

การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
วิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

นางสาวอรุณฉวี พรพงศ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิตศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

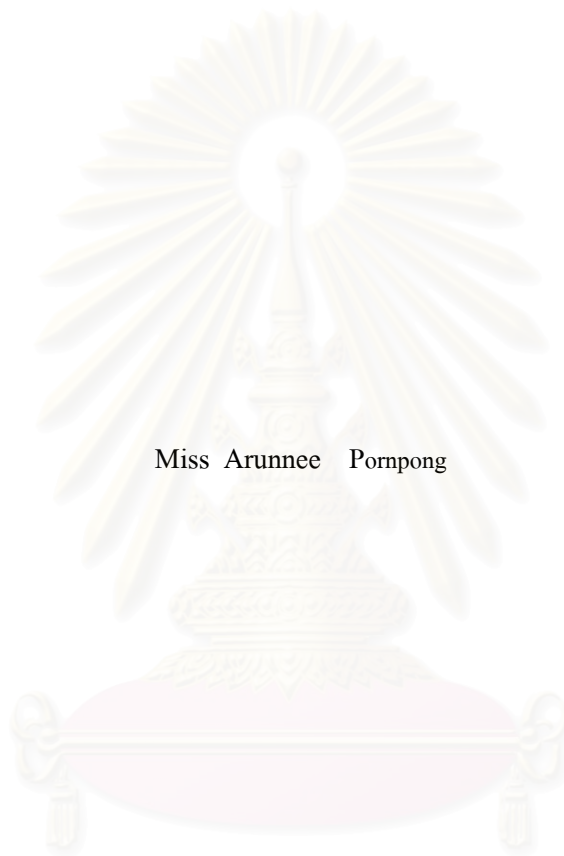
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-2265-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ACADEMIC TASK PERFORMANCE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS
IN SCHOOLS UNDER THE RESEARCH AND DEVELOPMENT IN WHOLE SCHOOL
LEARNING REFORM PROJECT

Miss Arunee Pornpong

สถาบันวิทยบริการ
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Supervision and Curriculum Development

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-2262-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา
ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา
เพื่อปฏิรูปการทั้งเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

โดย

นางสาวอรุณฉวี พรพงศ์

สาขาวิชา

นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ คร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ สิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*H. Ohn*.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เฌรยอด)

.....*เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา*.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ คร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา)

.....*วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

อรุณฉวี พรพงศ์ : การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน (ACADEMIC TASK PERFORMANCE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN SCHOOLS
UNDER THE RESEARCH AND DEVELOPMENT IN WHOLE SCHOOL LEARNING REFORM PROJECT)
อ. ที่ปรึกษา : อ. ดร. เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา, 201 หน้า, ISBN 974-53-2265-2.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย
และพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูป
การเรียนรู้ทั้งโรงเรียน จำนวน 450 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูเตรียมการจัดทำหลักสูตร โดย
ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำหลักสูตรไป
ใช้โดยวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และปฏิบัติการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครู
เตรียมการสอนล่วงหน้า จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม บูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรม มีการจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้โดยสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูและผู้เรียน ร่วมกับผู้เรียนจัด
ห้องเรียนให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการจัดสอน ซ้อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่เรียนอ่อน
หรือมีปัญหาด้านการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน 3) การวัดผล ประเมินผลการศึกษา ครูดำเนินการวัดผล ประเมิน
ผลโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร และวัดผล ประเมินผลตามสภาพ
จริง มีการรายงานผลการวัดผล ประเมินผลและนำผลไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการสอนซ่อมเสริม 4) การวิจัยเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัยโดยเข้าร่วม ปรีกษากับเพื่อนครู และศึกษาจากตำรา เอกสาร ตลอดจนเทคโนโลยี
สารสนเทศ โดยทำวิจัยเกี่ยวกับการปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน และการพัฒนาแนวคิด เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ แพร่ผลงานวิจัยโดย
การจัดนิทรรศการ สร้างเครือข่ายเพื่อนครูนักวิจัย และเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยของตน 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ
เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีโดยผลิตขึ้นเองบางส่วน และซื้อด้วยงบประมาณของโรงเรียน โดยใช้สื่อ-
ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน
มีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้วยวิธีการปรับปรุง พัฒนา เทคนิควิธีการสอน และการผลิต คิดค้น เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการ
จัดการเรียนรู้ มีการประเมินการใช้สื่อโดยพิจารณาจากปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ครูจัดแหล่งเรียนรู้ใน
ห้องเรียน ร่วมกับคณะครูและผู้เรียนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอก
โรงเรียน 7) การนิเทศการศึกษา ครูมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรนิเทศและเป็น ผู้นิเทศ โดยการเยี่ยมเยียนชั้นเรียน การสังเกตการสอน และ
การสนทนาทางวิชาการ 8) การแนะแนวการศึกษา ครูจัดบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน รวบรวมข้อมูล ผู้เรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ใช้
การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ครูจัดนิทรรศการทางวิชาการ ให้คนในชุมชน ได้เยี่ยมชม จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ และบริการ
ให้คนในชุมชน ได้ใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นในโรงเรียน

ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูมีภาระงานสอนและงานอื่นในโรงเรียนมาก ขาดความรู้ความเข้าใจในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวิจัย การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การนิเทศการศึกษา ตลอดจนรูปแบบการวัดผล ประเมินผล
ที่หลากหลาย ขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพ ขาดการสำรวจและรวบรวมแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ใช้
แหล่งเรียนรู้ไม่คุ้มค่า และขาดความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ภาควิชา นโยนาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาระดับสูง.....โดยมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2547.....

4683789927: SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT

KEY WORD : ACADEMIC TASK PERFORMANCE / ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS

ARUNNEE PORNPONG: ACADEMIC TASK PERFORMANCE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE RESEARCH AND DEVELOPMENT IN WHOLE SCHOOL LEARNING REFORM PROJECT. THESIS ADVISOR: PERMKIET KHAMAWATTANA, Ph.D. 201 pp. ISBN 974-53-2262-2.

The purpose of this research was to study the state and problems in academic task performance of elementary teachers in schools under the research and development in whole school learning reform project. The group of sample consisted of 450 teachers from the elementary schools under the research and development in whole school learning reform project. Questionnaires were used to collect data. Frequencies and percentage were used to analyze all collected data.

The findings can be described as follows: Most teachers performed the following academic tasks 1) In school curriculum development, teachers studied national basic curriculum before organizing their own school curriculum. They also attended training courses in organizing school curriculum and subject-based curriculum. Teachers implemented the curriculum by planning learning activities, focusing on student-centered learning. 2) In learning process development, teachers prepared the instructional plans in advance, and provided group working activities for students. The teachers also integrated various subject contents in learning activities enhancing students' ethics. Encouraging and learning environment was provided through the intimate teacher and student relationships. In the meantime, classroom cleanliness, safety and tidiness were managed by students. Learners were also enhanced to express their opinions and ideas independently. Remedial teaching was arranged for slow learners or and/or the learning retarded using instructional strategies suitable for each student. 3) Educational testing and evaluation were performed with the right tools in accord with learning activities, and desired learning results of the school curriculum. Authentic assessment was implemented. Test and evaluation results were used as feedback information for learning process development and supplementary tutoring improvement. 4) In educational quality development research, teachers attended various training courses, discussed with peers, and acquired knowledge from textbooks, academic journals and information technology. Teachers focused on researching student learning problems, concepts and technique development in learning activities. Teachers presented and communicated their research in exhibitions. Research teachers were networked and invited as guest speakers or lecturers to present their studies. 5) In developing instructional aids, innovation and educational technology teachers looked for and invented instructional aids by themselves and partly obtained from school budget. The teaching aids and instruments were utilized in according with desired learning results, subject contents, learning activities, learners' development and interest. Teachers focused on developing and improving teaching aids, educational innovation, teaching concepts and techniques, and inventing tools, and equipments to facilitate student learning. Teaching aids and activities affecting student learning were assessed. 6) In learning resources development, teachers organized and provided learning resources in classroom. They worked cooperatively with students and other peers or teachers in organizing learning resources in school premises. They also encouraged and supported students to utilize learning resources both inside and outside their schools. 7) In educational supervision, teachers played important roles as both supervisors and supervisors. Classroom visits, instructional observation, academic discussion were also conducted. 8) In educational counseling, students were provided with educational counseling services, and information of each student was updated. 9) In community academic development, teachers organized exhibitions of which people in the community were allowed to attend. Knowledge was spread and communicated to people in the community, and they were also permitted to utilize school libraries and other learning resources.

The problems in teachers' performing academic tasks were: teacher's work overloads, their lack of understanding in school curriculum development, research methodology, instructional aids and innovation, supervision, various methods in student learning assessment and evaluation, they did not comprehend how to construct quality learning assessment tools. In addition, teachers did not survey and collect learning resources systematically. Utilization of learning resources was not value-for-money, and budget, personnel, teaching instruments were not adequate for empowering knowledge to people in the community.

Department Educational Policy, Management, and Leadership Student's signature Arunnee Pongpong
 Field of study Supervision and Curriculum Development Advisor's signature Permkiet Khamawattana
 Academic year 2004

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เฌรยอด ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิสนา เขมมณี หัวหน้าชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการและอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับโรงเรียนในโครงการเพื่อการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และประสบการณ์อันมีค่าตลอดเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ รวมถึงเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกตลอดการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

สุดท้าย ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้กำเนิด ให้ความรักและกำลังใจ ครูอาจารย์ ที่ให้ความรู้ พี่ ๆ และหลาน ๆ ที่ให้กำลังใจและทุนทรัพย์ ขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีมาตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
งานวิชาการ.....	11
ความหมายงานวิชาการ.....	11
ความสำคัญของงานวิชาการ.....	12
ขอบเขตงานวิชาการ.....	13
การปฏิบัติงานวิชาการของครู.....	15
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	15
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้.....	21
การวัดผล ประเมินผล การเรียนการสอน.....	32
การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	44
การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.....	47
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้.....	55
การนิเทศการศึกษา.....	59
การแนะแนวการศึกษา.....	64
การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน.....	68
โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.).....	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74

บทที่	หน้า
3	79
วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล.....	82
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	83
4	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	87
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพ และปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของ ครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน.....	133
5	133
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	140
สรุปผลการวิจัย.....	153
อภิปรายผล.....	154
ข้อเสนอแนะ.....	163
รายการอ้างอิง.....	164
ภาคผนวก.....	169
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และรายชื่อโรงเรียนผู้ให้ข้อมูล.....	198
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	201
ภาคผนวก ค ตัวอย่างหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย.....	
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 84
2	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา..... 87
3	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้..... 93
4	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอน..... 106
5	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา..... 111
6	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา..... 115
7	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้..... 120
8	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา..... 124
9	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา..... 127
10	ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน..... 130

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาทำให้ต่อมามีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของไทยที่มีเนื้อหาสาระจำแนกออกเป็น 9 หมวด ได้แก่ บททั่วไป สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เมื่อรู้วิธีการเรียนรู้ก็จะคิดเป็น ทำเป็น ต้องจัดระบบเรียนรู้โดยโยงประสบการณ์ในห้องเรียนไปสู่ชีวิตจริง มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เข้าถึงการเรียนรู้และมีการตรวจสอบเพื่อประเมินปัญหาเป็นระยะ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมการเรียนรู้ (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2542) แต่การที่จะให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสอนของครู ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระ และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกับตามแนวทางการจัดการศึกษา (หมวด 4) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ทิสนา แจมมณี และคณะ, 2544) รวมทั้งต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนามาใช้ ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนปฏิรูปการจัดการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจะทำให้เกิดการพัฒนา และการร่วมมือกันของบุคคลดังกล่าวเพื่อปรับ กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาโดยทั่วถึงถือว่ามีสำคัญจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ ดังนั้นสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้ให้การสนับสนุนแก่คณะนักวิจัยหลักจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการดำเนินการวิจัยเพื่อหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้ชื่อชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน” (ทิสนา แจมมณี และคณะ, 2544) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียน

ที่ต้องการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนได้พัฒนาตนเอง โดยมีนักวิจัยหลักและนักวิจัยภายนอกคอยให้คำปรึกษา

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยยึดแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ 5 ประการ มาใช้เพื่อวางยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ 1) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด 2) แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ (learning reform) 3) แนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน (whole school reform) 4) การวิจัยและพัฒนา และการวิจัยปฏิบัติการ (R&D และ action research) และ 5) การมีจุดเน้นในการพัฒนา โดยในชุดโครงการ ประกอบด้วยโครงการวิจัยแม่บท และโครงการวิจัยย่อย ซึ่งโครงการวิจัยแม่บทมีนักวิจัยหลัก 4 คน และนักวิจัยร่วม 20 คน ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาจากทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของโครงการแม่บท คือ

1. เพื่อศึกษารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ในมิติที่เกี่ยวกับบุคคลได้แก่ ครู นักเรียน ผู้บริหาร ชุมชน และนักวิชาการ และมิติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ งานด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการสนับสนุนจากนักวิชาการ

2. เพื่อศึกษารูปแบบการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินงานของชุดโครงการเป็นเวลา 3 ปี โดยแบ่งเป็น

1) ขั้นการพัฒนาและพิจารณาอนุมัติโครงการวิจัย	6 เดือน	(พ.ย. 44 – เม.ย. 45)
2) ขั้นการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา	1 ปี	(พ.ค. 45 – เม.ย. 46)
3) ขั้นการขยายผล	1 ปี	(พ.ค. 46 – เม.ย. 47)
4) ขั้นการสรุปผล	6 เดือน	(พ.ค. 47 – ต.ค. 47)

ส่วนโครงการวิจัยย่อยจำนวน 50 โครงการจะดำเนินการโดยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 137 โรงเรียน จากหลากหลายสังกัด หลายขนาด ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยมีคณะนักวิจัยดำเนินการซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา ครูของโรงเรียน/สถานศึกษา และนักวิจัยภายนอกซึ่งอาจเป็นบุคลากรจากสถาบันครุศึกษา ศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยจุดประสงค์ของโครงการวิจัยย่อย คือ

1. เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ซึ่งได้แก่ ครู ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน ให้สอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545)

2. เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ในประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกระบวนการดำเนินงานของโครงการวิจัยย่อยในชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีดังนี้

1. ริเริ่มและการเตรียมการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยการประสานงานให้เกิดคณะนักวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียน และนักวิชาการหรือบุคคลที่สนใจจะเข้าร่วมศึกษาวิจัยกับโรงเรียน

2. ขั้นการสร้างความตระหนัก กำหนดประเด็นปัญหาวิจัยและวางยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

2.1) การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

2.2) การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและกำหนดประเด็นปัญหาวิจัยของโรงเรียน

2.3) การวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

3. ขั้นการพัฒนาบุคลากร

3.1) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้ ประเด็นการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้นและ การวิจัย

3.2) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

4. ขั้นการวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน โดยร่วมกันสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการและวางแนวทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

4.1) ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปทั้งโรงเรียน

4.2) ยุทธศาสตร์ย่อยด้านต่าง ๆ

5. ขั้นการจัดทำแผนดำเนินงานและแผนงานวิจัยของบุคลากรทุกฝ่าย โดยการให้รายละเอียดว่าจะทำอะไร ทำไปทำไม จะทำอย่างไร จะทำเมื่อไร ใช้เวลาเท่าใด ใครจะทำ คาดว่าจะได้รับผลอะไรบ้าง และจะประเมินผลอย่างไร โดยควรมีแผนการดำเนินงาน ดังนี้

5.1) แผนการดำเนินงาน และแผนงานวิจัยและพัฒนาของครู

5.2) แผนการดำเนินงานและแผนงานวิจัยของผู้บริหาร

- การจัดปัจจัยเกื้อหนุน

- การจัดระบบนิเทศภายใน

- การมีส่วนร่วมของชุมชน

- การประเมินความสำเร็จของการดำเนินงาน

- 5.3) แผนงานวิจัยของนักวิจัยจากภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาสมรรถภาพครู และผู้บริหาร
6. การพัฒนาตัวบ่งชี้ วิธีการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน
7. การทำเครื่องมือวิจัยของครู ผู้บริหาร และนักวิจัยภายนอก
8. การปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
- 8.1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน (baseline data)
- 8.2) ครูปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา และปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน
- 8.3) ผู้บริหารดำเนินงานตามแผนและวิจัยในประเด็นที่สนใจ
- 8.4) นักวิจัยภายนอกดำเนินงานตามแผนและวิจัยในประเด็นที่สนใจ
- 8.5) ทุกฝ่ายเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของตน
9. การสรุปผลงาน และการขยายผล
- 9.1) การสรุปผลงานทั้งที่เป็นผลผลิต และผลการเรียนรู้
- 9.2) การขยายผล
10. การประเมินความสำเร็จของการดำเนินงาน
- 10.1) การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน
- 10.2) การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล
- 10.3) การพัฒนาเกณฑ์ประเมินความสำเร็จ
- 10.4) การประเมินความสำเร็จด้านประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และผลกระทบ

คณะนักวิจัยหลักและนักวิจัยร่วมได้มีการติดตามและรายงานความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่องเป็น 6 ระยะ ระยะละ 6 เดือนจนถึงสิ้นสุดโครงการ คือตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 ถึงเดือนตุลาคม 2547 โดยในการติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละระยะมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และเสริมสมรรถภาพที่จำเป็นแก่นักวิจัย ผู้บริหาร และครู มีการวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้ และการเรียนรู้ของการทำโครงการวิจัยย่อย มีการจัดทำจดหมายข่าวและเผยแพร่ข้อมูลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยปรับข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการประชุมรายงานความก้าวหน้าและประเมินโครงการ รวมทั้งการตรวจสอบการขยายผล และเขียนรายงานความก้าวหน้าของการวิจัย (ทีศนา เขมมณี และคณะ, 2547)

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จากหลากหลายสังกัด หลายขนาด หลายระดับการศึกษาจากทั่วประเทศ และโรงเรียนที่เปิดสอน ในระดับประถมศึกษาก็ได้เข้าร่วมโครงการนี้เป็นจำนวนมากเพื่อรับการปฏิรูปการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการ ซึ่งการศึกษาระดับ ประถมศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศถือว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะ การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์พื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับการสั่งสอน ฟีกฝน อบรม ให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำเนินชีวิต และเป็น สมาชิกของสังคม ได้แก่ สุขภาพอนามัยทั้งทางกายและทางจิต ทักษะทางภาษา การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาทักษะทางสังคม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม มีจิตสำนึก ประชาธิปไตย มีคุณธรรม วัฒนธรรม สุนทรียภาพ มีความสนใจใฝ่รู้ และมีความสามารถ พื้นฐานในการประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528) ซึ่งสอดคล้อง กับที่ จรัส สุวรรณเวลา ได้กล่าวไว้ในหนังสือเนื่องในงานวันประถมศึกษาสัมพันธ์ว่า การศึกษา ระดับประถมศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่เจริญ และพัฒนาแล้วอย่างเต็มทีนั้นจะเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการประถมศึกษาให้มีความเป็นเลิศ ในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในช่วงดังกล่าวนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ต้องการควบคู่ไปกับการให้ความรู้ที่เหมาะสม และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้แก่เด็ก จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการจัดการประถมศึกษาให้มีคุณภาพที่ดี เพื่อให้ประชาชนของประเทศมีความรู้พื้นฐานและคุณสมบัติที่ประเทศชาติต้องการนั้นเป็นภารกิจที่ สำคัญยิ่ง (คณะครุศาสตร์, 2538)

จากสภาพการดำเนินงานในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปทั้งโรงเรียน จะเห็นได้ว่า ในการศึกษาที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ และจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดรวมทั้งนำการวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการ มาใช้เพื่อการพัฒนาทั้งโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ โครง การได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเป็นอย่างมากเพราะงาน วิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานตามโครงการให้ประสบ ความสำเร็จ ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการ บริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการ บริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประ สิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2538) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการดำเนินงานวิชาการ

ประสบความสำเร็จ การดำเนินงานวิชาการมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว เพราะงานวิชาการจะช่วยพัฒนาสติปัญญา ความนึกคิดของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิต

จากการศึกษาติดตามโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ปรากฏว่า จากรายงานการติดตามและรายงานความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่องใน 5 ระยะ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 โรงเรียนในโครงการดังกล่าวได้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีเป็นไปตามจุดประสงค์ของโครงการที่วางไว้ กล่าวคือ ทุกโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การรายงานความก้าวหน้าในระยะที่ 5 พบว่ามีโรงเรียนประมาณ 70 % ที่ดำเนินขยายผลควบคู่ไปกับการวิจัยและพัฒนา คณะครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ของตน มีงานวิจัยในชั้นเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน นักเรียนได้รับประโยชน์ มีความสุขกับการเรียนมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกลุ่มสาระต่างๆ ดีขึ้น และสืบเนื่องจากการพัฒนาทำให้ครู ผู้บริหาร และโรงเรียนจำนวนไม่น้อยได้รับรางวัลด้านต่างๆ (ทศนา เขมมณี และคณะ, 2547) และพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานในโรงเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหาร และการร่วมมือกันในการทำงานของคณะครูในโรงเรียน รวมทั้งนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ลงมือปฏิบัติในการทำวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการเพื่อจัดการเรียน การสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนเป็นงานวิชาการที่ครูต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังนั้นครูจึงมีบทบาทอย่างมากในการปฏิบัติงานวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เพื่อผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลและแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาไปปรับใช้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
2. ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน จำนวน 3,315 คน จากโรงเรียน 106 โรงเรียน (สำนักงานโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน, 2547)
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ในปีการศึกษา 2547 โดยใช้ขอบข่ายและภารกิจการดำเนินงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยศึกษาเฉพาะงานวิชาการในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครู ซึ่งประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.1 การเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.3 การนำหลักสูตรไปใช้
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 2.1 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 - 2.2 การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.3 การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
 - 2.4 การสอนซ่อมเสริม
 - 2.5 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. การวัดผล ประเมินผลการเรียน
 - 3.1 การวางแผนการวัดผล ประเมินผล
 - 3.2 การจัดทำเครื่องมือวัดผล ประเมินผล
 - 3.3 การดำเนินการวัดผล ประเมินผล
 - 3.4 การรายงานการวัดผล ประเมินผล

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 4.1 การทำวิจัยในชั้นเรียน
 - 4.2 การพัฒนาและเผยแพร่ผลงานการวิจัย
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 5.1 การจัดสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
 - 5.2 การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
 - 5.3 การประเมินการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

งานวิชาการ หมายถึง งานหรือกิจกรรมทุกชนิดที่ครูดำเนินการในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพตาม จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา และการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ของโรงเรียนระดับประถม ศึกษาที่เข้าร่วม โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

ครูประถมศึกษา หมายถึง ครูที่สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ วิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) หมายถึง โครงการที่ ดำเนินงานวิจัยเพื่อแสวงหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ รูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และรูปแบบ/วิธีการขยายผล การปฏิรูปทั้งโรงเรียน โดยการสนับสนุนโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อช่วยให้โรงเรียน สร้าง ความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการของครูไปปรับใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. งานวิชาการ

- 1.1 ความหมายงานวิชาการ
- 1.2 ความสำคัญของงานวิชาการ
- 1.3 ขอบข่ายงานวิชาการ

2. การปฏิบัติงานวิชาการของครู

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

- 2.1.1 การเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.1.3 การนำหลักสูตร ไปใช้

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

- 2.2.1 การเตรียมการสอนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.2.2 การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.2.3 การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
- 2.2.4 การสอนซ่อมเสริม
- 2.2.5 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.3 การวัดผล ประเมินผลการเรียน

- 2.3.1 การวางแผนการวัดผล ประเมินผล
- 2.3.2 การจัดทำเครื่องมือวัดผล ประเมินผล
- 2.3.3 การดำเนินการวัดผล ประเมินผล
- 2.3.4 การรายงานการวัดผล ประเมินผล

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 2.4.1 การทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.4.2 การพัฒนาและเผยแพร่ผลงานการวิจัย

- 2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 2.5.1 การจัดสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
 - 2.5.2 การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
 - 2.5.3 การประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
 - 2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 - 2.7 การนิเทศการศึกษา
 - 2.8 การแนะแนวการศึกษา
 - 2.9 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
3. โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิชาการ

1.1 ความหมายของงานวิชาการ

งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักและเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาในโรงเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อพัฒนา ส่งเสริม ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้กล่าวถึงความหมายของงานวิชาการ ดังนี้

ศุมิตร คุณานุกร (2523) ได้สรุปความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของเด็ก

กัญญา สาทร (2526) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพสูงสุด เพราะหน้าที่ของโรงเรียนทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ผู้เรียน

กิติมา ปรีดีดิลก (2532) กล่าวเกี่ยวกับความหมายของงานวิชาการในโรงเรียนว่า งานวิชาการในโรงเรียนนอกจากหมายถึงความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่ถือว่าเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแล้ว ปัจจุบันงานวิชาการยังหมายรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีนอกเหนือจากความรู้ ความสามารถ ที่จะนำมาเลี้ยงชีพให้

มีความสุข มีความพอใจตามเอกัตภาพและสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนช่วยเหลือเพื่อนบ้าน และสังคมตามสมควรด้วย

ดังนั้นจากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่โรงเรียนดำเนินการในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

1.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการถือเป็นงานสำคัญ และเป็นงานหลักของโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ ดังนี้

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2529) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารงานของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวทางที่สังคมต้องการ

พนัส หันนาคินทร์ (2529) กล่าวว่า งานหลักในการบริหารโรงเรียนน่าจะเป็นงานเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหรืองานวิชาการนั่นเอง ส่วนงานอื่น ๆ ควรเป็นการสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปด้วยดีเท่านั้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากผลงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะงานนั้น

สรุปได้ว่า งานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน และมีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารโรงเรียน เพราะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.3 ขอบเขตงานวิชาการ

เนื่องจากงานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานหลักและมีความสำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ รวมทั้งเข้าใจในขอบเขตของงานวิชาการ ซึ่งได้มีการกล่าวเกี่ยวกับขอบเขตงานวิชาการไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ได้กำหนดขอบเขตงานวิชาการในโรงเรียน ดังนี้

1. การนำหลักสูตรไปใช้
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การจัดวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. การส่งเสริมการสอน
5. การวัดและประเมินผล
6. การดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุด
7. การนิเทศการศึกษา
8. การวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินการ
9. การประชุมอบรมทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ได้กล่าวถึงขอบเขตของงานวิชาการว่าจะประกอบไปด้วยงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
 - 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ
 - 1.2 โครงการสอน
 - 1.3 บันทึกรายการสอน
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 - 2.1 การจัดตารางสอน
 - 2.2 การจัดชั้นเรียน
 - 2.3 การจัดครูเข้าสอน
 - 2.4 การจัดแบบเรียน
 - 2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 2.6 การฝึกงาน

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 - 3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน
 - 3.2 การจัดห้องสมุด
 - 3.3 การนิเทศการสอน
 - 3.4 การวัดและประเมินผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงขอบข่ายและภารกิจการดำเนินงานวิชาการตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนการศึกษา
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กร หน่วยงาน และสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา

จากขอบเขตของงานวิชาการที่ได้กล่าวมา จะเห็นว่งานวิชาการล้วนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่ของครูโดยตรง และเป็นงานหลักของสถานศึกษา ซึ่งจากการปฏิรูปการศึกษาได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียน รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นในการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน จึงได้สังเคราะห์จากขอบเขตงานวิชาการของกระทรวงศึกษา (2546) โดยพิจารณาในงานด้านที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่การปฏิบัติของครูโดยตรง 9 ด้าน ดังนี้

ขอบเขตงานวิชาการที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป ประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลการศึกษา
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

2. การปฏิบัติงานวิชาการของครู

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (Taba, 1978)

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การวิเคราะห์และวางแผนเปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ ตาม โครงสร้างหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ของสถานศึกษา การกำกับติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง หลักสูตร ได้หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาหรือมาตรฐานองค์กรวิชาชีพ (กรมวิชาการ, 2545)

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การทำหลักสูตร ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น 2) การสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ นอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 3 มิติ คือ

- 1) การวางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร
- 2) การใช้หลักสูตร
- 3) การประเมินผลหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญในการต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกสาขาวิชา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดความรู้และ ประสบการณ์แก่ผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องมีการพัฒนาให้มีความเหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ซึ่ง รัชชัชชัย จิรฉายากุล ปราณีย์ สังขะตะวรรธ และประภาพรรณ เอี่ยมสุภายิต (2545) ได้กล่าวว่า เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นให้มากที่สุด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้ระบุให้สถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร โดยจัดทำสาระหลักสูตรตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำหลักสูตรอื่นบางส่วนเพิ่มเติม ซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน ครอบคลุมมาตรฐานตัวชี้วัดของสถานศึกษา ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย มุ่งจัดสรรโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่พึงประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน เพื่อเตรียมผู้เรียนแต่ละคนให้มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง และมีประสบการณ์ชีวิตที่ดีงาม (เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2545)

2.1.1 การเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุให้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเป็นภารกิจผู้บริหารและครูผู้สอนตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. ดำเนินการในการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน / องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบ และให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
4. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา

6. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ, 2545)

นอกจากนี้ในการพัฒนาหลักสูตร ก่อนจัดทำหลักสูตรจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ มาพิจารณาเพื่อกำหนดความมุ่งหมายทางการศึกษา มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนหรือสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน และนำหลักสูตรไปใช้

บุญมี เณรยอด (2536) ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. จิตวิทยากับการพัฒนาหลักสูตร
2. ปรัชญาการศึกษา
3. เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง
4. สังคม จริยธรรม และวัฒนธรรม
5. สภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
6. การพัฒนาการทางเทคโนโลยี

สุมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจำแนกตามแหล่งที่มา 6 ประการ ดังนี้

1. ข้อมูลทางด้านปรัชญา
2. ข้อมูลที่ได้จากจากนักวิชาการของแต่ละสาขาวิชา
3. ข้อมูลที่ได้จากจิตวิทยาการเรียนรู้
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสังคมของผู้เรียน
5. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
6. ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางเทคโนโลยี

สรุปได้ว่าก่อนที่จะมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาข้อมูลพื้นฐานถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวควรประกอบด้วย

1. ข้อมูลจากแผนการศึกษาแห่งชาติ
2. ข้อมูลด้านสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง
3. ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการแต่ละสาขา
4. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน
5. ข้อมูลด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
6. ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางเทคโนโลยี

นอกจากครูจะต้องมีส่วนร่วมกับผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อม เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวแล้วครูควรมีการศึกษาหลักการวิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารประกอบหลักสูตร จนเข้าใจกระจ่าง ซึ่งวิธีการในการศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอาจทำได้โดย ศึกษาจาก เอกสารหรือสื่อต่าง ๆ การเข้ารับการอบรม เพื่อให้สามารถจัดทำหลักสูตรรายวิชาหรือกลุ่มสาระ ที่ได้รับมอบหมายได้ง่ายขึ้น และได้หลักสูตรที่มีคุณภาพในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนาผู้เรียน

2.1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะ พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด ของตน (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545) เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นให้มากที่สุด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาจึงควรประกอบไปด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรใน โรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะครูและผู้บริหารถือว่าเป็นผู้ มีบทบาทสำคัญโดยตรง

การที่บุคคลของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการในการพัฒนาหลักสูตร จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงและเข้าใจความสำคัญ ทิศทางของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง เพราะได้มีการอภิปราย การตรวจสอบ และการหาข้อยุติอย่างรอบคอบ

ซึ่ง แนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามี ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำสาระของหลักสูตร
4. การออกแบบการเรียนรู้
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผลและ

เอกสารหลักฐานการศึกษา

7. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน
8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางในการจัดทำหลักสูตรดังกล่าวเป็นที่แน่นอนว่าครูย่อมมีบทบาทและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และวิชาชีพ ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545) ยังได้กล่าวถึงบทบาทโดยตรงของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจกระจ่าง
2. ศึกษาหลักการ วิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
3. ร่วมวางแผนและร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
4. ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัดทำขึ้นตามสภาพปัญหา/ ความต้องการของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระมาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้
6. นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน
7. วางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ข้อมูลที่แสดงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน
8. ร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา

สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อม และดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายซึ่งจะทำให้ได้หลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และตรงตามความต้องการของชุมชน

2.1.3 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร เพราะนอกจากจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้ว ยังต้องติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดด้วย (চারং บัวศรี, 2531) ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน รวมทั้งต้องอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลสูงสุดแก่ตัวนักเรียน ซึ่งในส่วนของงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้นั้น

สุมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวว่าการนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
3. การสอน

นอกจากนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีงานหลักอยู่ 3 งาน คือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร ประกอบด้วย งานเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร และ การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน
2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประกอบด้วย การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

จากงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย ใจทิพย์เชื้อ รัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองและชุมชน

อาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้เสนอแนวปฏิบัติของครูในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่าง และประชุมวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพิจารณาหาจุดประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหาในแต่ละวิชา ตลอดจนเพื่อพิจารณา วางแผนการใช้แผนการสอนให้เหมาะสม
2. ทำความรู้จักผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ความรู้ ความสามารถ และปัญหาของผู้เรียน เพื่อหาทางพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้นและรายบุคคล
3. ศึกษาแผนการสอน คู่มือครู ให้เข้าใจอย่างแจ่มชัดก่อนทำการสอน
4. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนและเตรียมสื่อการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ละครั้งก่อนสอน
5. ศึกษาและลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มากกว่าการฟังและการอ่านเพียงอย่างเดียว
6. พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
7. จัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนที่มีความจำเป็นต้องเรียน
8. ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ โดยใช้เทคนิควิธี และเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
9. ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียน และผู้เรียน

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำเอาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ไปปฏิบัติโดยการแปลงหลักสูตร ไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ (ทิสนา เขมมณี และคณะ, 2545) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้จึงถือว่าเป็นบทบาทของครูโดยตรง นั่นคือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามเป้าหมายของหลักสูตร และดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ วิธีสอนแบบต่าง ๆ ความรู้ด้านจิตวิทยา พร้อมกันนี้ครูต้องมีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อนำมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งบทบาทของครูในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้นอกจากที่ได้กล่าวมา ยังจะต้องเตรียมการสอน

จัดทำแผนจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียน และ จัดสอนซ่อมเสริมหลังจากได้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.2.1 การเตรียมการสอนและการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน คือ การวางแผนการสอนล่วงหน้านั่นเอง เป็นการเตรียมตัวครูผู้สอน โดยการบันทึกการสอน เตรียมสื่อการสอนและอื่น ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้น และบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ (บำรุง กัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงษ์, 2527) นอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความเห็นว่า การวางแผนการสอนเป็นการเตรียมการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกำหนดการสอน และแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การเตรียมการสอนของครูอาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ การเตรียมการสอนระยะยาวหรือการเตรียมการสอนโดยทั่วไป และการเตรียมการสอนระยะสั้นในแต่ละวัน (บำรุง กัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงษ์, 2527) การเตรียมตัวของครูก่อนทำแผนการจัดการเรียนรู้ หรือการเตรียมพร้อมก่อนสอนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร
2. ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
4. ศึกษาระบบและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
5. ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้
6. ศึกษาเนื้อหาความรู้
7. ศึกษาสภาพของผู้เรียน
8. ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้
9. ศึกษาสื่อการเรียนการสอน
10. ศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2545)

สรุปได้ว่าการเตรียมการสอน จะเป็นการเตรียมตัวของครูเพื่อช่วยให้จัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการสอน) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545) สอดคล้องกับที่ รุจิรี ภูสาระ (2546) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ (lesson plan) เป็นการแสดงการจัดการเรียนตามบทเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายสัปดาห์หรือรายวัน ซึ่งโดยปกติแล้วมักพัฒนามาจากหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควร มีการเตรียมการดังได้กล่าวมาแล้วในการเตรียมการสอน และนอกจากนี้จะต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังที่ กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจหลักสูตร ทั้งหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเนื้อหาวิชานั้น ๆ ในลักษณะจุดประสงค์ปลายทาง ที่ควรเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเมื่อได้เรียนวิชานั้นจนครบถ้วนแล้วเขียนโครงสร้างของวิชาที่จะสอนทั้งวิชาโดยกำหนดส่วนประกอบคือคือ (1) หัวข้อย่อย ๆ อาศัยจากเนื้อหาวิชาที่อ่านจากคำอธิบายรายวิชาและหนังสืออ้างอิงอื่น ๆ (2) จำนวนคาบที่ควรใช้ในการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องย่อย อาศัยการคำนวณจากจำนวนคาบเรียนที่มีจริงตลอดภาคเรียนตามกำหนดของหลักสูตร และพิจารณาน้ำหนักของปริมาณเรื่องราวที่จะกล่าวถึงในข้อเรื่อนั้น ๆ (3) สาระสำคัญที่เน้นถึงความคิดรวบยอดหรือหลักการหรือทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในการเรียนแต่ละหัวเรื่อนั้น และ (4) จุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์นำทางประกอบหัวเรื่อนั้น ๆ แต่ละข้อ

3. สร้างแผนการสอนโดยหยิบยกหัวข้อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้มาทำแผนการสอน โดยในแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. หัวเรื่อง
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหาสาระ
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ, 2545)

นอกจากนี้ รุจิร ภูสาระ (2546) ได้เสนอว่า หลังจากจบแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน ควรมีข้อแก้ไข หรือสิ่งที่นำไปแก้ไขได้ไว้ตอนท้ายของแผนการเรียนรู้ในแต่ละแผน ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อครูสอนจบในแต่ละแผนแล้วครูสามารถบันทึกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนการเรียนรู้ โดยครูอาจเสนอให้เพิ่มเติมหรือลดส่วนใดส่วนหนึ่งสำหรับการสอนในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่าการจัดทำแผนการเรียนรู้จะเป็นการเตรียมการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร ความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งศึกษาวิธีการ กระบวนการในการทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี เพื่อมีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.2.2 การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ ทำให้การแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่แตกต่างกัน จึงควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่แตกต่างกันไปตามตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน (นวลจิตต์ เชาวศิริพิงษ์ เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า และชัชเจน ไทยแท้, 2545) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีของแจมมณี (2545) ที่ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหว ใช้ความคิด ลงมือทำ ย้ำความรู้สึก และฝึกสัมพันธ์ กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว (active) รอบด้าน อันจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา ลักษณะดังกล่าวจึงควรเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ (critical attributes) ของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยทั่วไป ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นครูจะต้องรู้จักใช้ทฤษฎี รวมทั้งต้องเข้าใจถึงพฤติกรรม ความสามารถ และความต้องการของนักเรียนทุกคน

กรมวิชาการ (2545) ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมทั้งเอื้ออำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง

2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด คือ ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หลังเรียนหรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ความภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน

3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรูปแบบการคิดของตนเองค้นพบตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่างๆ ไปใช้ในชีวิตจริงได้

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มวิชาและทุกชั้นตอน ในการจัดการเรียนรู้ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤตินยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์

6. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง และถือว่าการวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ นอกจากนี้ นวลจิตต์ เชาวศิริพิงษ์ และคณะ (2545) ได้เสนอสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2. การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน
4. การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย
5. ความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
6. การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้
7. การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้
8. การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง
9. การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้
10. การมีจุดมุ่งหมายของการสอน
11. ความเข้าใจผู้เรียน
12. ภูมิหลังของผู้เรียน
13. การไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น

14. การเรียนการสอนที่เป็นพลวัต (dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดกิจกรรม การสร้างบรรยากาศ รูปแบบเนื้อหาสาระ เทคนิค วิธีการ

15. การสนใจในสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป

16. การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

และยังได้กล่าวถึงเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถใช้วิธีสอนได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสมโดยขึ้นอยู่กับสภาพและความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ ทิศนา แจมมณี (2545) ได้เสนอวิธีสอนไว้ 14 วิธี ดังนี้

1. วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture)
2. วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration)
3. วิธีสอนโดยใช้การทดลอง (Experiment)
4. วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction)
5. วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย (Induction)
6. วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา (Field Trip)
7. วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)
8. วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร (Dramatization)
9. วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
10. วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case)
11. วิธีสอนโดยใช้เกม (Game)
12. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation)
13. วิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)
14. วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programed Instruction)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ หลากหลายและครูต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน เพื่อมุ่งให้ผู้ เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการพัฒนาวิธีการเรียนรู้และกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงเพื่อการดำเนินชีวิตได้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ โดยครูผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เตรียมและจัดหา สื่ออุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ และหลากหลาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.3 การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้อง และส่งเสริมการเรียนการสอน และการกระทำใด ๆ ก็ตามให้เป็นที่น่าสนใจ และจูงใจนักเรียน ในการเรียน อันจะทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ, 2539) และชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2524) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนว่า ครูไม่ควรเคร่งครัดกับระเบียบวินัยในห้องเรียนมากนัก ไม่ควรบังคับให้นักเรียนนั่งนิ่ง ๆ ชีวิต ในห้องเรียนควรมีบรรยากาศที่ดีทั้งด้านกายภาพและจิตภาพ บรรยากาศด้านกายภาพ ได้แก่ การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียน การจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับการเรียน ไม่ควรจัด เป็นแบบเดียวกันตลอด มีการจัดมุมอุปกรณ์ มุมอ่านหนังสือ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด ส่วนบรรยากาศด้านจิตภาพ คือ ครูต้องให้ความรัก ความอบอุ่น และความเป็นกันเองแก่นักเรียน ยอมรับนักเรียนและพยายามสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) กล่าวว่า บรรยากาศในห้องเรียนประกอบด้วยการจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนที่ครูควรปฏิบัติ ได้แก่

1. สร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอารมณ์ดี
3. ใช้คำพูดที่แสดงความเมตตา
4. ให้ความรักและความอบอุ่น
5. ให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ
6. ให้ความยุติธรรม
7. ให้ความไว้วางใจและยกย่อง
8. มีความไวในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ
9. การยอมรับนับถือ
10. ให้นักเรียนทุกคนมีบทบาทในการสร้างความดี
11. ไม่แสดงพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ
12. ให้แรงเสริมหรือรางวัล

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลและส่งผลทำให้บรรยากาศ ในชั้นเรียนมีลักษณะส่งเสริมหรือขัดขวางการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ครูควรคำนึงถึง ดังนี้

1. การร่วมมือและการแข่งขันของผู้เรียนภายในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย
 - บรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันแก้ปัญหา

- การให้แรงเสริมหรือรางวัล
 - บรรยากาศที่ผู้เรียนต่างร่วมมือกันจะมีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าในบรรยากาศที่มีการแข่งขันกัน ผู้เรียนที่เรียนอ่อน ปานกลาง จะได้ประโยชน์มากที่สุดจากการร่วมมือกับผู้เรียนอื่น ๆ ส่วนผู้เรียนที่เรียนดีจะมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้เรียนและเป็นแกนนำด้านวุฒิปัญญา
2. ลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
 3. ความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นหลักสำคัญ
 4. ความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อกลุ่มเพื่อน ผู้สอน และโรงเรียนจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากที่ได้กล่าวมานั้นว่าการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตวิทยา และด้านสังคม เป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านเจตคติ และความรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปได้ไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2.2.4 การสอนซ่อมเสริม

จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนนั้นคือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามศักยภาพของตนเอง แต่ในการจัดการเรียนการสอนบางครั้งอาจไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ประสบการณ์เดิม ความสามารถด้านสติปัญญา ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านครอบครัว และอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมในแต่ละคน

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2531) ได้กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริม เป็นการสอนเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้เจริญพัฒนาไปในทางที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และศักยภาพที่แท้จริงของเขา ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนเป็นที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ มณีภรณ์ ทฤษฎาวดี (มปป.) ที่กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริม คือ การจัดการเรียนการสอนที่นอกเหนือไปจากการสอนตามปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของนักเรียนที่เรียนอ่อน และส่งเสริมให้นักเรียนที่เก่งมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจจัดซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล หรือจัดเป็นกลุ่มย่อยตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

นอกจากนี้ในปัจจุบันครูและผู้ปกครอง ได้ให้ความสำคัญกับการสอนเสริมหรือจัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ (Talented Child) และนักเรียนที่เป็นเด็กอัจฉริยะหรือเด็กปัญญาเลิศ (Gifted Child) ซึ่ง “Gifted” หมายถึงผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดหรือผู้มีปัญญาเลิศ “Talented” หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ด้านดนตรี ศิลป กีฬา เป็นต้น (ผดุง อารยะวิญญู, 2533) ดังนั้นในการจัดสอนเสริมสำหรับเด็กเหล่านี้นอกจากผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาส่งเสริมเพราะมีความใกล้ชิดกับเด็กมาก ครูผู้สอนก็ถือได้ว่ามีบทบาทมากเช่นเดียวกัน ซึ่งดวงเดือน อ่อนน่วม (2529) ได้เสนอการจัดชนิดโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศในแง่ของการบริหารหรือจัดการ สามารถ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. โปรแกรมการเร่ง (Acceleration Program) ซึ่งมีผู้จัดทำไว้หลายแบบ เช่น การรับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาให้เร็วขึ้น การข้ามชั้นไปเรียนในชั้นที่สูงโดยยังไม่จบชั้นที่กำลังเรียนอยู่ 1-2 ระดับชั้น การรวมชั้นโดยนำเด็กปัญญาเลิศมารวมกลุ่มกันแล้วเรียนเนื้อหาเดียวกันกับเด็กปกติแต่ใช้เวลาเรียนน้อยกว่า โดยปรับหลักสูตรที่อยู่เหนือกว่าระดับสองหรือสามปี การเรียนแบบไม่มีชั้นเรียน โดยจัดให้เด็กปัญญาเลิศได้ก้าวหน้าไปตามความสามารถ ทำให้จบเร็วกว่าปกติ

2. โปรแกรมการจัดกลุ่มตามความสามารถ (Ability Grouping Process) เช่น ชั้นเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กปัญญาเลิศ โรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กปัญญาเลิศ การเรียนร่วมกับเด็กปกติ โรงเรียนฤดูร้อน หรือจัดครูพิเศษเฉพาะด้านให้ความรู้

3. โปรแกรมการศึกษารายบุคคล (Independent Study Program) เป็นโปรแกรมเปิดโอกาสให้เด็กปัญญาเลิศได้ทำงานอย่างอิสระ ภายใต้คำแนะนำและสนับสนุนของผู้ใหญ่หรือศูนย์วิชาการ

4. โปรแกรมการแนะแนว (Guidance Program) ครอบคลุมลักษณะของการแนะแนว ทั้ง 3 ด้าน คือ การแนะแนวส่วนตัว การแนะแนวการศึกษา และการแนะแนววิชาชีพ

สำหรับการดำเนินการสอนซ่อมเสริมจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน ขึ้นอยู่กับสภาพและความพร้อมของโรงเรียนและครูผู้สอน ส่วนเวลาที่ใช้สอนอาจเป็นชั่วโมงที่นักเรียนว่างหรือนอกเวลาเรียน เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น หรือวันหยุด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม นอกจากนี้การสอนซ่อมเสริมควรทำเป็นระยะและสม่ำเสมอเมื่อประเมินแล้วนักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ ซึ่งวิธีการสอนซ่อมเสริมมีหลายวิธี ดังที่ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2537) ได้เสนอวิธีการสอนซ่อมเสริมไว้คือ นักเรียนสอนกันเอง การสอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน การสอนเป็น

กลุ่มย่อย การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ แบบเรียนสำเร็จรูป สมุดแบบฝึกหัดด้วยตนเอง ใช้เครื่องมือไอศตทสนูปกรณ์ การเล่นเกม และการผสมหลาย ๆ วิธี

ในการเลือกวิธีสอนซ่อมเสริมอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน หรือผสมผสานหลายวิธี ตลอดจนการคิดค้น คัดแปลงวิธีใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่าการสอนซ่อมเสริมควรให้สอดคล้องสัมพันธ์กับระบบการประเมิน คือ

1. ภายหลังการประเมินผลก่อนเรียนถ้าพบว่านักเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ก็จะต้องจัดการสอนซ่อมเสริม
2. ภายหลังการประเมินผลระหว่างเรียน ถ้าพบว่านักเรียนยังไม่ผ่านตามเกณฑ์จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องจัดการสอนซ่อมเสริม
3. ภายหลังการตัดสินผลการเรียน ถ้านักเรียนไม่ผ่านในรายวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ใด ก็จัดสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์ที่ไม่ผ่านนั้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริม อาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือการสอนซ่อมสำหรับปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่เรียนอ่อน และการสอนเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนเก่งเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้มากขึ้น ซึ่งในการดำเนินการสอนซ่อมเสริมครูต้องเลือกวิธีสอนรวมทั้งสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริม และลักษณะผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2.2.5 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนถือได้ว่ามีความสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพราะเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ดังที่ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. **กิจกรรมแนะแนว** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี

ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัยรับผิดชอบ ฐิติทิและหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

2.1 กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2.2 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกรมการรักษาดินแดน

ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการ โครงการ องค์กรความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน (กรมวิชาการ, 2545)

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และมุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ ครูจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างเต็มที่

2.3 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผล ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญเพราะการสอนใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผล ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบถึง พื้นฐานความรู้ การพัฒนาหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน เป็นการตัดสินใจว่านักเรียนได้มีการพัฒนาการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน

การวัดผล คือ กระบวนการกำหนดค่า ตีค่า คุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือของบุคคลเป็นตัวเลข โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัด

การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของวัตถุ คน สิ่งของ หรือการดำเนินงาน กิจกรรม ว่าบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดเป็นหลัก (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

จุดมุ่งหมายการวัดและประเมินผลมีหลายประการซึ่งครูอาจพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการ ซึ่ง พิชิต ฤทธิจรรย์ (2545) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประเมินผล ดังนี้

1. เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน
2. เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน
3. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
4. เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง
5. เพื่อตัดสินผลการเรียน
6. เพื่อจัดตำแหน่งหรือจัดประเภท
7. เพื่อเปรียบเทียบระดับพัฒนาการ
8. เพื่อพยากรณ์หรือทำนาย
9. เพื่อประเมินค่า

การวัดผลประเมินผลมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผลการวัดผลประเมินผลจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนั้นการวัดผลประเมินผลจึงมีประโยชน์หลายด้าน ภัทรา นิคมานนท์ (2540) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลประเมินผลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครู

ช่วยให้ครูทราบระดับความสามารถของผู้เรียนว่าเก่งอ่อนเพียงไร เก่งอ่อนด้านใด

เพื่อหาทางช่วยเหลือและสนับสนุนให้ดีขึ้น

ช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ เพียงไร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเทคนิควิธีสอนที่ครูใช้ว่าเหมาะสมเพียงไร

ช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการสอนของครูว่ามีประสิทธิภาพเพียงไร จะได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ช่วยให้ครูทราบแนวทางในการปรับปรุงเทคนิคการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หากมีการจัดกลุ่มเพื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูสามารถจัดกลุ่มได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจเรียนยิ่งขึ้น

2. ประโยชน์ต่อนักเรียน

2.1 ทำให้นักเรียนทราบสถานะของตนเองว่าตนมีความสามารถระดับใด เก่งอ่อน

วิชาใด มีความสามารถเด่น ค้อยด้านใด ทำให้สามารถพัฒนาตนเองในแนวทางที่เหมาะสมให้ดีขึ้น

2.2 ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น ทำให้มีนิสัยใน

การเรียนดีขึ้น

2.3 ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะการสอบ

แต่ละครั้งนักเรียนจะต้องเตรียมตัวสอบเพื่อให้ได้คะแนนมาก ๆ จึงมีการทบทวนเนื้อหาวิชาที่สอบหรือมีการซักถามทบทวนกันระหว่างเพื่อนฝูง จึงมีคำกล่าวว่าการสอบเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

2.4 ทำให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายในการเรียน เพราะก่อนประเมินผลครูจะต้อง

แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกครั้ง

3. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

- 3.1 ทำให้ทราบสถานภาพต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น มาตรฐานความรู้ของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใด ดีขึ้นหรือเลวลง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนได้
- 3.2 ทำให้ทราบขนาดคุณภาพการสอนของครูในโรงเรียนว่ามีคุณภาพเพียงไร
- 3.3 ใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ประชาชนและผู้ปกครองทราบ
- 3.4 ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาและการดำเนินการด้านต่าง ๆ

4. ประโยชน์ด้านการแนะแนว

- 4.1 ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา
- 4.2 ช่วยให้เห็นใจปัญหาของนักเรียนมากขึ้น
- 4.3 ช่วยให้ครูสามารถแนะแนวทางแก้ปัญหาการเรียนและปัญหาส่วนตัวของนักเรียนได้ผลยิ่งขึ้น
- 4.4 ช่วยในการแนะแนวทางให้นักเรียนเลือกวิชาเรียนและอาชีพได้เหมาะสม
- 4.5 ช่วยให้ผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจเด็กของตนยิ่งขึ้น

5. ประโยชน์ด้านการวิจัย

- 5.1 ให้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย
- 5.2 ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลวิจัย

อย่างไรก็ตามการวัดผลประเมินผลจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อวางแผนและดำเนินการ รวมทั้งการรายงานผลการวัดและประเมินผล อย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามหลักและกระบวนการวัดและประเมินผล

2.3.1 การวางแผนการวัดผล ประเมินผล

การวัดผล ประเมินผลเป็นกระบวนการที่มีระบบในการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ดี โดยควรมีการวางแผนร่วมกัน ระหว่างครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครูวิชาการ นักเรียน เพื่อกำหนดรูปแบบและช่วงเวลาการประเมินผลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมายการประเมิน

พิชิต ฤทธิจรูญ (2545) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวางแผนการวัดผลประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนว่าก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูจะนำเสนอเอกสารที่เป็นสาระและกิจกรรมตลอดทั้งภาคเรียนซึ่งเรียกว่าแนวการเรียนการสอน (course syllabus) เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาและตกลงกันตั้งแต่ต้นภาคเรียนว่าจุดประสงค์ของวิชานี้เป็นอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนต้องทำอะไรบ้าง เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนมีวิธีอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพตลอดทั้งภาคเรียน และมีสิทธิ์ที่จะขอเพิ่มหรือลด หรือปรับสาระและกิจกรรมที่ครูนำเสนอได้ ส่วนรูปแบบหรือวิธีที่ใช้เพื่อการประเมินมีหลายวิธี ดังที่กรมวิชาการ (2544) กล่าวไว้ ได้แก่ การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล การประเมินจากการปฏิบัติจริง (Performance Assessment) การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) ซึ่งการประเมินแต่ละวิธีจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการวัดผล และประเมินผล ให้เหมาะสมสอดคล้อง ส่วนช่วงเวลาหรือระยะเวลาในการประเมินนั้น กาญจนา คุณานุรักษ์ (2535) แบ่งการประเมินเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทราบความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคนว่ามีพื้นฐานเพียงพอที่จะเริ่มต้นเรียนตามรายวิชาที่มีพื้นฐานเพียงพอที่จะเริ่มต้นเรียนตามรายวิชานั้นได้หรือไม่ หากนักเรียนมีพื้นฐานไม่ดีพอครูจะได้สอนเพิ่มเติมแต่แรก

2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละรายวิชา เมื่อครูสอนไประยะหนึ่งจำเป็นต้องประเมินค่านักเรียนว่ามีความสามารถตามจุดประสงค์นั้น ๆ หรือไม่ การประเมินผลระหว่างเรียนนี้เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน

3. การประเมินผลหลังเรียน เป็นการประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์ต่าง ๆ หลายจุดประสงค์ เป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินความสามารถ เพื่อคิดว่าตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นสุดของการเรียนวิชานั้น ๆ ว่านักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมากน้อยเพียงไร การประเมินผลหลังเรียนนี้เป็นการประเมินผลการเรียน และนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนได้ด้วย สำหรับการวางแผนการวัดและประเมินผลนั้น วัชร วรรณรัตน์ (2539) ได้กล่าวถึงการวางแผนการวัดผล ประเมินผล ว่าประกอบไปด้วย

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย
2. กำหนดลักษณะหรือสิ่งที่จะวัด
3. กำหนดเครื่องมือในการวัด
4. สร้างเครื่องมือ
5. ใช้เครื่องมือ
6. ตรวจสอบและใช้ผลการวัด
7. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สรุปว่าการวางแผนการวัดผล ประเมินผลจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดรูปแบบและช่วงเวลาการประเมินให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนการสอน เพื่อให้สามารถดำเนินการและได้ข้อมูลจากการวัดผลและประเมินที่มีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพ

2.3.2 การจัดทำเครื่องมือวัดผล ประเมินผล

เครื่องมือในการวัดผล ประเมินผลมีหลายชนิด ในการสร้างเครื่องมือครูผู้ทำการวัดผล ประเมินผลจะต้องรู้ว่าเครื่องมือวัดผลมีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ ข้อดีและข้อจำกัดอย่างไรเพื่อใช้ให้เหมาะกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะวัด ซึ่งชัชวาล แพร่ตกุล (อ้างถึงใน สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ และคณะ, 2545) ได้กล่าวถึงเครื่องมือวัดผลการศึกษาที่วัดการพัฒนาด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม แบ่งตามหน้าที่และคุณลักษณะที่สำคัญ ได้ 12 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบ (test) เป็นชุดคำถามที่ให้ผู้ตอบตอบและวินิจฉัยได้ว่าคำตอบใดถูกต้อง
2. แบบจัดอันดับ (rating scale) เป็นชุดของคุณลักษณะที่เป็นหลักในการพิจารณาผลงานที่เป็นผลผลิตหรือขบวนการหรือคุณลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถวัดหรือวินิจฉัยว่าถูกหรือผิดโดยตรงแต่สามารถวินิจฉัยด้วยการเปรียบเทียบผลงานต่าง ๆ เหล่านี้ว่ามีคุณภาพดีหรือด้อยกว่ากัน เช่น การเปรียบเทียบผลงานการวาดภาพ งานการฝีมือ ผลงานด้านการคัดลายมือ ความประพฤติ หรือพัฒนาการทางอารมณ์ หรือสังคม เป็นต้น
3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นชุดคำถามที่ให้ผู้ตอบได้รายงานสิ่งที่ต้องการตรวจสอบความเป็นจริงหรือความรู้สึกของผู้ตอบ
4. แบบตรวจสอบรายการ (checklist) เป็นชุดของรายการที่ใช้ตรวจสอบผู้ถูกสอบว่ามีหรือไม่มี
5. แบบสำรวจ (inventory) เป็นชุดของคำถามที่ใช้ตรวจสอบคุณลักษณะเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงออกถึงลักษณะที่ปรากฏอยู่ในตัวผู้ตอบ เช่น แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ แบบสำรวจบุคลิกภาพ
6. แบบสังเกต (observation) เป็นชุดของรายการที่ต้องการตรวจสอบพฤติกรรมและลักษณะการกระทำ ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสของผู้วัด
7. แบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นชุดรายการที่ผู้วัดใช้การสนทนากับผู้ถูกวัดเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ถูกวัดตามเป้าหมายที่กำหนด
8. แบบบันทึกเหตุการณ์และระเบียบสะสม (anecdotal and cumulative record) เป็นชุดรายการบันทึกข้อเท็จจริงของผู้ถูกวัดอย่างต่อเนื่อง

9. สังคมมิติ (sociometry) เป็นแบบการวัดโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มสมาชิกว่ามีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มอย่างไร

10. แบบทดสอบอิงสถานการณ์ (situational test) เป็นแบบการวัดที่ให้ผู้ถูกวัดได้ปฏิบัติงานในสถานการณ์จำลองและใช้ชุดของรายการตรวจสอบความสามารถในการปฏิบัติและผลงาน

11. แบบทดสอบสะท้อนภาพ (projective test) เป็นแบบการวัดที่ให้ผู้ถูกวัดเขียนบรรยายบอกความรู้สึกนึกคิดตามเงื่อนไขที่กำหนด ที่อาจเป็นภาพหรือข้อความที่สะท้อนบุคลิกภาพของผู้ถูกวัด

12. แบบการศึกษากรณี (case study) เป็นชุดของรายการในการตรวจสอบเป็นรายบุคคลตามสภาพปัญหา เพื่อค้นหาสาเหตุของความผิดปกติเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ

ส่วนการสร้างเครื่องมือวัดนั้น วัช วรรณรัตน์ (2539) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. เขียนข้อคำถาม โดยพิจารณาจากเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดมาสร้างตามลักษณะของเครื่องมือ เช่น ถ้าเลือกใช้แบบเลือกตอบก็ดำเนินการเขียนตัวคำถาม ตัวเลือก ตามเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้น

2. พิจารณาเลือกคำตอบ ขั้นนี้เป็นการตรวจสอบคำถามที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่สำคัญที่สุด มีคุณสมบัติของการวัดตรงตามเป้าหมาย และมีอัตราส่วนจำนวนข้อที่พอเหมาะ มีความครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรม ตลอดจนใช้ถ้อยคำสำนวนที่สื่อความหมายได้เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้ที่จะสอบ

3. เขียนคำอธิบายวิธีการใช้และการตอบคำถาม เพื่อความชัดเจนของการดำเนินการสอบ จำเป็นที่เครื่องมือวัดนั้นจะต้องมีคำอธิบายถึงวิธีการใช้และการตอบคำถามว่าจะให้ดำเนินการตามเงื่อนไขใดบ้าง

4. พิมพ์และอัดสำเนา ในกรณีที่จะใช้เครื่องมือจำนวนมาก และมีจำนวนที่เพียงพอต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือให้ได้ผลการวัดเท่ากับจำนวนที่ต้องการ ก็จำเป็นจะต้องลงมือจัดพิมพ์และอัดสำเนา ในด้านการพิมพ์ก็ควรพิจารณาถึงความถูกต้องของรูปแบบ และการวางรูปแบบให้เหมาะสม ส่วนการอัดสำเนาที่ต้องพิจารณาถึงความชัดเจน ความสะอาด ทั้งนี้เพื่อให้ได้รูปเล่มที่มีประสิทธิภาพ

5. ทำเฉลย เพื่อความถูกต้องก่อนนำไปใช้จริงควรทดลองทำและเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อบกพร่อง และเป็นการวางแผนในการตรวจให้คะแนน

ซึ่งเมื่อสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลแล้วเสร็จควรต้องมีการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง

สรุปได้ว่า การสร้างเครื่องมือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวัดผล ประเมินผล ดังนั้นผู้วัดจะต้องมีความรู้และศึกษาถึงลักษณะ ข้อดี และข้อจำกัดของเครื่องมือวัดและประเมินผลซึ่งมีอยู่หลากหลายชนิดเพื่อให้สามารถสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ และนำไปใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ของการวัดผลประเมินผล และได้ผลการประเมินที่มีความน่าเชื่อถือ

2.3.3 การดำเนินการวัดผล ประเมินผล

การดำเนินการวัดผล ประเมินผล การเรียนการสอนนั้น ครูต้องดำเนินไปตามกระบวนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งต้องคำนึงและปฏิบัติตามหลักการวัดผล ประเมินผล และต้องมีคุณธรรมในการวัดผล ประเมินผล ซึ่งพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545) ได้กล่าวถึงคุณธรรมของผู้ทำหน้าที่ประเมิน ดังนี้

1. มีความยุติธรรม
2. มีความซื่อสัตย์
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความละเอียดรอบคอบ
5. มีความอดทน
6. มีความรู้และสนใจใฝ่รู้ในหลักวิชาการวัดผล ประเมินผล

ส่วนหลักในการวัดผล ประเมินผลนั้น สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย (2545) ได้เสนอหลักการวัดผล ประเมินผลในระดับชั้นเรียน ดังนี้

1. ต้องประเมินให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ
2. ต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน
3. ต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ควบคู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ต้องให้ผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย วิธีการและค้นหาข้อมูลต่าง ๆ และใช้ข้อมูล ผลการประเมินทำให้ 1) ผู้เรียนรู้ความก้าวหน้าและความสำเร็จของตน 2) ผู้สอนรับรู้ความต้องการของผู้เรียนและผลการจัดกิจกรรมของตน และ พ่อแม่ ผู้ปกครอง รู้ระดับความสำเร็จของผู้เรียน

นอกจากนี้ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ (2541) ได้กล่าวถึงการวัดผล ประเมินผลการเรียน การสอนว่าต้องยึดหลักการในดำเนินการวัดผลที่สำคัญ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์การวัดและประเมินผลให้ชัดเจน
2. เลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ
3. ใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีประกอบกัน
4. แปลผลอย่างถูกต้อง
5. ใช้ผลการวัดและประเมินผลอย่างคุ้มค่า

และยังได้เสนอวิธีการวัดผลประเมินผลสรุปเป็นวิธีการใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1) กระบวนการสอบ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยคำถามเพื่อเป็นตัวเร้าให้ผู้เรียน แสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด วิธีการนี้ใช้ได้กับการวัด พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ตัวอย่างวิธีการวัดโดยใช้กระบวนการสอบ ได้แก่ การสอบ การสอบ ปากเปล่า เครื่องมือที่ใช้กับวิธีการนี้ คือ แบบสอบ

2) การให้รายงานความรู้สึก เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น ของตนเองออกมาให้ผู้อื่นทราบ วิธีการนี้เหมาะสำหรับการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เพราะเป็น เรื่องของนามธรรม ถือเป็นความรู้สึกนึกคิดซึ่งไม่สามารถวัดได้ หรือสังเกตได้จากพฤติกรรมใด ๆ จึงต้องอาศัยการรายงานความรู้สึกของตนเอง โดยใช้คำถามหรือสถานการณ์เป็นตัวเร้าที่สำคัญ ตัวอย่างวิธีการนี้ ได้แก่ การสอบถาม การสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบตรวจสอบรายการ มาตรวัด ประเมินค่า

3) การสังเกต เป็นวิธีการที่พิจารณาจากพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน โดยไม่ ให้ผู้เรียนทราบว่ามีการสังเกตพฤติกรรมของตน ทั้งนี้เพื่อให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ได้เสแสร้ง วิธีการนี้เหมาะสำหรับการวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เช่น การสังเกตการปฏิบัติ งาน ต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกต ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ มาตรวัดประเมินค่า

กรมวิชาการ (2545) ได้กำหนดแนวทางที่จะใช้วัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย

1. การประเมินผลก่อนเรียน (Pre- Assessment)
2. การประเมินผลระหว่างเรียน (On Going Assessment)
3. การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน (Summative Assessment)

การประเมินผลก่อนเรียน (Pre- Assessment)

การประเมินผลก่อนเรียน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาสารสนเทศของผู้เรียนในเบื้องต้น สำหรับไปจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยการประเมินดังต่อไปนี้

1. การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน

เป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะ และความพร้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงซ่อมเสริมหรือเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมและพื้นฐานเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนรู้ในเรื่องใด ๆ นั้นถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จะเรียนก็จะประสบความสำเร็จ แต่ถ้าไม่มีความรู้พื้นฐานจะประสบความสำเร็จลำบาก การประเมินพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียนก่อนจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้สอนทุกคนจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนอย่างเหมาะสม และสามารถคาดหวังความสำเร็จได้ทุกครั้ง

2. การประเมินความรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียน

เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่จะทำการสอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะในเรื่องที่จะเรียนนั้นมากน้อยเพียงไร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ละคนว่าเริ่มต้นเรียนเรื่องนั้น ๆ โดยมีความรู้เดิมอยู่เท่าไร จะได้นำไปเปรียบเทียบกับผลการเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วเกิดพัฒนาการหรือเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงไร ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะใช้เป็นประโยชน์ในการสนองตอบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนแต่ละกลุ่มต่อไป แต่ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นของการประเมินผลก่อนเรียนก็คือ ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความรู้เดิมของผู้เรียนว่าจะต้องจัดอย่างเข้มข้น หรือมากน้อยเพียงไร จึงจะมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้และพัฒนาการต่างๆ ตามผลการเรียนที่คาดหวังด้วยกันทุกคนได้ ในขณะที่ไม่ทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่แล้วเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและเสียเวลาเรียนในสิ่งที่ตนรู้แล้ว

การประเมินผลระหว่างเรียน (On Going Assessment)

การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบพัฒนาการของ ผู้เรียนว่าบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการสอน ตามแผนการสอนที่ครูได้วางแผนไว้หรือไม่ ทั้งนี้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถให้เกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ

วิธีการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการประเมินระหว่างเรียน ได้แก่การประเมินจากสิ่งที่คุณเรียนแสดง (Performance) ให้เห็นว่ามีความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นผลจากการเรียนรู้ตามที่ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ วิธีการประเมินที่ผู้สอนควรเลือกใช้ในการประเมินระหว่างเรียน ได้แก่ วิธีการประเมินต่อไปนี้

1. การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล

ได้แก่การประเมินผลโดยวิธีการดังนี้ คือ การถามตอบระหว่างทำกิจกรรมการเรียน การสนทนาพบปะพูดคุยกับผู้เรียน การสนทนาพบปะพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ การอ่านบันทึกเหตุการณ์ของผู้เรียน การตรวจแบบฝึกหัดและการบ้านพร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับ

2. การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment)

เป็นวิธีการประเมินที่ผู้สอนมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนทำเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

3. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินจากการปฏิบัติอย่างหนึ่งเพียงแต่งงานหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นโลกแห่งความเป็นจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง ดังนั้น งานหรือสถานการณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติทั่วไป

วิธีการประเมินสภาพจริงไม่มีความแตกต่างจากการประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) เพียงแต่อาจมีความยุ่งยากในการประเมินมากกว่า เนื่องจากเป็นสถานการณ์จริง หรือต้องจัดสถานการณ์ให้ใกล้เคียง แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมาก เพราะจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริง ว่ามีจุดเด่นและบกพร่องในเรื่องใด อันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด

4. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment)

การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินตามสภาพจริงมีความเป็นไปได้มากขึ้น โดยการให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวม (Collect) ผลงานจากการปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ (Organized) ทั้งนี้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็น (Reflect) ความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการและความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) ของการเรียนรู้ตามสิ่งที่มุ่งหวังจะให้แฟ้มสะสมงานนั้นสะท้อนออกมา ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินจากแฟ้มสะสมงานแทนการประเมินจากการปฏิบัติจริงก็ได้

การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน (Summative Assessment)

การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียนเมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง ประกอบด้วย

1. การประเมินหลังเรียน (Post-Assessment)

การประเมินผลหลังเรียนเป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่ได้เรียนจบแล้ว เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินก่อนเรียน แล้วผู้เรียนเกิดพัฒนาการขึ้นมากน้อยเพียงไร ทำให้สามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้เพียงไร และกิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนเพียงไร ข้อมูลจากการประเมินภายหลังการเรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขซ่อมเสริมผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือจุดประสงค์ของการเรียน ปรับปรุงแก้ไขวิธีเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน

2. การประเมินผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค

การประเมินผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามผลการเรียนรู้รายปีและรายภาค การประเมินผลนี้ นอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อการสรุปตัดสินความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคเป็นสำคัญแล้ว ยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการ และมีผลการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย

สิ่งที่ควรคำนึงถึงอีกอย่างหนึ่ง คือ เมื่อดำเนินการวัดผลประเมินผลเสร็จแล้วครูต้องมีการจัดกระทำข้อมูล และรวบรวมข้อมูล รวมทั้งต้องมีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกและโปร่งใสในการตรวจสอบ และประโยชน์ในการศึกษาติดตามพัฒนาการของผู้เรียน

สรุป การดำเนินการวัดผล ประเมินผลเป็นการนำเครื่องมือมาใช้เพื่อวัดผล ประเมินผลผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องดำเนินการตามหลักการวัดผล ประเมินผล มีคุณธรรมในการวัดผลประเมินผล รวมทั้งจะต้องนำข้อมูลมาจัดกระทำและบันทึกรวบรวมอย่างเป็นระบบ

2.3.4 การรายงานผลการประเมินการเรียนรู้

การรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของผู้ประเมินที่จะต้องรายงานผลการประเมินในขอบเขตที่กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้สอน และผู้บริหาร ได้ทราบถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเรียนการสอน กรมวิชาการ (2544) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อแจ้งให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาการเรียนของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการเรียน กำหนดแนวทางการศึกษาและการเลือกอาชีพ

2. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ใช้สำหรับดำเนินการออกเอกสารหลักฐานการศึกษา ตรวจสอบ และรับรองผลการเรียนหรือวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียน

ส่วนวิธีการรายงานผลเพื่อให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้รับทราบ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังที่กรมวิชาการ (2544) จำแนกไว้ ดังนี้

1. การรายงานอย่างเป็นทางการ เป็นการรายงานผลการประเมินตามที่ได้มีระเบียบ คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ กำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเอกสารหรือแบบฟอร์มที่ต้องจัดทำประกอบไว้ด้วย เช่น ระเบียบแสดงผลการเรียน หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา แบบรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล ระเบียบสะสม ข้อมูลจากการรายงานผลด้วยวิธีการนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับอ้างอิงตรวจสอบ และรับรองผลการเรียนของผู้เรียนได้

2. การรายงานอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการรายงานผลการประเมินผลการเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบตามที่ผู้ประเมินหรือสถานศึกษาเห็นสมควร ซึ่งสามารถรายงานได้หลายวิธี เช่น จัดทำจุดสารของสถานศึกษา จดหมายส่วนตัว การให้คำปรึกษาหรือเป็นรายบุคคล ข้อมูลจากการรายงานอย่างไม่เป็นทางการนี้ สามารถใช้เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เช่นเดียวกับการรายงานอย่างเป็นทางการ แต่จะขาดน้ำหนักในการนำไปใช้อ้างอิงตรวจสอบหรือรับรองผลการเรียนหรือวุฒิการศึกษาของผู้เรียน

รูปแบบการรายงานควรชัดเจน เข้าใจง่าย มีเกณฑ์การอธิบายความหมายประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านรายงานทุกคนเข้าใจตรงกันถึงความหมายที่ต้องการสื่อ (กรมวิชาการ, 2544)

การรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบผลการเรียน ความก้าวหน้าของผู้เรียน ทั้งยังเป็นข้อมูลเพื่อใช้ปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอน และใช้สำหรับออกเอกสารหลักฐานทางการศึกษาแก่ผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญที่ต้องมีการดำเนินการควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีการวางแผน และดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ และคำนึงถึงหลักการสำคัญในการวัดและประเมินผล เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียน การสอน ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแนวทางปฏิบัติการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลการค้นพบมาแก้ไขการเรียนรู้หรือตัดสินใจพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ใช้การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา จนถึงขั้นการสรุปและรายงานผล (กรมวิชาการ, 2544) นอกจากนี้ ทิศนา แฉมมณี (2545) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวิจัยด้านการเรียนการสอนว่า คือ การศึกษาหาคำตอบให้แก่ปัญหาหรือคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คำตอบที่น่าเชื่อถือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน ครอบคลุมตัวแปรเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน บริบทของการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตของการเรียนการสอน

ในการนำการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกฝ่ายทั้ง ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน นักวิชาการ รวมทั้งต้องอาศัยระเบียบวิธีวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้การวิจัยในการพัฒนาการศึกษามีคุณภาพ และสามารถแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้อให้มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญโดยตรงในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยจัดทำวิจัย นำการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และมีการเผยแพร่ผลงานการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษา

2.4.1 การทำวิจัยในชั้นเรียน

กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2545) ได้กล่าวถึง ภารกิจของครูผู้สอน 3 ประการ ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ

ประการแรก จัดกระบวนการเรียนการสอน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24 (5))

ประการที่สอง ทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (มาตรา 30)

ประการที่สาม นำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน (มาตรา 30)

การทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูผู้สอน สามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบการวิจัยที่ครูควรทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ การวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งถือเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหา การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ครูรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ เพื่อสืบค้นให้ได้สาเหตุของปัญหา แล้วหาวิธีแก้ไขหรือพัฒนาที่เชื่อถือได้

ไพจิตร สดวกการ และศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2545) ได้เสนอขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน
2. การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
3. ศึกษา หาวิธีการในการแก้ปัญหา
4. พัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหา
5. นำนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาไปใช้
6. ตรวจสอบและสรุปผล

และยังได้กล่าวถึงการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ เพื่อประโยชน์ในหลายลักษณะ ดังนี้

1. แก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพและเป็นไปตามธรรมชาติ
2. สร้างองค์ความรู้ของครูเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาหรือการแก้ปัญหของผู้เรียน
3. การพัฒนาครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนไปสู่ความเป็นครูนักนักวิชาการและครูมืออาชีพ
4. การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

สรุปได้ว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นั้นบูรณาการอยู่ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เป็นการวิจัยที่ครูจัดทำเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้กับกลุ่ม ผู้เรียนที่ตนรับผิดชอบให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาตนเองของครู ในการจัดการเรียนรู้

2.4.2 การพัฒนาและเผยแพร่ผลงานการวิจัย

การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ควรจะมีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนาที่กระทำอย่างต่อเนื่องจนได้นวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้านอื่น ๆ ต่อไป (กรมวิชาการ, 2544) นอกจากการพัฒนาการวิจัยแล้ว ครูผู้ทำวิจัยควรได้มีการนำเสนอและเผยแพร่งานวิจัยของตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูคนอื่นที่พบปัญหาเดียวกัน หรือต้องการที่จะพัฒนารูปแบบเพื่อการแก้ปัญหากับผู้เรียนของตน การเผยแพร่หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยซึ่งกันและกันจะทำให้ครูมีมุมมองในการทำงานและการแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่หลากหลาย มีความมั่นใจที่จะคิดริเริ่มแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางของตนเองมากขึ้น มีความภูมิใจในวิชาชีพครูมากขึ้น

ไพจิตร สดวกการ และศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2545) ได้กล่าวถึงการเผยแพร่งานการวิจัยใน ส่วนของครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. การเผยแพร่โดยใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์ เช่น การส่งรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง ให้ผู้ที่สนใจแก้ปัญหการจัดการเรียนรู้ หรือการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนร่วมกัน
2. เขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนใหม่ให้เป็นรูปแบบของบทความหรือเรื่องเล่าหรือการเล่าประสบการณ์เพื่อส่งไปเผยแพร่ทางวารสารทางราชการวิทยุหรือโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หรือคอลัมน์ที่เกี่ยวกับงานทางการศึกษาหรือทางวิชาการต่าง ๆ
3. การสร้างเครือข่ายเพื่อนครูกักวิจัยเพื่อช่วยเหลือและเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ในการวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน

สรุปได้ว่าการพัฒนาและเผยแพร่ผลงานการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูหรือผู้สนใจและสามารถนำเอาแนวคิดจากการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สื่อการศึกษา คือ ตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิค วิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ (นิคม ทาแดง กอบกุล ปราบประชา และอานวย เดชชัยศรี, 2545) นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวว่า สื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการคิด ได้แก่ การคิดไตร่ตรอง การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสื่อการศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายชนิด ผู้ใช้จะต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมเพื่อให้ ใช้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ซึ่งกรมวิชาการ (2545) ได้จำแนกสื่อออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งได้แสดงหรือจำแนกหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่าง ๆ โดยใช้หนังสือที่เป็นตัวเขียน หรือตัวพิมพ์เป็นสื่อเพื่อแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายประเภท เช่น เอกสาร หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร จดหมาย จดหมายเหตุ บันทึก รายงาน วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ได้ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุหรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว เช่น แถบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) แถบบันทึกเสียง สไลด์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยียังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน การศึกษาผ่านดาวเทียม

3. สื่ออื่น ๆ นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีแล้ว ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่อ 2 ประเภทดังกล่าว เพราะสามารถอานวยประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นที่ขาดแคลนสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี สื่อเหล่านี้อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

3.1 สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งสามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิด เจตคติและวิธีปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่น สื่อบุคคลอาจเป็นบุคลากรที่อยู่ในระบบโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตัวผู้เรียน นักการภารโรง หรืออาจเป็นบุคลากรภายนอกโรงเรียน เช่น บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

3.2 สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสภาพที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่าง ๆ ปรากฏการณ์ แผ่นดินไหว สภาพดินฟ้าอากาศ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิทยบริการหรือแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งครูหาได้ไม่ยาก

3.3 สื่อกิจกรรม/กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ครูหรือผู้เรียนกำหนดขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น การแสดงละคร บทบาทสมมติ การสาธิต สถานการณ์จำลอง การจัดนิทรรศการ การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การทำโครงการ เกม เพลง การปฏิบัติตามใบงาน ฯลฯ

3.4 สื่อวัสดุ/เครื่องมือและอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ กราฟ ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ เครื่องมือวิชาช่าง เป็นต้น

นวัตกรรม เป็นแนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาคิดเปลี่ยนแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย (กิดานันท์ มลิทอง, 2543) และได้กล่าวว่า **นวัตกรรมการศึกษา** (Educational Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี (2545) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการสอน หมายถึง แนวคิด วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน หรืออาจเป็นสิ่งใหม่ในบริบทหนึ่งหรือในช่วงเวลาหนึ่ง หรืออาจเป็นสิ่งใหม่ที่กำลังอยู่ในกระบวนการพิสูจน์ทดสอบ หรือได้รับการยอมรับแล้วนำไปใช้แล้วแต่ยังไม่แพร่หลายหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปกติ

เทคโนโลยีการศึกษา เป็นการจัดแจงหรือการประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์ กายภาพ มาใช้ในกระบวนการศึกษา นิคม ทาแดง และคณะ (2545) กล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยีการศึกษามีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ

1. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การประยุกต์หลักการวิทยาศาสตร์กายภาพและวิศวกรรมศาสตร์ให้เป็นวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการเสนอ แสดง และถ่ายทอด เนื้อหาทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความหมายนี้พัฒนามาจากความคิดของกลุ่มนักโสตทัศนศึกษา

2. เทคโนโลยีการศึกษา มีความหมายโดยตรงตามความหมายของเทคโนโลยี คือ ศาสตร์แห่งวิธีการ หรือการประยุกต์วิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา

มีนส์ และคณะ (Means and Others) (1993 อ้างถึงใน เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์, 2545) ได้แบ่งประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษา ไว้ 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทช่วยสอน (Tutorial) เช่น การสาธิต การฝึกปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบต่างๆ โทรทัศนศึกษา การใช้เทคโนโลยีทำการเรียนการสอนเป็นต้น

2. เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทช่วยค้นคว้า (Exploratory) คือ เทคโนโลยีที่ให้อิสระผู้เรียนในการสำรวจค้นหาความรู้ด้วยวิธีการสอนแบบค้นคว้า ไม่ว่าจะมีการชี้แนะหรือไม่ เช่น ซีดีรอม เอ็นไซโคลปีเดีย ไฮเปอร์มีเดีย เครื่องข่ายข้อมูลคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทเครื่องมือหรือสื่อช่วยการเรียนรู้ (Tools /Application) ได้แก่เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ช่วยผู้เรียนในการทำงานหรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูล การค้นคว้าและจัดทำฐานข้อมูล การพิมพ์การคำนวณและงานนำเสนอเครือข่ายสืบค้นข้อมูล การค้นคว้าและจัดทำข้อมูล การบันทึกและตัดต่อวีดิทัศน์ เป็นต้น

4. เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทการสื่อสาร (Communication) เทคโนโลยีที่ช่วยให้ ผู้สอนและผู้เรียนติดต่อกันโดยผ่านหรือข้ามเครือข่ายด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น การสอนทางไกลเชิงปฏิสัมพันธ์ผ่านดาวเทียม คอมพิวเตอร์และโมเด็ม เคเบิลทีวี จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร มีความเจริญและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยและเป็นเหตุผลให้สื่อเทคโนโลยีมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องไปด้วยกัน โดยได้มีการพัฒนาขึ้นมาเป็นนวัตกรรมหลากหลาย ชนิด ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษา ค้นคว้าความรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจได้ทุกเมื่อ โดยไม่จำกัดอยู่ในสถานที่เฉพาะอีกต่อไป

2.5.1 การจัดซื้อ วัสดุกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

การจัดซื้อการเรียนรู้

เนื่องจากการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องเป็นผู้มีบทบาทในการจัดหาสื่อมาด้วยวิธีต่าง ๆ โดยทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งการจัดหาสื่อสามารถทำได้หลายวิธี ดังที่ วนิดา จึงประสงค์ (2533) ได้กล่าวว่า วิธีการจัดหาสื่อการสอน มี 4 วิธีใหญ่ ดังนี้

1. การผลิต การผลิตสื่อการสอนขึ้นมาใช้เองเพื่อเป็นการประหยัดเพราะสามารถใช้วัสดุท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้ วัสดุราคาถูก มาผลิตเป็นสื่อการสอนได้ ทั้งยังสามารถผลิตได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ได้มากที่สุด และสื่อการสอนบางชนิดไม่มีขายตามท้องตลาด

2. การจัดซื้อ เป็นวิธีการจัดหาที่สะดวก เมื่อพิจารณาแล้วว่าสื่อการสอนนั้น ถ้าทำขึ้นเองจะแพงกว่า ใช้เวลานานมาก ต้องใช้วัสดุพิเศษ หรือวิธีการผลิตเกินความสามารถในการผลิตเองได้ ในการจัดซื้อต้องพิจารณาลำดับความสำคัญ และความต้องการของผู้ใช้ ต้องมีการประเมินค่าสื่อการสอนที่จะซื้อซึ่งอาจเป็นในรูปคณะกรรมการประเมินสื่อการสอน

3. การขอยืม เป็นวิธีการจัดหาสื่อการสอนเพื่อการใช้ชั่วคราว มักใช้ในกรณีที่สื่อการสอนนั้นมีวิธีการผลิตซับซ้อน ต้องการเครื่องมือและผู้มีความรู้ในการผลิต ราคาแพง หรือบางครั้งไม่มีจำหน่าย ศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนควรมีบัญชีรายชื่อแหล่งที่จะให้บริการขอยืมสื่อ และควรมีบัญชีรายชื่อสื่อการสอนที่ให้บริการทั้งหมดในแต่ละแห่งด้วย

4. การขอบริจาค เป็นวิธีการหนึ่งในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน แต่เป็นวิธีที่ไม่ควรคาดหวังว่าจะใช้สื่อตามที่ต้องการ เนื่องจากแหล่งที่บริจาคสื่อมีน้อย และได้ไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ไม่มีคุณภาพ ไม่มีคุณสมบัติทางเทคนิคที่ดี สื่อราคาแพงมักไม่ได้รับการบริจาค วิธีการนี้จึงควรเป็นวิธีการสุดท้ายที่คำนึงถึงในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน

การผลิตสื่อ เป็นหนึ่งวิธีการได้มาซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถกำหนดรูปแบบ สาระการเรียนรู้และวิธีนำเสนอสาระการเรียนรู้ของสื่อขึ้นนั้น ได้ตามความต้องการของผู้สอนอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ

กรมวิชาการ (2545) กล่าวถึง กระบวนการผลิตสื่อการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการผลิตสื่อ
2. ศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน โดยพิจารณาว่าผู้ที่จะใช้สื่อ นั้นคือใคร ความรู้และประสบการณ์เดิมมาอย่างไร โดยพิจารณาว่าผู้ที่จะใช้สื่อ นั้นคือใครมีความรู้และประสบการณ์เดิมมาอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณสมบัติส่วนอื่น ๆ ของสื่อให้เหมาะสมต่อไป

3. กำหนด และ วิเคราะห์เนื้อหาสาระว่าจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาสาระอะไรบ้าง ทั้งนี้ควรจะต้องพิจารณากำหนดเนื้อหาสาระให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

4. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยการตีความและจำแนกแยกย่อยจุดประสงค์ทั่วไปให้ละเอียดลงไปถึงขั้นที่ทราบได้ว่า เมื่อผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อชิ้นนั้นแล้วสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

5. กำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล

6. กำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา เป็นการวางแผนว่าจะเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบใด เรียงลำดับหัวข้อและเนื้อหาอย่างไร มีตัวอย่าง การนำเรื่อง สรุปเรื่อง หรือทบทวนเรื่อง ใดๆ ควรมีแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมแทรกอยู่ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

7. กำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะผลิตสื่อการเรียนรู้ชนิดใด อาจจะเป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่อเทคโนโลยี ผู้ผลิตจะต้องกำหนดว่าจะหาข้อมูลสนับสนุนได้จากแหล่งใด เช่น แหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหา ภาพประกอบ แผนภูมิ เป็นต้น

8. ขกร่างและจัดทำสื่อการเรียนรู้ตามรูปแบบ และวิธีการที่กำหนด

9. ทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น โดยนำสื่อต้นแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนที่จะต้องใช้สื่อชิ้นนั้น ใช้สื่อต้นแบบนี้จัดการเรียนการสอนจริง ๆ เพื่อศึกษา ข้อบกพร่องต่าง ๆ สำหรับนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงสื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

10. ปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ตามข้อมูลที่ได้ศึกษาไว้

11 นำสื่อที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้

การสร้างนวัตกรรม

ทิสนา เขมมณี (2545) ได้กล่าวถึงการประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรม ได้แก่ การแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูล และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมที่สร้างขึ้นอาจเป็นการนำของเก่ามาดัดแปลงหรือปรับปรุงเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหานั้นและทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจเป็นการคิดค้นขึ้นใหม่ทั้งหมดก็ได้ นวัตกรรมอาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน แล้วแต่ลักษณะของปัญหา และวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมนั้น เช่น อาจมีลักษณะแนวคิด หลักการ แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค หรือสิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยี เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด นวัตกรรมจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายละเอียดในการใช้นวัตกรรมให้ได้ผล

นอกจากคำลี ทองธิว (2526) ได้กล่าวว่าผู้สร้างนวัตกรรมควรจะสอดคล้องลักษณะต่อไปนีไว้ในตัวนวัตกรรมที่สร้างด้วย คือ

1. นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมา นั้น ควรจะดีกว่าของที่เคยใช้อยู่เดิม คือเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์มากขึ้น หรือมีความสะดวกมากขึ้น
2. นวัตกรรมนั้นรับกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ใช้ ไม่ขัดต่อค่านิยมหรือวัฒนธรรม และตรงกับความต้องการของประชาชน
3. นวัตกรรมนั้นจะต้องไม่ยากต่อการใช้
4. ผู้ใช้สามารถทำการทดลองใช้นวัตกรรมนั้นได้ โดยไม่ยุ่งยาก การทดลองใช้นี้มีความสำคัญมากในกรณีที่นวัตกรรมนั้นราคาแพงและอาจมีผลกระทบต่อสังคมผู้ใช้ในวงกว้างได้ ในลักษณะการณเช่นนี้ผู้ใช้อาจจะตัดสินใจทดลองใช้นวัตกรรมนั้นดูก่อน ก่อนที่จะตกลงว่าจะรับนวัตกรรมนั้นเข้ามาใช้โดยสมบูรณ์หรือไม่

และกล่าวว่าผู้สร้างนวัตกรรมไม่ใช่ว่าจะคำนึงถึงแต่เพียงลักษณะและคุณสมบัติของนวัตกรรมเท่านั้น แต่อาจจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการใช้งานนวัตกรรมด้วย

ส่วนการจัดให้บริการ หรือพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูอาจมีส่วนร่วมโดยการพัฒนาความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งอาจศึกษาได้จากเอกสารต่างๆ สอบถามจากเพื่อนครูที่มีความรู้ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี หรือเข้ารับการอบรม เพื่อการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

2.5.2 การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อ

สื่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีมากมายหลากหลายรูปแบบ มีบทบาทและให้คุณประโยชน์ต่างๆ ดังที่กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวไว้ คือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นกระบวนการ
3. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
5. สร้างสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และทำให้อุบายรู้้อยากเห็น
6. ส่งเสริมการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียน

7. เกื้อหนุนผู้เรียนที่มีความสนใจและความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันให้เรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน
8. ช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัน
9. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้สื่อและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม
10. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ในหลายมิติจากสื่อที่หลากหลาย
11. เชื่อมโยงโลกที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนให้เข้ามาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน

เนื่องจากสื่อการศึกษามีหลายประเภท ซึ่งแตกต่างกันในลักษณะ รูปร่าง การใช้งาน ดังนั้นครูผู้ใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ ควรต้องศึกษาวิธีใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งควรคำนึงถึงหลักการใช้สื่อ ดังนี้

1. ในบทเรียนหนึ่ง ๆ ไม่ควรใช้สื่อมากเกินไป ควรใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น
2. ก่อนใช้สื่อการศึกษาจริงควรทดลองใช้จนเกิดความมั่นใจเพื่อป้องกันการเกิดความผิดพลาด ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เรียนลดความศรัทธาในความสามารถของผู้สอนได้ ทั้งยังสามารถกำหนดเวลาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับการใช้สื่อนั้น ๆ
3. ใช้สื่อการศึกษาที่ตรงกับบทเรียนและกระบวนการเรียนการสอน
4. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการศึกษา
5. คำนึงเสมอว่าสื่อการศึกษาที่ใช้อยู่ในนั้นไม่สามารถใช้ได้กับทุกบทเรียนและกับทุกสถานการณ์
6. พยายามนำสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการศึกษา เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและการลงทุน

การใช้นวัตกรรม

ทิสนา แคมมณี (2545) กล่าวถึงการใช้นวัตกรรมว่า เมื่อคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรมได้แล้ว ขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นมากคือการทดลองใช้นวัตกรรมนั้น ซึ่งประกอบด้วย การทดลองใช้ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข การทดลองใช้นวัตกรรมเป็นการศึกษาเพื่อดูว่านวัตกรรมนั้น สามารถนำไปใช้ได้จริงและได้ผลเพียงใด ผลการทดลองใช้จะช่วยให้ผู้พัฒนาผู้จุดที่ควรปรับปรุงและหาทางแก้ไขเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ การทดลองใช้ในขั้นนี้หากสามารถดำเนินการก่อนนำออก เผยแพร่หลายครั้งจนแน่ใจว่าใช้ได้ผลจริง จะช่วยให้ใช้นวัตกรรมนั้นประสบความสำเร็จมากขึ้น

การใช้เทคโนโลยี

การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายฝ่าย เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน ซึ่ง ฉลอง บุญญานันต์ (2547) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ซึ่งจำเป็นสำหรับอนาคตของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ช่วยให้นักเรียนต้องเรียนรู้ด้วยการกระทำ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ โดยวิธีการสอนแบบเดิม
3. ช่วยให้ครูสามารถใช้วิธีการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและสามารถนำข้อมูลสารสนเทศและข่าวสารจากโลกภายนอกเข้ามาในห้องเรียนได้โดยง่ายโดยไม่ว่าในส่วนใดของโลก
4. ช่วยให้โรงเรียนสามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับระบบเครือข่ายข้อมูลทางการศึกษา จากแหล่งภายนอกได้โดยง่าย และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาครูในการบริหารโรงเรียนและการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
5. สนับสนุนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแก่นักเรียน และผู้ปกครองที่มีความรู้และทักษะที่จำกัด โดยการเรียนรู้แบบโต้ตอบระหว่างกัน
6. ขยายโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่อยู่ห่างไกลหรือมีอุปสรรคในการมาโรงเรียนในบางครั้ง และช่วยให้ครูสามารถจัดการสอนได้ โดยที่ผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่ได้ในเวลาเดียวกัน
7. ให้สามารถสร้างความเป็นหุ้นส่วน (partnership) ขึ้นในผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุตรหลานของตน โดยการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ส่วนบทบาทของครูในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้านประเภท เนื้อหา รูปแบบ ของเทคโนโลยี ซึ่ง นิคม ทาแดง (2545) กล่าวว่า บทบาทของครูในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา ครูจะต้องมีบทบาทในฐานะนักจัดระบบและออกแบบระบบการเรียนการสอน นักจัดการสารสนเทศ นักออกแบบและจัดการแหล่งสื่อการศึกษา นักออกแบบและจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และเป็นนักแนะแนวและอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน

2.5.3 การประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

หลังจากได้มีการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีแล้วควรต้องมีการประเมินการใช้ว่ามี การใช้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งสามารถกระทำได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินกระบวนการสอน เพื่อเป็นการประเมินว่าสามารถบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ทั้งในด้านผู้สอน สื่อการสอน และวิธีการสอนโดยสามารถทำได้ทั้งในระยะก่อน ระหว่าง และหลังการสอน

2. การประเมินความสำเร็จของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่ามีเกณฑ์เท่าใด การวัดผลอาจทำได้ด้วยการทดสอบ การสอบปากเปล่า หรือดูจากผลงานของนักเรียน สิ่งสำคัญที่จะทราบได้ว่าผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมากน้อยเท่าใด คือ สังเกตจากการปฏิบัติ และการแสดงออกของผู้เรียน

3. การประเมินสื่อและวิธีสอน โดยการให้ผู้เรียนมีการอภิปรายและวิจารณ์การใช้สื่อ และเทคนิควิธีสอนว่าเหมาะสมมากน้อยเพียงใด (กิดานันท์ มลิทอง, 2539)

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2533) ยังได้กล่าวถึงวิธีการประเมินการใช้สื่อว่าจำแนกได้เป็น 3 วิธี สรุปได้ ดังนี้

1. การประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือครู โดยพิจารณาทั้งด้านคุณภาพ เนื้อหาสาระและเทคนิคการทำสื่อประเภทนั้น

2. การประเมินผลโดยผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับรู้อาจจากสื่อการสอน จึงสามารถพิจารณาถึงคุณลักษณะ คุณภาพและคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนอย่างสมเหตุสมผล

3. การประเมินโดยตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน วิธีการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพของสื่อและเป็นการพิสูจน์คุณภาพและคุณค่าของการสอนนั้นด้วย วิธีการนี้อาจทำได้กำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานขั้นต่ำสุดไว้หรือพิจารณาจากการเปรียบเทียบผลการสอนหลังเรียน และก่อนเรียน

2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2545)

แหล่งเรียนรู้ที่ใช้เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ชั้น กรมวิชาการ (2545) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน- วิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

นอกจากนี้ นิคม ทาแดง และคณะ (2545) ได้แบ่งประเภทของแหล่งเรียนรู้ (แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้) สรุปได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม มีผลงานได้รับการยกย่อง เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งถือเป็นตัวอย่างต้นแบบกับบุคคลรุ่นหลังสืบไป ในหลายสาขาอาชีพ

2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีอยู่แล้วในโลกและอวกาศ ซึ่งไม่ได้หมายถึงสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ เช่น ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง แม่น้ำ และสัตว์ป่านานาชนิด เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์ที่ใช้เป็นช่องทางการสื่อสารแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) สื่อทางด้านกายภาพ ได้แก่ วัสดุ ลักษณะสิ่งพิมพ์ ฟิล์ม แผ่นภาพโปรงใส เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง แผ่นซีดี เครื่องเสียงชนิดต่าง ๆ เป็นต้น
- 2) สื่อทางด้านวิธีการ ได้แก่ รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน และเทคโนโลยีระดับสูง ได้แก่ สื่อท้องถิ่นประเภทเพลง และสื่อกิจกรรม

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทวัสดุและอาคารสถานที่ หมายถึง วัตถุและอาคารสถานที่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งความรู้ด้วยตัวของมันเอง สามารถสื่อความหมายโดยลำพังตัวเอง เช่น สถาปัตยกรรมด้านการก่อสร้าง จิตรกรรมภาพฝาผนัง ปูนูนิตวัตถุด้านประวัติศาสตร์ ชิ้นส่วนของธรรมชาติให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ โบราณวัตถุทางด้านศาสนา พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่มากมายและหลากหลายดังกล่าว หากนำแหล่งเรียนรู้มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อีกทางหนึ่ง ซึ่งครูสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีแนวทาง ดังนี้

1. เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน
2. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ที่จูงใจและเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้
3. เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. จัดกิจกรรมและสถานการณ์ในแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้
6. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง
7. ฝึกให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองด้านการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
8. จัดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่เป็นผลจากการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ (เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์, 2544)

อรรถ มุลคำ และสุวิทย์ มุลคำ (2544) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. เด็กได้เรียนรู้จากของจริง ได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสครบถ้วน ทั้งจากการมองเห็น การได้ชิม การได้ดมกลิ่น การได้ยินเสียง การจับต้องที่เป็นรูปธรรม ในสถานการณ์จริงๆ
2. เด็กได้ออกไปศึกษาค้นหาคำตอบที่ต้องการด้วยตนเอง หรือได้มีโอกาสซักถาม สิ่งที่อัดอั้นตันใจ ใครรู้ว่าผลงานของเขาถูกต้องหรือไม่ เพียงใด
3. เป็นการเรียนที่มีความสุขจริงๆ ทั้งผู้เรียน และผู้สอน เพราะไม่ซ้ำซาก จำเจ อยู่แต่ในห้องสี่เหลี่ยม และมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันมากมายทั้งครู และเด็ก ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และที่สำคัญคือ ครูกับผู้เรียนต่างก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน
4. เป็นการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม คือผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้สอน ชุมชน เริ่มต้นวางแผนการทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้น การแสวงหา และคัดสรรแหล่งเรียนรู้ การบูรณาการเรียนการสอนวิชา จนถึงการประเมินผลงาน ที่ทุกคนต้องทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน รับรู้ร่วมกัน และชื่นชมผลงานร่วมกัน หรือตามหลักการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. บุคลากรในชุมชน/ในท้องถิ่น/ในสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

6. เกิดนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ โดยใช้สื่อธรรมชาติใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ บรรจุลงในแผนการสอนที่มีกิจกรรมครบถ้วน ได้ทั้งความรู้ ประสบการณ์ความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา

อย่างไรก็ตามการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ต่อนำนักเรียนไปนอกสถานศึกษาอาจมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา หรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้น ครูจึงต้องมีการวางแผน ติดต่อประสานงาน ควบคุมดูแลเป็นอย่างดี เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างสะดวกราบรื่นและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่น ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ต่อผู้เรียนและผู้สนใจให้มากและกว้างขวาง รวมทั้งเพื่อให้ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ผู้เกี่ยวข้องทุกคนไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคคลหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพัฒนาและประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางออกไปสู่สาธารณชน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวถึงการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนกับคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการใช้และพัฒนา รวมทั้งเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สำรวจแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และจัดทำเนียบแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าแก่ประชาชนทั่วไป
2. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้จากชุมชน และให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้ชุมชน
3. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการด้านประเพณีวัฒนธรรม และอื่น ๆ
4. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องเชิดชูแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการดำเนินการ
5. ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการแหล่งเรียนรู้ให้ได้รับการพัฒนาในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดทักษะในการบริการข่าวสารข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
6. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดหา เครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอและเหมาะสมให้เป็นไปตามสภาพความพร้อมของชุมชน
7. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการให้บริการร่วมกันระหว่างแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อกระจายบริการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและเสริมประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน
8. อนุรักษ์และทะนุบำรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่ให้อนุชนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์

9. ร่วมติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

10. สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและดูแลแหล่งเรียนรู้เอง

นอกจากนี้ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2544) ได้เสนอแนะว่า ควรมีการสำรวจและขยายฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ศาสนาและวิถีดำเนินชีวิต แหล่งเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้จากสิ่งพิมพ์ สื่อ โสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนศูนย์ชุมชนที่แพร่ข่าวเหตุการณ์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยควรมีการจัดประชุม เสวนากันอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันทุกฝ่าย และเกิดความร่วมมือกันต่อเนื่อง ส่วนวิธีการเผยแพร่อาจทำได้หลายวิธี เช่น ทำเป็นเอกสาร สิ่งพิมพ์ การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ การทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ซึ่งมีอยู่หลายประเภท สามารถทำได้โดยการสำรวจและรวบรวมแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการใช้และมีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ จัดหางบประมาณเพื่อพัฒนา อนุรักษ์ ทำนุบำรุง และเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน

2.7 การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานและร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538) ถือได้ว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญอย่างมากในการช่วยพัฒนาการครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในปัจจุบันนอกเหนือจากการนิเทศโดยอาศัยการนิเทศจากศึกษานิเทศก์แล้ว สถานศึกษาต่าง ๆ ยังได้ดำเนินการในการพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษา โดยใช้ “การนิเทศภายในโรงเรียน” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นความร่วมมือกันของบุคคลในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาครูให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (ขารี มณีศรี, 2538) ซึ่งสอดคล้องกับสังด์ อุทรานันท์ (2530) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารในโรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของคณะครู และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

และได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ มีทักษะ และเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานโดยการนำหลักการนิเทศการศึกษาและกระบวนการนิเทศการศึกษามาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน เพื่อให้งานการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อประสานความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง
4. เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ สร้างความมั่นใจ ความสบายใจ ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรในโรงเรียน
5. เพื่อติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการประสานงานและอำนวยความสะดวกอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องปรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบหรือลักษณะการบริหารโรงเรียนแต่ละแห่ง

นันทนา เต่าทอง (2542) ได้ศึกษา “การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ” และได้สรุปกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่ประเมิน โดยกำหนดวิธีการ เครื่องมือ ระยะเวลาที่จะเก็บข้อมูลพร้อมทั้งกำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์การประเมิน
2. การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา วิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้แล้วนำมาจัดเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น
3. การหาแนวทางเลือกพัฒนา เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้บรรลุความต้องการ โดยรวบรวมและพิจารณาข้อมูลแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา
4. การลงมือปฏิบัติ จัดทำแผนการนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัดและจุดพัฒนาของโรงเรียน กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ สิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ และปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศที่กำหนดไว้
5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วนำผลไปปรับปรุงและพัฒนางาน

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ส่วนผู้นิเทศภายในโรงเรียน ก็คือ บุคลากรที่อยู่ภายในโรงเรียน เช่น ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสาขาวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่โรงเรียนได้คัดเลือกหรือแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538)

ในปัจจุบันครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น เช่น ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ นอกจากเป็นผู้รับการนิเทศแล้วยังสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ หรือนิเทศการสอนแก่เพื่อนครูด้วยกันได้ เนื่องจากรู้และเข้าใจปัญหาของครูด้วยกันได้ดีกว่า ทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด ทั้งยังเป็นการพัฒนาตนเองและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

กิติมา ปริดีติติก (2532) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการเป็นผู้นิเทศ หรือผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ครูวิชาการโรงเรียนหรือครูคนใดคนหนึ่งโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งคณะครูเต็มใจและคัดเลือกให้เป็นผู้นิเทศ ซึ่งมีบทบาทดังนี้

1. ประชุมวางแผนร่วมกับเพื่อนครูเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ครูกำลังเผชิญอยู่
2. ร่วมกับเพื่อนครูวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา
3. ช่วยเหลือเพื่อนครูในการประเมินผลนักเรียน
4. ช่วยทำให้เพื่อนครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและมีความรู้สึกรับประกัน
5. ร่วมกับผู้บริหารและเพื่อนครูประเมินผลการปฏิบัติงาน
6. ร่วมกับเพื่อนครูหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไขจากผลการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่าคุณครูบางคนอาจมีโอกาสดำเนินการได้แสดงสองบทบาทเป็นผู้นิเทศในเรื่องหนึ่ง แต่อาจจะเป็นผู้รับการนิเทศในเรื่องอื่นเรื่องหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นผู้รับการนิเทศต้องแสดงบทบาทดังนี้

1. ร่วมกับผู้นิเทศวิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาจากมากไปหาน้อย
2. วางแผนร่วมกับผู้นิเทศ ในอันที่จะหาทางแก้ไขปัญหานั้นๆ ทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหานั้น
3. ลงมือปฏิบัติ หรือดำเนินการตามโครงการ หลังจากได้รับความรู้ความเข้าใจแล้ว
4. ขอความสนับสนุน คำปรึกษาจากผู้นิเทศและผู้บริหารในกรณีที่มีปัญหาในระหว่างดำเนินการ
5. ร่วมกับผู้นิเทศประเมินผลการปฏิบัติงาน
6. ร่วมกับผู้นิเทศหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข

ส่วนรูปแบบการนิเทศที่ครูมีบทบาทสำคัญในการนิเทศนั้น มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

1. **การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching)** เป็นรูปแบบหรือกระบวนการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรงเช่นกัน โดยผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศคือครู ที่ร่วมโครงการนิเทศภายในโรงเรียนนั่นเอง โดยที่อาจจะเป็นการจับคู่กันระหว่างครูในระดับชั้น หรือที่สอนในรายวิชาเดียวกัน ช่วยเหลือสนับสนุนกันและกันในการดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง ซึ่งจะต้องร่วมมือปฏิบัติทุกขั้นตอนการนิเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (วชิรา วงศ์เที่ยง, 2545)

2. **การนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development)** เป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง หรืองานที่ตนเอง รับผิดชอบร่วมกัน โดยมีภารกิจการสอนกันและกัน มีการอภิปราย ประชุมปรึกษาหารือกัน และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอน (วชิรา วงศ์เที่ยง, 2545)

3. **กัลยาณมิตรนิเทศ** มีกรอบความคิดพื้นฐาน คือ หลักธรรมความเป็นกัลยาณมิตร 7 ประการ ซึ่งในที่นี้มุ่งเอาประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ได้แก่

1. ปิโย น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม
2. ครุ นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย
3. ภาวนีโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณ คือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรม ปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ
4. วัตตัจจ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าว ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วจนทกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม สำนวนแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว
6. คมกิริยญจ กต กตตา แดงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

การนำกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศมาใช้มีปัจจัยหลัก 4 ประการที่เกื้อหนุนให้ทุกขั้นตอนดำเนินด้วยดี ได้แก่ 1) องค์กรความรู้ 2) แรงหนุนจากต้นสังกัด 3) ผู้บริหารทุกระดับ และ 4) บุคลากรทั้งโรงเรียน (สุมน อมรวิวัฒน์, 2547)

ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน นอกจากต้องเลือกรูปแบบการนิเทศให้เหมาะสมแล้ว กิจกรรมการนิเทศที่ใช้เพื่อจัดการนิเทศก็เป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ โดยจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะกับลักษณะของผู้รับการนิเทศ เวลาที่ใช้ในการนิเทศ ขนาดของกลุ่มผู้รับการนิเทศ

แฮร์ริส (Harris, 1985) ได้เสนอกิจกรรมการนิเทศไว้ ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecturing)
2. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized Lecturing)
3. การประชุมกลุ่ม (Panel Presenting)
4. การดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing Film or Television)
5. การฟังเทป วิทยุ หรือการบันทึกเสียง (listening to Tape, Radio or Recording)
6. การจัดนิทรรศการ อุปกรณ์และสื่อต่างๆ (Exhibiting Materials and Equipment)
7. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observing in Classroom)
8. การสาธิต (Demonstrating)
9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviewing)
10. การสัมภาษณ์เฉพาะจุด (Focused Interviewing)
11. การสัมภาษณ์ทางอ้อม (Nondirective Interviewing)
12. การอภิปราย (Discussing)
13. การอ่าน (Reading)
14. การวิเคราะห์และการคำนวณ (Analyzing and Calculating)
15. การระดมสมอง (Brainstorming)
16. การบันทึกวีดิโอเทปและการถ่ายภาพ (Vediotaping and Photographing)
17. การใช้เครื่องมือและการทดสอบ (Instrumenting and Testing)
18. การประชุม 6 – 6 (Buzz Session)
19. ทักษะศึกษา (Field Trips)
20. การเยี่ยมเยียน (Intervisiting)
21. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
22. การเขียน (Writing)
23. การฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided Practice)

สรุปได้ว่า บทบาทของครูเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองและเพื่อนครู ซึ่งรูปแบบและกิจกรรมการนิเทศที่นำมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียนและนิเทศการสอนมีหลายแบบ จึงต้องเลือกให้สอดคล้องตามความต้องการ และสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของแต่ละคน แต่ละรายการ และแต่ละวิชา โดยจะต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนในการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2.8 การแนะแนวการศึกษา

การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางในการศึกษาต่อ การเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของโรงเรียน การค้นคว้า เขียนรายงาน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมเสริมหลักสูตร ฯลฯ (พนม ลิมอารีย์, 2533) การแนะแนวการศึกษา มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนได้เต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาความรู้ และวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียนและมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน (กรมวิชาการ, 2545) โดยต้องจัดการแนะแนวให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการแนะแนว ซึ่งวัชร ทรัพย์มี (2531) กล่าวว่า การแนะแนวมีจุดประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือบุคคลในสามประการ คือ การป้องกันปัญหา การแก้ปัญหา และการส่งเสริมพัฒนา

2.8.1 การจัดบริการแนะแนวแก่ผู้เรียน

การจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียนให้ให้ผลดีและมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สื่อมวลชน ซึ่งครูถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการจัดบริการแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและเป็นบุคคลสำคัญในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำเป็นต้องรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดกิจกรรมหรือบริการต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนา ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การดำเนินการแนะแนวมีประสิทธิภาพผู้ดำเนินการแนะแนวควรต้องคำนึงถึงหลักในการแนะแนวด้วย

วัชรวิ ทรัพย์มี (2531) ได้กล่าวถึงหลักในการแนะแนว ดังนี้

1. การแนะแนวจัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลในทุกด้าน
2. การแนะแนวนั้นความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. การแนะแนวเกิดจากความร่วมมือ
4. การแนะแนวยึดหลักสิทธิเสรีภาพของบุคคล
5. การแนะแนวเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
6. การแนะแนวมีจุดหมายทั้งด้านการป้องกันปัญหา การแก้ปัญหา และการส่งเสริม

พัฒนาการ

7. ผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวจะต้องมีคุณสมบัติและการฝึกอบรมทางการแนะแนวมา

โดยเฉพาะ

8. การแนะแนวมีหลักการในการช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ในปัจจุบัน และมีการวางแผน

ที่ดีในอนาคต

9. การแนะแนวตั้งอยู่บนหลักการว่า ถ้าบุคคลแต่ละคนได้พัฒนาจนถึงขีดสุดในทุกด้าน และสามารถปรับตัวได้ดีแล้ว สังคมก็จะพัฒนารุ่งเรืองต่อไปด้วย

ส่วนการนำหลักการแนะแนวไปสู่การปฏิบัตินั้นถือเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องร่วมดำเนินการกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูในโรงเรียน ครูแนะแนว ผู้ปกครอง ซึ่งกรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของครูทุกคนในการดำเนินการแนะแนวแก่นักเรียน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อรู้จักและเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง
2. ศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว
3. ให้คำปรึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน เพื่อการวางแผนในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

4. ใช้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ

5. สอดส่องดูแลนักเรียน และประสานข้อมูลกับครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และครูแนะแนว

6. มีส่วนร่วมดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

7. สอดแทรกและบูรณาการกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรในรายวิชาต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนและเป็นบุคคลสำคัญในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จึงควรมีบทบาท ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน
2. คัดกรอง จำแนกกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติกลุ่มพิเศษ และประสานข้อมูลกับครูแนะแนว
3. ดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
4. จัดกิจกรรมโครงการ/โครงการ ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย
5. ติดตามผลการส่งเสริมพัฒนา และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
6. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาผู้เรียน
7. มีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานแนะแนวของสถานศึกษา
8. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และร่วมมือกับเพื่อนครูในการแนะแนว

2.8.2 การติดตาม และประเมินผลการแนะแนว

การติดตามและประเมินผลจะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด มีปัญหา อุปสรรคที่ต้องแก้ไข หรือประสบความสำเร็จควรแก่การขยายผลให้กว้างขวาง ต่อไป การติดตามและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาโดยไม่มี การตัดสินใจผิดพลาด แต่เป็นการทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา ระบบการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กรมวิชาการ, 2545)

จุดมุ่งหมายของการติดตามผลการแนะแนว

1. เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการแนะแนวที่ดำเนินการไปแล้ว
2. เพื่อทราบถึงสภาพของนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวไปแล้ว
3. เพื่อทราบถึงปัญหาของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว
4. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากศิษย์เก่าเกี่ยวกับการให้บริการแนะแนว
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนและศิษย์เก่าที่ประสบปัญหา
6. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง โรงเรียนและชุมชน (คมเพชร จัตรศุกกุล, 2529)

การดำเนินการติดตามประเมินผลการแนะแนวสามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบ คือ

1. การประเมินผลระหว่างดำเนินการ ซึ่งทำได้ทุกระยะของการปฏิบัติงาน ด้วยการประชุม นิเทศ กำกับติดตามในบรรยากาศร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระหว่างการดำเนินงาน โดยใช้แบบบันทึก แบบรายงาน การปฏิบัติงาน หรือแบบประเมิน

2. การประเมินผลรวบยอด ควรทำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง เป็นการประเมินเมื่อได้ดำเนินงานสิ้นสุด หรืองานเสร็จสิ้นช่วงใดช่วงหนึ่ง การติดตามและประเมินผล รูปแบบนี้ควรประเมินทั้งส่วนที่เป็นผลผลิต กระบวนการ และปัจจัย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตลอดจนมีการนำเสนอผลการประเมินให้ได้ทราบทั่วกัน โดยในการดำเนินการควรมีการวางแผนในการติดตามและประเมินผล มีดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการประเมิน
2. กำหนดสภาพความสำเร็จ และตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะสะท้อนสภาพความสำเร็จ
3. กำหนดแหล่งข้อมูลและบุคลากรที่จะให้ข้อมูลได้ตรงกับตัวชี้วัด
4. กำหนดเทคนิควิธีการติดตามและประเมินผล ตลอดจนวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล
5. กำหนดแผนปฏิบัติการติดตามและประเมินผล (กรมวิชาการ, 2545)

ส่วนวิธีการติดตามและประเมินผลการแนะแนวนั้นอาจทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่ง คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2529) ได้กล่าวเกี่ยวกับวิธีติดตามผลการแนะแนวได้ ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ การสร้างเครื่องมือนี้จะต้องพิจารณาจากขอบข่ายของงาน แล้วนำมาสร้างข้อคำถาม และให้นักเรียนได้ประเมินผลบริการเหล่านี้ นอกจากนี้จะมีคำถามดังกล่าวแล้ว จะต้องมีการถามปลายเปิดเพื่อให้เห็นความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริการด้วย

2. การสัมภาษณ์ บางครั้งโรงเรียนอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์นักเรียนโดยตรง ซึ่งได้รับข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการแนะแนว แต่วิธีการนี้อาจจะกระทำได้น้อยมากเพราะเสียเวลามากเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์ก็อาจจะยังมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้บ้าง เพราะอาจจะได้รับข้อมูลที่ลึกซึ้งและมีโอกาสได้ถามได้กว้างขวาง

3. การใช้โทรศัพท์ ในชุมชนบางแห่งอาจใช้โทรศัพท์ในการติดตามผลได้เพราะเป็นการสะดวก แต่อย่างไรก็ตาม การใช้โทรศัพท์ก็มีขอบเขตเช่นเดียวกันกับการสัมภาษณ์ กล่าวคือ เสียเวลามาก และการพูดโทรศัพท์นั้นจะต้องใช้เวลาจำกัดด้วย ดังนั้น วิธีการนี้อาจจะใช้ในกรณีที่เป็นเท่านั้น

4. การวิจารณ์โรงเรียน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วย่อมถือได้ว่ามีประสบการณ์ โดยตรงจากการจัดการศึกษาของโรงเรียน ศิษย์เก่าเหล่านี้ควรจะได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของโรงเรียนว่ามีการจัดโปรแกรมต่าง ๆ เป็นอย่างไร เช่น เขาประสบความสำเร็จทางการศึกษาหรือไม่หลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน หรือได้ประกอบอาชีพหรือไม่ การตอบนี้จะนำไปอย่างอิสระ ถึงแม้ว่าจะเป็น การตอบแบบอัตโนมัติก็เป็นประโยชน์ และอาจนำไปใช้เป็นการปรับปรุงโรงเรียนต่อไป

5. การเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายกลุ่ม ในการอภิปรายกลุ่มนั้นสมาชิกจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล่าวถึงจุดอ่อนของโครงการ มีการเสนอแนะปรับปรุง โดยปกติมักจะ เป็นนักเรียนปัจจุบันร่วมอภิปราย ผลจากการอภิปรายกลุ่มนั้นจะนำไปปรับปรุงการดำเนินโครงการต่อไป

ในการติดตามและประเมินผลการแนะนำนอกจากจะสามารถติดตามผลจากนักเรียนแล้ว คมเพชร จัตรศุภกุล (2529) ยังได้กล่าวถึงบุคคลอื่นในการเป็นผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการดำเนินการแนะนำ คณะครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง

สรุปได้ว่าการจัดการแนะนำการศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินไปตามหลักการแนะนำ โดยความร่วมมือของครูผู้สอน ครูแนะนำ ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ปกครอง ในการดำเนินการและการติดตาม ประเมินผล ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนให้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เต็มตามศักยภาพ

2.9 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ในปัจจุบันชุมชนเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้จัดการศึกษาได้สนองตอบและสอดคล้องกับความต้องการของถิ่น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในชุมชนที่นอกจากจะมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนโดยตรงแล้ว ยังมีบทบาทในการให้บริการแก่ชุมชนหลายด้าน ตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ครูซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนที่นอกจากจะดำเนินการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนแล้ว การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนก็ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญ เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ในขณะที่เดียวกันชุมชนเองก็มีบทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่คนในชุมชนด้วยเช่นกัน

การให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน เป็นการบริการเชิงพัฒนาที่มุ่งจะทำให้ผู้รับบริการมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในด้านต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) และถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยบุคคลที่มีบทบาทในการให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชนก็คือครู เพราะถือว่าเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์มาก และมีความใกล้ชิดกับคนในชุมชน โดยในการให้บริการด้านการศึกษาหรืองานวิชาการอาจทำได้ในหลายลักษณะ ดังที่ ทวี ทิมขำ (2531) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูต่อการพัฒนาชุมชนในส่วนที่เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ดังนี้

1. เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้นำของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม อื่น ๆ
2. นำความคิดและวิชาการใหม่ ๆ มาเผยแพร่แก่ชาวบ้าน
3. ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยราชการต่าง ๆ โดยเป็นผู้นำข่าวจากส่วนราชการมาแจ้งให้ชาวบ้านทราบ
4. ติดต่อนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นครั้งคราว

นอกจากนี้ ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2528) ได้กล่าวถึงการบริการชุมชนด้านความรู้ว่าเป็นบริการที่พัฒนาคนให้มีความคิดและความรู้ ตลอดจนสติปัญญาอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โรงเรียนควรจัดรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น การบรรยายธรรมะ การปกครอง การเกษตร การเลี้ยงดูทารก การอนามัย เป็นต้น นอกจากนี้ เกี่ยวกับวิชาชีพ ควรสนับสนุนอย่างเต็มที่และพร้อมที่จะเป็นแหล่งสาธิต ทดลอง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และอาจจัดบริการห้องสมุด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านหรือเสียงตามสายเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และให้บริการด้านข่าวสารแก่ประชาชน

ส่วนวิธีการในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการนั้นอาจทำได้ในหลายลักษณะ ซึ่งสรรค์ วรอินทร์ และทิพวัลย์ คำคง (2545) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน ดังนี้

1. การจัดทำโครงการรณรงค์แก้ไขปัญหาของชุมชน เช่น โครงการต่อต้านยาเสพติด โครงการอนุรักษ์มรดกของชุมชน โครงการป้องกันภัยของชุมชน
2. จัดเวทีการเรียนรู้ โดยร่วมกับวัดและองค์กรชุมชน จัดเวทีการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนในเรื่องที่จะต้องแก้ไขและพัฒนา
3. จัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยจัดทำป้ายนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เป็นต้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนที่จำเป็นต้องมีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อาจมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานว่าจะสำเร็จเพียงไร ที่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. แนวนโยบายของโรงเรียน
2. ความร่วมมือของบุคลากร
3. ความพร้อมของโรงเรียน
4. ความพร้อมของชุมชน (กิติมา ปรีดีติลล, 2532)

นอกจากนี้ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ควรต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชน มีการวางแผน และติดต่อประสานงานเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์คุ้มค่า

สรุปได้ว่าการส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการแก่ชุมชนถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญที่ครูควรปฏิบัติ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การให้คำปรึกษา การจัดทำเอกสารเผยแพร่ การจัดเวทีการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)

จากการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีเป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานด้านผู้เรียน นั่นคือต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยนักเรียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีเรียนรู้ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้สอดคล้องตามแนวทางที่กำหนดใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่การจะพัฒนาครูทุกระดับทั่วประเทศให้ มีความสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นการยาก แต่ มีความสำคัญยิ่งที่ต้องดำเนินการเพราะต้องเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน และผู้ปกครองทั่วประเทศ ซึ่ง สามารถทำได้และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของทุกคน และสำคัญต่ออนาคตของชาติ การแสวงหายุทธวิธีในการพัฒนาครู ผู้เรียนและบุคคลต่าง ๆ ให้ เกิดการเรียนรู้ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนด นโยบายการศึกษาและสำนักงานปฏิรูปการเรียนรู้ (สปร.) ซึ่งมีบทบาทกำหนดนโยบายเพื่อการ ปฏิรูปการเรียนรู้ จึงประสานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการร่วมกัน สนับสนุนคณะนักวิจัยหลักจากคณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัย เพื่อแสวงหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้ชื่อชุด “โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน” (ทิสนา เขมมณี และคณะ, 2544) โดยยึดแนวพื้นฐานที่สำคัญ 5 ประการ มาใช้เพื่อวางยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ 1) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด 2) แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ (learning reform) 3) แนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน (whole school reform) 4) การวิจัยและพัฒนา และการวิจัย ปฏิบัติการ (R&D และ action research) และ 5) การมีจุดเน้นในการพัฒนา

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนดังกล่าวประกอบด้วย โครงการวิจัยแม่บทและโครงการวิจัยย่อย ดังนี้

1. โครงการวิจัยแม่บท

เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการตอบปัญหาในระดับประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการตอบปัญหาเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบ และวิธีการที่ใช้ในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบ/วิธีการขยายผลการปฏิรูปทั้งโรงเรียน ของโรงเรียนต่าง ๆ โดยการสนับสนุนโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อช่วยให้โรงเรียน สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยให้โรงเรียนประมาณ 1-6 โรง ร่วมมือกัน ดำเนินงานเป็น โครงการวิจัยย่อยอยู่ในชุดโครงการวิจัยซึ่งมีโครงการวิจัยแม่บทเป็นร่วมใหญ่

และมีคณะนักวิจัยร่วมทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโครงการวิจัยแม่บท และโครงการวิจัยย่อย โดยนักวิจัยย่อย 1 คน จะดูแลโครงการย่อยประมาณ 3-5 โครงการ

จุดมุ่งหมายของโครงการวิจัยแม่บท

1) เพื่อศึกษารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ในมิติที่เกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้บริหาร ชุมชน และนักวิชาการ และมิติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ งานด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการสนับสนุนจากนักวิชาการ

2) เพื่อศึกษารูปแบบการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ

ผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ

ประกอบด้วยคณะนักวิจัย 2 กลุ่ม โดยมีภาระหน้าที่ ดังนี้

1) *คณะนักวิจัยหลัก* ประกอบด้วยคณาจารย์นักวิจัยจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ทำหน้าที่วางแผนดำเนินงานชุดโครงการ แสวงหาและกระตุ้นให้โรงเรียน/สถานศึกษา และนักวิจัยที่มีศักยภาพ พัฒนาโครงการวิจัยย่อยที่มีคุณภาพ และดูแลติดตามการดำเนินงานของโครงการวิจัยย่อย โดยประสานงานกับนักวิจัยร่วม นักวิจัยภายนอก และนักวิจัยของโรงเรียน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เป็นภาพรวม พัฒนาและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ข้อค้นพบและองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและพัฒนา

2) *คณะนักวิจัยร่วม* ประกอบด้วยนักวิจัยในท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานโครงการวิจัยย่อย จำนวน 20 คน ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างนักวิจัยหลักและนักวิจัยโครงการย่อย ติดตามการดำเนินงาน และร่วมเรียนรู้กับโครงการวิจัยย่อย ดูแลให้ความช่วยเหลือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อยที่ตนรับผิดชอบ

2. โครงการวิจัยย่อย (50 โครงการ)

เป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยโรงเรียน / สถานศึกษาต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอยู่ทั่วประเทศ และมีความหลากหลายในด้านสังกัด ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้ง ซึ่งดำเนินการโดยมีนักวิจัยภายนอกซึ่งอาจเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ ศึกษา นิเทศก์ นักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้สนใจอื่นที่ไม่ใช่บุคลากรของโรงเรียน แต่มีความสนใจที่จะร่วมเรียนรู้กับโรงเรียนเข้ามาร่วมวิจัย และให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียน

จุดมุ่งหมายของโครงการวิจัยย่อย

เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ในมิติที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ของบุคคลได้แก่ ครู นักเรียน ผู้บริหาร ชุมชน และนักวิชาการ และหรือ ในมิติที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมจากนักวิชาการ

ผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ

คณะนักวิจัยโครงการย่อยประกอบด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. คณะนักวิจัยของโรงเรียน / สถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารและครูทั้งหมดของโรงเรียน จำนวน 137 โรงเรียน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับประเด็นการเรียนรู้ที่เป็น จุดเน้นของโรงเรียน
2. คณะนักวิจัยภายนอก มีจำนวน 136 คน ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาร่วมกับโรงเรียน/สถานศึกษา นักวิจัยภายนอกเป็นบุคคลที่สนใจเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน และศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา สมรรถภาพครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ระยะเวลาดำเนินการ

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยแบ่งเป็น

1) ขั้นการพัฒนาและพิจารณาอนุมัติโครงร่างการวิจัย	6 เดือน (พ.ย. 44 – เม.ย. 45)
2) ขั้นการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา	1 ปี (พ.ค. 45 – เม.ย. 46)
3) ขั้นการขยายผล	1 ปี (พ.ค. 46 – เม.ย. 47)
4) ขั้นการสรุปผล	6 เดือน (พ.ค. 47 – ต.ค. 47)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภิญโญ สายนุ้ย (2533) ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4”

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานทั้ง 9 ด้าน ดังนี้ จัดส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการหลักสูตร และจัดพบปะผู้ปกครองเป็นครั้งคราว เพื่อร่วมแก้ปัญหาและสนับสนุนการใช้หลักสูตร ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ให้ครูเตรียมการสอนล่วงหน้าโดยใช้แผนการสอนและคู่มือครูของกรมวิชาการเป็นแนวทาง และมีการตรวจบันทึกการเตรียมการสอนดังกล่าว ก่อนสอนอย่างสม่ำเสมอ จัดหาสื่อการเรียนการสอนโดยซื้อด้วยเงินงบประมาณ และจัดห้อง หน่วยบริการสื่อที่มีระบบ เช่น มีทะเบียนสื่อ ทะเบียนการยืม จัดให้มีการวัดผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้น (ป. 02) และร่วมกับกลุ่มโรงเรียนสร้างข้อสอบเพื่อวัดผลดังกล่าว และวัดผลปลายภาคเรียน นักเรียนเป็นผู้ใช้บริการห้องสมุด โดยค้นคว้าและอ่านในห้องสมุด ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นิเทศโดยจัดประชุมก่อนเปิดภาคเรียน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ โดยใช้ข้อมูลปัญหาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติ และครูมีส่วนร่วมจัดประชุมอบรมทางวิชาการในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผล 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการที่มีผู้ระบุในระดับมาก มีดังนี้ คือ ผู้ปกครองไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ไม่สามารถแนะนำและสนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียนได้ และงบประมาณมีไม่เพียงพอในการซื้อหนังสือใช้ในห้องสมุดเพื่อให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า

วีระ พลอยครบุรี (2533) ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่น เขตการศึกษา 11”

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นมีการจัดหาเอกสารหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครูและเอกสารทางวิชาการให้ครูอย่างเพียงพอ ผู้บริหารและครูได้ออกพบปะเยี่ยมเยียนผู้ปกครองเพื่อประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร โรงเรียนสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน และจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการสอนเพิ่มเติม และติดตามประเมินผลการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ มีการนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียน มุมหนังสือประจำชั้นเรียน

และมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ผู้บริหารและครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ด้วยการเยี่ยมชมชั้นเรียน สังเกตการสอน และจัดกิจกรรมนิเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการนิเทศแก่ครู โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนตามความพร้อมของโรงเรียนและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน มีการตั้งคณะทำงานเพื่อการวางแผนงานวิชาการของโรงเรียน และมีการจัดฝึกอบรมทางวิชาการร่วมกับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

ปนัดดา พรพิขเนต (2539) ได้ศึกษา “สภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539”

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานวิชาการดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร มีการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานวิชาการ จัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานวิชาการ รวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติงานวิชาการโดยให้ผู้ปฏิบัติรายงานตามสายบังคับบัญชา 2) การจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ จัดโดยสอบถามความถนัด ความสนใจและความสมัครใจของครู รวมทั้งจัดตามวุฒิการศึกษา ความสามารถและประสบการณ์ของครู 3) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากร และติดตามผลการพัฒนาบุคลากรโดยให้ครูส่งรายงานการอบรมสัมมนา ทุกครั้ง 4) การจัดสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนจัดห้องสื่อเพื่อให้บริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครูโดยเฉพาะ 5) การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มีการจัดห้องพิเศษเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ห้องพยาบาล และห้องสมุด เป็นต้น 6) การจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมการสอน จัดสอนซ่อมเสริม และติดตามผลการจัดการเรียนการสอน โดยการนิเทศการสอน และติดตามจากผลการเรียนของนักเรียน 7) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และติดตามประเมินผล โดยให้ครูผู้ปฏิบัติประเมินและรายงาน 8) การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล และมีการจัดทำข้อสอบมาตรฐานเพื่อจัดทำเป็นคลังข้อสอบ มีการนำผลการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และใช้ในการวิเคราะห์ข้อสอบ มีการติดตามผลการวัดและประเมินผลโดยการจัดทำสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลนักเรียน 9) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่พบว่าปัญหาเป็นส่วนน้อย

สุริย์พร ระดมกิจ (2542) ได้ศึกษา “การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร”

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านวิชาการ ดังนี้ 1) ด้านการบริการงานวิชาการให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานวิชาการ ประชุมปฏิบัติการ จัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการและปฏิทินปฏิบัติงานวิชาการ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานโดยศึกษาจากรายงานการประชุมของหัวหน้าหมวดวิชาและศึกษาจากปฏิทินปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการ 2) ด้านการจัดบุคลากรตามหน้าที่ จัดตามวุฒิทางการศึกษา ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มีการติดตามงานจากการสังเกตการปฏิบัติงานของครู 3) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาของสถานศึกษา มีการส่งครูเข้ารับการอบรม ศึกษาจากหน่วยงานอื่น ติดตามงานโดยศึกษาจากรายงานการอบรมสัมมนาของครู 4) ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน มีงบประมาณเพื่อจัดซื้อและจัดทำสื่อการเรียนการสอน มีการติดตามผลโดยการสังเกตการสอนของครู และตรวจสอบบันทึกการใช้สื่อของครูกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ 5) ด้านการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มีสถานที่ให้บริการเป็นสัดส่วน บำรุงรักษาสื่อให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้อยู่เสมอ และมีอาคารสถานที่เพียงพอ สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ สวยงาม 6) การจัดการเรียนการสอน มีการศึกษาคู่มือครู และเอกสารประกอบการหลักสูตร ทำแผนการสอนและเตรียมสื่อการสอน ติดตามผลโดยการนิเทศการสอนในชั้นเรียน และศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน 7) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดตามความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่ ติดตามโดยครูที่ปรึกษากิจกรรม รายงานผลเป็นระยะ 8) การวัดและประเมินผล ดำเนินตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนและนำผลจากการวัดมาปรับปรุงการสอนของครู 9) การจัดการนิเทศภายใน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการ โดยจัดให้ครูเป็นผู้นิเทศซึ่งกันและกัน ติดตามผลจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและสังเกตการปฏิบัติงานของครู

ปัญหาการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ งานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ข้อยกจำกัดในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ไม่เพียงพอกับความต้องการ

กัญญารัตน์ ขอบคุณ (2545) ได้ศึกษา “การปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ”

ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ได้รับรางวัลปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านอย่างเต็มความสามารถตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการสอน ครูมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง มุ่งฝึกทักษะ กระบวนการคิด และการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชา ใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยและ

การสอนแบบบูรณาการ ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการใช้สื่อการสอนที่แปลกใหม่ วัดผลการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและประเมินจากผลงาน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านการพัฒนาให้นักเรียนครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม 3) ด้านการพัฒนาตนเอง ครูเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ศึกษา ดูงาน เข้ารับการอบรม ศึกษา ค้นคว้า และทำผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ 4) ด้านการพัฒนาโรงเรียน ครูปฏิบัติงานวิชาการ งานวางแผนและประเมินโครงการ โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน ยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก 5) ด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น มีการพัฒนาครูเครือข่าย ให้คำแนะนำความรู้ทางวิชาการแก่เพื่อนครูและการเป็นวิทยากร โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในการพัฒนาครูเครือข่าย 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ครูสร้างความสัมพันธ์และร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีกับชุมชนตามโอกาส

พุทธิพงษ์ พาเจริญ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์” ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสภาพ ประเภทและขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ใน 6 ด้าน คือ ด้านสร้างความตระหนักว่าจะต้องมีการพัฒนา ด้านวิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนา ด้านแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการพัฒนาด้านลงมือปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา และด้านการสร้างความภูมิใจในผลงาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าข้าราชการครูที่สถานภาพต่างกัน อยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพ ประเภท และขนาดต่างกันส่วนใหญ่มีความเห็นไม่แตกต่างกันว่ามีการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาที่พบในการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู คือ ขาดเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก ไม่มีการจัดทำวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และคุณภาพนักเรียนเป็นรายชั้น ปัญหาขาดเอกสารในการค้นคว้า ขาดงบประมาณ ขาดแคลนด้านบุคลากรและเครื่องอำนวยความสะดวก (คอมพิวเตอร์) และไม่มีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการพัฒนานักเรียนแต่ละภาคเรียนเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

จากที่ได้กล่าวมาถึงทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการในโรงเรียน สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนที่ครูและผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพหรือมาตรฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งนอกจากผู้บริหารแล้ว บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน ก็คือครู เนื่องจากครูจะต้องเป็นผู้นำเอาแนวคิด นโยบาย หลักการไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และเนื่องจากโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนมีการดำเนินการโดยนำการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีการพัฒนาศักยภาพของตน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและการดำเนินงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนดังกล่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2547 จำนวน 3,315 คน จากโรงเรียน 106 โรง (สำนักงานโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน, 2547)

2. กลุ่มตัวอย่าง มีวิธีในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาที่เหมาะสมโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (อุทุมพร จามรمان (ทองอุไทย), 2530) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดจำนวน 359 คน

2) สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีวิธีการ ดังนี้

2.1 สุ่มกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนโดยแบ่งขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2547) ดังนี้

ขนาดที่ 1	จำนวนนักเรียน	1 – 120	คน
ขนาดที่ 2	จำนวนนักเรียน	121 – 200	คน
ขนาดที่ 3	จำนวนนักเรียน	201 – 300	คน
ขนาดที่ 4	จำนวนนักเรียน	301 – 499	คน
ขนาดที่ 5	จำนวนนักเรียน	500 – 1499	คน
ขนาดที่ 6	จำนวนนักเรียน	1,500 – 2,499	คน
ขนาดที่ 7	จำนวนนักเรียน	2,500	คน ขึ้นไป

แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายตามขนาดโรงเรียนในแต่ละสังกัด ตามสังกัดเดิมซึ่งโครงการ วพร.

ได้พิจารณาไว้ก่อนการเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร โดยใช้อัตราส่วน 60 %

ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 75 โรงเรียน จากโรงเรียน 106 โรงเรียน ดังตาราง

สังกัดเดิม	ขนาดโรงเรียน														รวม	
	1		2		3		4		5		6		7			
	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S
1. สปช.	3	2	7	5	11	7	12	7	25	15	3	2	3	2	64	40
2. สรภ.							1	1	3	2					4	3
3. สช.					2	2	3	2	1	1	2	2	7	5	15	12
4. ตชด.			3	2	2	2									5	4
5. เทศบาล			1	1	2	2	1	1	4	3			2	2	10	9
6. กรุงเทพมหานคร					1	1			1	1					2	2
7. ทบวงมหาวิทยาลัย			1	1					1	1	3	2	1	1	6	5
รวม	3	2	12	9	18	14	17	11	35	23	8	6	13	10	106	75

(P (Population) คือ ประชากร S (Sample Group) คือ กลุ่มตัวอย่าง)

2.2) สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย จากโรงเรียน 75 โรงเรียนละ 6 คน จากครูที่สอนในระดับชั้น ป.1 – ป.6 ระดับชั้นละ 1 คน (ซึ่งเป็นครูคนใดก็ได้ในแต่ละระดับชั้นตามที่ผู้บริหารมอบให้ตอบแบบสอบถาม) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครู โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการของ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด และขอบเขตการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ส่งแบบสอบถามโดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปถึงผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 75 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วรอรับแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยสอดซองติดแสตมป์ที่มีชื่อและที่อยู่ของผู้วิจัยไปพร้อมกับแบบสอบถาม
4. ติดตามรับคืนแบบสอบถาม และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์เป็นจำนวน 381 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.67

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบ การบรรยาย

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูป

การเรียนรู้ทั้งโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด
 แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

โดยผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social
 Sciences) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสูต, 2542)

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปหรือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตามตารางที่ 1

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตามตารางที่ 2-10

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ / ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n= 381)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	62	83.73
- หญิง	391	16.27
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 25 ปี	14	3.68
- 25 – 30 ปี	50	13.12
- 31 – 40 ปี	65	17.06
- 41 – 50 ปี	195	51.18
- มากกว่า 50 ปี	57	14.96
3. การศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	12	3.15
- ปริญญาตรี	339	88.98
- ปริญญาโท	30	7.87
- ปริญญาเอก	-	-
4. ประสบการณ์ในการสอน		
- ต่ำกว่า 5 ปี	34	8.92
- 5 - 10 ปี	63	16.54
- 11 - 15 ปี	52	13.65
- 16 - 20 ปี	37	9.71
- มากกว่า 20 ปี	195	51.18

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานภาพ / ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n= 381)	ร้อยละ
5. จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ในภาคเรียนที่ 2/2547		
- น้อยกว่า 12 ชั่วโมง	11	2.89
- 12 - 16 ชั่วโมง	30	7.87
- 17 - 20 ชั่วโมง	113	29.66
- 21 - 25 ชั่วโมง	160	41.99
- มากกว่า 25 ชั่วโมง	67	17.59
6. การเข้าร่วมอบรม สัมมนาเกี่ยวกับงานวิชาการ		
- ไม่เคย	4	1.05
- เคย	377	98.95
เป็นงานวิชาการเกี่ยวกับ (n = 377)		
- การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	315	83.55
- การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	296	78.51
- การวัดผล ประเมินผลการศึกษา	243	64.46
- การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	300	79.58
- การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	158	41.91
- การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	75	19.89
- การนิเทศการศึกษา	50	13.26
- แนะนำการศึกษา	70	18.57
- การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	27	7.16

จากตารางที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 83.73 รองลงมาเป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 16.27

ครูส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.18 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี และ มากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.06 และ 14.96 ตามลำดับ

ในด้านการศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 88.98 รองลงมาคือ ปริญญาโท และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.87 และ 3.15 ตามลำดับ

ด้านประสบการณ์การสอน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.18 รองลงมาคือประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี และ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.54 และ 13.65 ตามลำดับ

ด้านชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ในภาคเรียนที่ 2/2547 ส่วนใหญ่สอนระหว่าง 21-25 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 41.99 รองลงมาคือ 17-20 ชั่วโมง และ มากกว่า 26 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 29.66 และ 17.59 ตามลำดับ

ในด้านการเข้าอบรม สัมมนาเกี่ยวกับงานวิชาการ ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมอบรม สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 98.95 รองลงมาคือ ไม่เคยเข้าอบรม สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 1.05 โดยผู้ที่เคยเข้าอบรม สัมมนา ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 82.68 รองลงมาคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ คิดเป็นร้อยละ 78.74 และ 77.69 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษา
ในโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

ตารางที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
1. การเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา		
- ไม่ได้เตรียม	13	3.41
- ได้เตรียม	368	96.59
เตรียมโดยวิธี (n = 368)		
- ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	300	81.52
- ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	307	83.42
- ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	315	85.60
- เข้าอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	309	83.97
- ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน ทรัพยากร สภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัญหาและความต้องการ ในชุมชน	299	81.25
- การติดตามความเคลื่อนไหวของหลักสูตร	212	57.61
- การศึกษาข้อบกพร่องหลักสูตรที่ใช้อยู่ปัจจุบัน	7	1.90
- การติดตามนโยบายของกระทรวง	5	1.36
	4	1.09

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	จำนวน (n=381)	ร้อยละ
2. ปัญหาในการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (n = 368)		
- ไม่พบปัญหา	41	11.14
- พบปัญหา	327	88.86
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 327)		
- ขาดเอกสารหรือแหล่งในการศึกษาค้นคว้าที่เพียงพอ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	183	55.96
- ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	31	9.48
- หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยากต่อการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ เพื่อการนำไปจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	156	47.71
- มีเวลาจำกัดในการเตรียมความพร้อม	243	74.31
- วิทยากรที่ให้การอบรมไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ เข้าใจได้ชัดเจน	8	2.45
- ครูมีหน้าที่รับผิดชอบและงานพิเศษมาก	6	1.83
3. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา		
- ไม่มีส่วนร่วม	16	4.20
- มีส่วนร่วม	365	95.80
มีส่วนร่วมโดย (n = 365)		
- เป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียน	193	52.88
- เป็นคณะทำงานในการจัดทำหลักสูตรระดับกลุ่มสาระ การเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	338	92.60
- เป็นวิทยากรในอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	29	7.96

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
4. การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (n = 365)		
- ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	311	85.21
- กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	253	69.32
- จัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	247	67.67
- กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้ จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเวลาและหน่วยกิตตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	318	87.12
- จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	309	84.66
- ตรวจสอบความสอดคล้องภายในของหลักสูตรสถาน ศึกษาที่จัดทำขึ้น	170	46.58
5. ปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (n= 365)		
- ไม่พบปัญหา	30	8.22
- พบปัญหา	335	91.78
ปัญหาที่พบได้แก่ (n= 335)		
- ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถาน ศึกษา	158	47.16
- ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของผู้เรียนหรือชุมชน	175	52.24
- ขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรมาให้คำ ปรึกษาแนะนำ	169	50.45
- ขาดความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา	48	14.33
- ขาดงบประมาณในการดำเนินการ	113	33.73
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรสถาน ศึกษามีน้อย	217	80.90
- มีเวลาจำกัดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	209	62.39

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
6. การดำเนินการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้		
- ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม	334	87.66
- จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	350	92.11
- ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนปฏิบัติการสอน	319	83.73
- จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	315	82.68
- จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้	317	83.20
- จัดเตรียมเครื่องมือวัสดุ ประเมินผล	300	78.74
- ปฏิบัติการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	323	84.78
- ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะด้วยเทคนิค วิธี และเครื่องมือที่เหมาะสม	262	68.77
- ปรับปรุงพัฒนาวิธีสอนให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน	286	75.07
- ร่วมประเมินการใช้หลักสูตร	135	35.43
- ประชุมวางแผนกับคณะครูในการนำหลักสูตรไปใช้	9	2.36
- สัมมนาการนำหลักสูตรไปใช้	8	2.10
- นำผลการประเมินการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตร	4	1.04

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพ / ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
7. ปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้		
- ไม่พบปัญหา	55	14.44
- พบปัญหา	326	85.56
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 326)		
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อ ทำแผนการจัดการเรียนรู้	132	40.49
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ	71	21.78
- ขาดเอกสาร แหล่งค้นคว้าในการศึกษาค้นคว้าเพื่อ พัฒนาเทคนิควิธีสอน	165	50.61
- ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านการปรับ ปรุงพัฒนาเทคนิค วิธีสอน	187	57.36
- สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ	201	61.66
- ขาดทักษะด้านการวัดผล ประเมินผลและการสร้าง เครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน	206	63.19
- หลักสูตรที่จัดทำขึ้นไม่ได้นำไปใช้จริง	11	3.37
- มีงานสอนและงานพิเศษในโรงเรียนมากทำให้จัดการเรียน การสอนไม่ได้ประสิทธิภาพเต็มที่	9	2.76
- นักเรียนในห้องเรียนมากเกินไปทำให้จัดกิจกรรมและดูแล ไม่ทั่วถึง	8	2.45

จากตารางที่ 2 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่าในการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่ได้เตรียมการ คิดเป็นร้อยละ 96.59 รองลงมาคือไม่ได้เตรียม คิดเป็นร้อยละ 3.14 ซึ่งส่วนใหญ่เตรียมการโดยการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 85.60 รองลงมาคือการเข้าอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คิดเป็นร้อยละ 83.97 และ

83.42 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการเตรียมการจัดทำหลักสูตร ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 88.86 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 11.14 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ มีเวลาจำกัดในการเตรียมความพร้อมคิดเป็นร้อยละ 74.31 รองลงมา คือขาดเอกสารหรือแหล่งในการ ศึกษาค้นคว้าที่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยากต่อการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์เพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.96 และ 47.71 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 95.80 รองลงมาคือไม่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 4.20 ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยเป็นคณะทำงานในการจัดทำหลักสูตรระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 92.60 รองลงมา คือ เป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และ เป็นวิทยากรในการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.88 และ 7.96 ตามลำดับ

การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้ จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเวลา และหน่วยกิตตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 87.12 รองลงมา คือ ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 85.21 และ 84.66 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 91.78 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 8.22 ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีน้อย คิดเป็นร้อยละ 80.90 รองลงมา คือ มีเวลาจำกัดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ 62.39 และ 52.24 ตามลำดับ การดำเนินการในการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 92.11 รองลงมา คือ ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม และ ปฏิบัติการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 87.66 และ 84.78 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 86.03 รองลงมาคือไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 13.91 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ขาดทักษะในการวัดผล ประเมินผลและการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 63.19 รองลงมาคือ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ และขาดผู้เชี่ยวชาญในการ ให้คำปรึกษาแนะนำด้านการปรับปรุงพัฒนาเทคนิค วิธีสอน คิดเป็นร้อยละ 61.66 และ 57.36 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
1. การเตรียมการสอน		
- ศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร	338	88.71
- ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน	317	83.20
- ทำแผนการจัดการเรียนรู้	364	95.54
- เตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน	347	91.08
- เตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผล	317	83.20
2. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้		
- ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร	328	86.09
- ศึกษาข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน	281	73.75
- ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา เทคโนโลยีสารสนเทศ	294	77.39
- ปรึกษารื้อกับหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	198	52.11
- ปรึกษารื้อและ ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กับเพื่อนครูในระดับชั้นเดียวกัน	240	62.99
- วางแผนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน	168	44.09
- วางแผนและจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองคนเดียว	144	37.80

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
3. ปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้		
- ไม่พบปัญหา	70	18.38
- พบปัญหา	311	81.62
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 311)		
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	122	39.23
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกัน	149	39.23
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	69	22.19
- ขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบวิธีสอนต่าง ๆ	117	37.62
- ขาดการช่วยเหลือแนะนำในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ		
- ขาดแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	95	30.54
- มีเวลาจำกัดเพราะได้รับมอบหมายให้สอนหลายวิชา	148	47.89
	212	68.17

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
4. แนวทางในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน		
- จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ	314	82.41
- จัดการเรียนรู้โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล	231	60.63
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง	274	71.92
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม	332	87.14
- จัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	277	72.70
- จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตาม ความถนัด และความสนใจ	198	51.97
- จัดกิจกรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้ เรียน	257	67.47
- ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้ เรียน	229	60.10
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	289	75.85

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
5. วิธีสอนที่มักนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน		
- การสอนแบบบรรยาย	238	62.47
- การสอนแบบบูรณาการ	331	86.88
- การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้	96	25.20
- การสอนแบบสืบสวนสอบสวน	63	16.54
- การสอนแบบ STORY LINE	48	12.60
- การสอนแบบ 4 MAT	29	7.61
- การสอนแบบสาธิต	222	58.27
- การสอนด้วยรูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL)	84	22.05
- การให้บทเรียนสำเร็จรูป	68	17.85
- การสอนโดยใช้เกม	204	53.54
- การสอนโดยใช้นิทาน	179	46.98
- การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ	174	45.67
- การสอนโดยใช้โครงงาน	189	49.61
- การสอนโดยการไปทัศนศึกษา	146	38.32
- การสอนโดยใช้การทดลอง	186	48.82
- การสอนแบบ Cooperative learning	6	1.57

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
6. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้		
- ไม่พบปัญหา	52	13.65
- พบปัญหา	329	86.35
ปัญหาที่พบได้แก่ (n=329)		
- ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	66	20.06
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์สภาพผู้เรียน	108	32.83
- ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้	222	67.48
- วิชาที่สอนไม่ตรงกับความถนัดและความรู้ความสามารถ	130	39.51
- นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป	155	47.11
- ห้องเรียน หรือสถานที่ไม่อำนวยต่อการจัดการเรียนรู้	97	29.48
- ขาดการร่วมมือ และปรึกษากันของครูในระดับชั้นเดียวกันในการจัดการเรียนรู้	62	18.84
- ครูมีงานสอนและงานอื่น ๆ ในโรงเรียนมาก	11	3.34
- ครูมีน้อยทำให้ต้องจัดการการเรียนแบบรวมชั้น	8	2.43

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
7. การจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียน		
- ร่วมกับผู้เรียนในการจัดตกแต่งห้องเรียนให้สะอาดสวยงาม เป็นระเบียบ	334	87.66
- จัดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	313	82.15
- จัดป้ายนิเทศ สื่อการเรียนรู้ มุมอ่านหนังสือ มุมแสดงผลงานผู้เรียนในห้องเรียน	330	86.61
- สร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับผู้เรียน	345	90.55
- เอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค	332	87.14
- ยิ้มแย้มแจ่มใสแสดงอารมณ์ดี	329	86.35
- ใช้คำพูดที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์	300	78.74
- ให้ความรัก ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ	330	86.61
- ให้ความยุติธรรม	325	85.30
- ให้ความไว้วางใจและยกย่อง	303	79.53
- ให้แรงเสริมหรือรางวัล	321	84.25
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	332	87.14

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 318)	ร้อยละ
8. ปัญหาในการจัดบรรยากาศเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน		
- ไม่พบปัญหา	118	30.97
- พบปัญหา	263	69.03
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 263)		
- ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดตกแต่งห้องเรียน	110	41.83
- สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดตกแต่ง และการจัดกิจกรรม	84	31.94
- สภาพห้องเรียน หรืออาคารเรียนชำรุด	61	23.19
- ไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก	117	44.49
- นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป	127	48.29
- สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน อากาศไม่ถ่ายเท แสงสว่างไม่พอ	70	26.62
9. การจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน		
ไม่ได้สอน	22	5.78
ได้สอน	359	94.23
โดยจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ (n = 359)		
- ผู้เรียนที่เรียนอ่อน	342	95.26
- ผู้เรียนที่ขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน	185	56.23
- ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้	235	65.46
- ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ	128	35.68
- ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศ	122	33.98
- ผู้เรียนทุกคนในชั้น	6	1.67
- ผู้เรียนที่เป็นเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ	5	1.39

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
10. แนวทางในการจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน (n = 359)		
- ศึกษาข้อมูล และปัญหาของผู้เรียน	299	83.29
- เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน	300	83.57
- ติดตาม ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	249	69.36
- ปรึกษา และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน ในการจัดสอนซ่อมเสริม	221	61.56
11. วิธีสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (n = 359)		
- ให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน	298	83.01
- สอนโดยใช้ชุดการสอน	55	15.32
- สอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป	60	16.71
- การใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	39	10.86
- สอนโดยใช้เกม	118	32.87
- การให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม	302	84.12
- การสอนตัวต่อตัวระหว่างครูกับผู้เรียนตามลักษณะปัญหาของผู้เรียน	24	6.68
12. การสอนเสริมให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ		
ไม่ได้สอน	187	52.09
ได้สอน	172	47.91
สอนโดยวิธี (n = 172)		
- จัดนักเรียนสติปัญญาเลิศที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน เรียนร่วมกัน	104	60.47
- จัดนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษคล้ายกันมาเรียน ร่วมกัน	74	43.02
- จัดให้นักเรียนไปเรียนร่วมกับนักเรียนระดับชั้นอื่นตาม ความสามารถ	26	15.12

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
- ให้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดหรือแหล่งค้นคว้าอื่น โดยอยู่ในความดูแลของครู	149	86.63
- ให้เรียน โดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป	39	22.67
- ขอความร่วมมือให้ครูที่มีความสามารถเฉพาะด้านมา ช่วยสอน	43	25.00
- ร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถของ ผู้เรียน	121	72.09
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถและการแสดงออกตาม ความสามารถของผู้เรียน	12	6.98
13. ปัญหาในการจัดสอนซ่อมเสริม (n = 359)		
ไม่พบปัญหา	99	27.58
พบปัญหา	260	72.42
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 260)		
- ไม่มีความรู้เพียงพอในหลักการและวิธีการสอน ซ่อมเสริม	49	18.85
- ไม่มีความรู้สามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มี สติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ	47	18.08
- ไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก	162	62.31
- ผู้เรียนมีชั่วโมงเรียนมากเกินไปไม่มีเวลาเข้ารับ การสอนซ่อมเสริม	102	39.23
- ไม่มีการจัดตารางเวลาในการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ	84	32.31
- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน	63	24.23
- ผู้บริหารไม่ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการสอน ซ่อมเสริม	8	3.08
- นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการเรียนซ่อมเสริม	13	5.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
14. การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านกิจกรรมนักเรียน		
ไม่มีส่วนร่วม	10	2.62
มีส่วนร่วม	371	97.38
มีส่วนร่วมโดย (n=371)		
- เป็นที่ปรึกษาของผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน เช่น กิจกรรมโครงงาน กิจกรรมชมรมต่าง ๆ	259	69.38
- ร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และ ความต้องการของ ผู้เรียน ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ	324	87.33
- มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์	330	88.95
15. ปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (n = 371)		
ไม่พบปัญหา	87	23.45
พบปัญหา	284	76.55
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 284)		
- ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการจัดกิจกรรม	23	8.10
- ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม	118	41.55
- ขาด สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรม	157	55.28
- สถานที่ไม่อำนวยต่อการจัดกิจกรรม	87	30.63
- จำนวนครูในโรงเรียนมีน้อยทำให้ไม่สะดวกต่อการจัดกิจกรรม	129	45.42
- ขาดความร่วมมือ ส่งเสริมจากผู้ปกครองในชุมชนใน	55	19.37
- การจัดกิจกรรม		
- ไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	121	42.61

จากตารางที่ 3 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในการเตรียมการสอนครูส่วนใหญ่ได้ทำแผนการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 95.54 รองลงมา คือ เตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน และศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 91.08 และ 88.71 ตามลำดับ

การดำเนินการในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าส่วนใหญ่ได้ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 86.09 รองลงมา คือ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา เทคโนโลยีสารสนเทศ และ ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 77.75 และ 73.75 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 81.62 รองลงมา คือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 18.38 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ มีเวลาจำกัดเพราะได้รับมือมอบหมายให้สอนหลายวิชา คิดเป็นร้อยละ 68.17 รองลงมา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกัน และ ขาดแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 47.91 และ 47.89 ตามลำดับ

การจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน พบว่า ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 87.14 รองลงมา คือ จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 82.41 และ 75.85 ตามลำดับ ซึ่งวิธีสอนที่มักนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ส่วนใหญ่สอนแบบบูรณาการ คิดเป็นร้อยละ 86.88 รองลงมา คือ การสอนแบบบรรยาย และ การสอนแบบสาธิต คิดเป็นร้อยละ 62.47 และ 58.27 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 86.35 รองลงมา คือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 13.65 ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ คือ ขาดสื่อ สดุดูปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 67.48 รองลงมา คือ นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป และวิชาที่สอนไม่ตรงกับความถนัดและความรู้ความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 47.11 และ 39.51 ตามลำดับ

การจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าส่วนใหญ่มีการสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 90.55 รองลงมา คือ การร่วมกับผู้เรียนในการจัดตกแต่งห้องเรียนให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ และ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ คิดเป็นร้อยละ 87.66 และ 87.14 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 69.03

รองลงมา คือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 30.97 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 48.29 รองลงมาคือ ไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก และ ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดตกแต่งห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 44.49 และ 41.83 ตามลำดับ

การจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้สอนซ่อมเสริม คิดเป็นร้อยละ 94.23 รองลงมา คือ ไม่ได้สอน คิดเป็นร้อยละ 5.78 โดยส่วนใหญ่จัดสอนให้แก่ผู้เรียนที่เรียนอ่อน คิดเป็นร้อยละ 95.26 รองลงมา คือผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้และผู้เรียนที่ขาดเรียนเรียนไม่ทันเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 65.46 และ 56.23 ตามลำดับ โดยในการสอนซ่อมเสริมส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน คิดเป็นร้อยละ 83.57 รองลงมา คือ มีการศึกษาข้อมูลและปัญหาของผู้เรียนและติดตามประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 83.29 และ 69.36 ตามลำดับ ส่วนวิธีสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำส่วนใหญ่ให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 84.12 รองลงมาคือ ให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน และสอนโดยใช้เกม คิดเป็นร้อยละ 83.01 และ 32.87 ตามลำดับ ในการจัดสอนเสริมให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ ส่วนใหญ่ไม่ได้สอน คิดเป็นร้อยละ 52.09 รองลงมาคือ ได้สอน คิดเป็นร้อยละ 47.91 โดยวิธีการสอนส่วนใหญ่คือให้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดหรือแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ โดยอยู่ในความดูแลของครู คิดเป็นร้อยละ 86.63 รองลงมาคือ ร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน และจัดให้นักเรียนที่มีสติปัญญาเลิศที่มีความสามารถใกล้เคียงกันเรียนร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 72.09 และ 60.47 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการจัดสอนซ่อมเสริม ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 72.42 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 27.58 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก คิดเป็นร้อยละ 62.31 รองลงมาคือผู้เรียนมีชั่วโมงเรียนมากเกินไปไม่มีเวลาเข้ารับการสอนซ่อมเสริม และไม่มีการจัดตารางเวลาในการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ คิดเป็น ร้อยละ 39.23 และ 32.31 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 97.38 รองลงมาคือ ไม่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 2.62 โดยส่วนใหญ่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 88.95 รองลงมา คือ ร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ และการเป็นที่ปรึกษาของผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน เช่น กิจกรรมโครงการ กิจกรรมชมรมต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 87.33 และ 69.81 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 76.55 รองลงมา คือไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 23.45 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 55.28 รองลงมา คือ จำนวนครูในโรงเรียน มีน้อยทำให้ไม่สะดวกต่อการจัดกิจกรรม และ ไม่ได้ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน อย่างเป็นระบบ คิดเป็นร้อยละ 45.42 และ 42.61 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการวัดผล ประเมินผลการศึกษา

การวัดผล ประเมินผลการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
1. การวางแผนการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้		
- ไม่ได้วางแผน	7	1.84
- วางแผน	374	98.16
วางแผน โดย (n = 374)		
- ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล	290	76.12
- ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและ ลักษณะหรือสิ่งที่จะวัดผล ประเมินผลให้สอดคล้อง	319	85.29
- กำหนดเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล	330	86.61
- สร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผล	319	83.73
- กำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผล	7	1.87
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน		
- แบบทดสอบที่จัดทำขึ้นเอง	357	93.70
- แบบทดสอบจากหนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ	236	61.94
- แบบสังเกต	311	81.63
- แบบสอบถาม	215	56.58
- แบบสัมภาษณ์	196	51.44
- แบบบันทึกเหตุการณ์	134	35.17
- แบบสำรวจ	135	35.43
- แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน	210	55.12
- แบบประเมินแฟ้มสะสมงาน	333	87.63
- แบบสังเกตมิตติ	57	14.96

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การวัดผล ประเมินผลการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
3. แนวทางในการวัดผลประเมินผล		
- วัดผล ประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร	317	83.20
- วัดผล ประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และการนำไปใช้	282	74.02
- ใช้วิธีการ และเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	283	74.28
- ใช้วิธีการ และเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	222	58.27
- ใช้วิธีการวัดผล ประเมินผลหลากหลายวิธีประกอบกัน	255	66.93
- วัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง	313	82.15
- วัดผลประเมินผลแบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย	132	34.65
- วัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	216	56.69
4. การรายงานผลการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน		
- ไม่ได้รายงาน	-	-
- รายงาน	381	100
รายงาน โดย (n = 381)		
- การคิดป้ายประกาศ	165	43.31
- การรายงานผลทางอินเทอร์เน็ต	9	2.36
- การแจ้งทางจดหมาย	22	5.77
- ใช้ระบบรายงานแสดงผลการเรียนรู้	254	66.6
- ใช้แบบรายงานแสดงผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล	282	74.02
- ใช้ระบบรายงานสะสม	198	51.97
- การแจ้งด้วยวาจา	14	3.67

การวัดผล ประเมินผลการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
5. การนำผลการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้		
- ไม่ได้นำไปใช้	-	-
- นำไปใช้	381	100
นำไปใช้เพื่อ (n = 381)		
- ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	323	84.78
- เป็นข้อมูลในการประเมินความก้าวหน้าก่อนเรียนและหลังเรียน	298	78.22
- เป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน	300	78.74
- เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียน	268	70.34
- เป็นข้อมูลของครูเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป	316	82.94
- เป็นข้อมูลในการจัดทำสื่อ นวัตกรรม หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	217	56.96
6. ปัญหาในการวัดผล ประเมินผลการศึกษา		
- ไม่พบปัญหา	97	25.46
- พบปัญหา	284	74.54
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 284)		
- ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย	139	48.94
- ขาดเอกสาร หรือแหล่งค้นคว้าเพื่อการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การวัดผล ประเมินผล	121	42.61
- ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ประเมินผลมาให้ คำปรึกษาแนะนำ	149	52.46
- ขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ	166	58.45

การวัดผล ประเมินผลการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดวิธีวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้	130	45.77
- ขาดการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการวัดผล ประเมินผล	92	32.39

จากตารางที่ 4 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการวัดผลประเมินผล การศึกษา พบว่า ในการวางแผนการวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่มีการวางแผน คิดเป็นร้อยละ 98.16 รองลงมาคือ ไม่ได้วางแผน คิดเป็นร้อยละ 1.84 โดยส่วนใหญ่ได้กำหนดเครื่องมือในการ วัดผล ประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 86.61 รองลงมา คือ การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อ กำหนดจุดมุ่งหมาย และลักษณะหรือสิ่งที่จะวัดผลประเมินผลให้สอดคล้อง และ สร้างเครื่องมือวัด ผล ประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 83.73 เท่ากัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนใหญ่คือ แบบทดสอบ ที่จัดทำขึ้นเอง คิดเป็นร้อยละ 93.70 รองลงมา คือ แบบประเมินเพิ่มสะสมงาน และแบบสังเกต คิดเป็นร้อยละ 87.63 และ 81.63 ตามลำดับ

การดำเนินการวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่วัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 83.20 รองลงมา คือ วัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง และ ใช้วิธีการและเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 82.15 และ 74.28 ตามลำดับ

การรายงานผลการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าครูทุกคนได้รายงานผล คิดเป็นร้อยละ 100 โดยส่วนใหญ่รายงานด้วยแบบรายงานแสดงผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนราย บุคคล คิดเป็นร้อยละ 74.02 รองลงมา คือ ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ และ ระเบียบสะสม คิดเป็นร้อยละ 66.6 และ 51.97 ตามลำดับ

การนำผลการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้พบว่าครูทุกคนได้นำไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 84.78 รองลงมา คือ ใช้เป็นข้อมูลของครูเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป และเพื่อเป็นข้อมูลในการสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 82.94 และ 78.74 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการวัดผล ประเมินผล พบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 74.54 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 25.46 โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 58.45 รองลงมา คือ ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ประเมินผลมาให้คำปรึกษาแนะนำ และ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 52.46 และ 48.94 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
1. ท่านได้ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือไม่		
- ไม่ได้ทำ	24	6.30
- ได้ทำวิจัย	357	93.70
ศึกษาการทำวิจัยด้วยการ (n = 357)		
- หาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ	260	72.83
- ปรึกษากับเพื่อนครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย	268	75.07
- เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย	305	85.43
- ขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ	188	52.66
- ทศนศึกษาดูงาน	149	41.74
2. ลักษณะงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ครูทำ (n = 357)		
- ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน	320	89.64
- การพัฒนา แนวคิด เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้	129	36.13
- การพัฒนาหลักสูตร	40	11.20
- การพัฒนาวิธี หรือเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล	46	12.89
- การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ประเภทเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์	39	10.92

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
3. การเผยแพร่ผลงานวิจัยของครู (n = 357)		
- ไม่ได้เผยแพร่	123	34.45
- เผยแพร่	234	65.55
เผยแพร่โดยวิธี (n = 234)		
- การแสดงผลงานโดยการจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ	193	82.48
- เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับผลงานวิจัยของตน	65	27.78
- เขียนรายงานการวิจัยในรูปแบบของบทความเพื่อเผยแพร่ทางวารสาร	27	11.54
- เล่าเรื่องหรือเล่าประสบการณ์เพื่อเผยแพร่ทางวิทยุหรือโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	9	3.85
- การสร้างเครือข่ายเพื่อนครุนักวิจัยเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน	88	37.61
- รายงานผลการวิจัยในโครงการ วพร.	11	3.08
- ทำแผ่นพับแจก	6	1.68

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
4. ปัญหาในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (n = 357)		
- ไม่พบปัญหา	62	17.37
- พบปัญหา	295	82.63
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 295)		
- ขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย	161	54.58
- ขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัย	133	45.08
- ขาดเอกสารและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย	131	44.41
- ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมในการทำวิจัยจากผู้บริหาร	36	12.20
- ขาดการร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำวิจัยของครูในโรงเรียน	65	22.03
- ขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำวิจัย	103	34.91
- ไม่มีเวลาเพราะมีงานสอนและงานอื่นในโรงเรียนมาก	10	3.39

จากตารางที่ 5 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้ทำวิจัย คิดเป็นร้อยละ 93.70 รองลงมาคือ ไม่ได้ทำวิจัย คิดเป็นร้อยละ 6.30 โดยวิธีที่ใช้เพื่อศึกษาการทำวิจัย ส่วนใหญ่คือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย คิดเป็นร้อยละ 85.43 รองลงมาคือปรึกษากับเพื่อนครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย และหาข้อมูลจาก ตำรา เอกสาร วารสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 75.07 และ 72.83 ตามลำดับ

ลักษณะงานวิจัยที่ทำเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 89.64 รองลงมา คือ การพัฒนาแนวคิด เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาวิธี หรือเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 36.13 และ 12.89

การเผยแพร่ผลงานวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ได้เผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 65.55 รองลงมาคือ ไม่ได้เผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 34.45 ซึ่งส่วนใหญ่เผยแพร่โดยการแสดงผลงานโดยการจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 82.48 รองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายเพื่อนครูนักวิจัยเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน และเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับผลงานวิจัยของตน คิดเป็นร้อยละ 37.61 และ 27.78 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 82.63 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 17.37 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ขาดความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย คิดเป็นร้อยละ 54.58 รองลงมา คือ ขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัย และขาดเอกสารและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าในการทำวิจัย คิดเป็นร้อยละ 45.08 และ 44.41 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	จำนวน (n = 381)	ร้อยละ
1. สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่ใช้ เพื่อการเรียนรู้		
- ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนที่ เอกสารต่าง ๆ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์	314	82.41
- ประเภท เทคนิค วิธีการ แนวคิด เช่น โครงการ การทดลอง การบูรณาการ เกม เพลง การสาธิต การเสริมแรง	306	80.31
2. สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ที่ใช้ในการเรียนรู้ได้มาจาก		
- การผลิต คิดค้น หรือพัฒนาขึ้นด้วยตัวเอง	247	65.00
- ร่วมมือกับครูในระดับชั้น หรือกลุ่มสาระเดียวกันในการผลิตหรือพัฒนาขึ้น	128	33.60
- นำเอาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ที่มีการเผยแพร่ มาปรับใช้	177	46.46
- ยืมสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ จากศูนย์สื่อของโรงเรียน หรือจากแหล่งอื่น ๆ	160	41.99
- การจัดซื้อสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีประเภท เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ โดยงบประมาณของโรงเรียน	221	58.01
- ขอบริจาคสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ จากผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ	68	17.85
- จัดหาหรือซื้อด้วยงบประมาณของตนเอง	4	1.05

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
---	-------	--------

(n = 381)		
3. หลักในการเลือกสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้		
- สอดคล้องผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	344	90.29
- สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน	268	70.34
- สอดคล้องกับวัยหรือพัฒนาการของผู้เรียน	284	74.54
- มีราคาเหมาะสม	207	54.33
- สะดวกต่อการใช้	267	70.08
- สะดวกต่อการจัดหา	228	59.84
4. แนวทางในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้		
- ศึกษาและทดลองใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้น ๆ ก่อนนำไปใช้จริง	272	71.39
- จัดเตรียม อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อม	288	75.79
- เตรียมสถานที่ให้อยู่ในสภาพเหมาะสมและพร้อมใช้งาน	200	52.49
- จัดแจงวัสดุประสงค์ในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้น ๆ แก่ผู้เรียน	208	54.59
5. การประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้		
- ไม่ได้ประเมิน	90	23.62
- ประเมิน	291	76.38
โดยพิจารณาจาก (n=291)		
- การปฏิบัติ การแสดงออก ความสำเร็จและผลที่เกิดกับผู้เรียน	222	76.29
- กระบวนการเรียนการสอนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์	211	72.51

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
---	-------	--------

(n = 381)		
6. ปัญหาในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้		
- ไม่พบปัญหา	72	18.90
- พบปัญหา	309	81.10
ปัญหาที่พบได้แก่ (n=309)		
- สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีไม่ทันสมัย	104	33.66
- จำนวนสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ไม่เพียงพอกับความต้องการ	247	79.94
- สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีชำรุดหรือ ไม่สมบูรณ์	130	42.07
- ขาดความรู้และทักษะในการใช้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	123	39.81
- ไม่ได้ได้รับความสะดวกในการบริการด้าน สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยี จากทางโรงเรียน	62	20.06
- ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมสื่อ	4	1.29
7. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้		
- ไม่ได้พัฒนา	62	16.27
- ได้พัฒนา	319	83.73
โดยพัฒนาเกี่ยวกับ (n=319)		
- การคิดค้นเทคนิค วิธีการใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้	172	53.92
- การปรับปรุง พัฒนาเทคนิค วิธีการ ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	250	78.37
- การผลิต คิดค้น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้	193	61.13

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
---	-------	--------

(n =381)		
8. ปัญหาในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (n= 319)		
- ไม่พบปัญหา	52	16.30
- พบปัญหา	267	83.70
ปัญหาที่พบได้แก่ (n=267)		
- ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	130	48.69
- มีความยุ่งยากในการเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	95	35.58
- ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ เทคนิค วิธีการ ในการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	148	55.43
- ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยี	148	55.48
- ไม่มีเวลาพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เนื่องจาก มีภาระงานสอนและงานอื่น ๆ ในโรงเรียนมาก	14	5.24

จากตารางที่ 6 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนที่ เอกสารต่าง ๆ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 82.41 รองลงมา คือ ประเภท เทคนิค วิธีการ แนวคิด เช่น โครงการ การทดลอง การบูรณาการ เกม เพลง การสาธิต การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 80.31

วิธีการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี พบว่า ส่วนใหญ่ผลิตคิดค้น หรือพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมา คือ จัดซื้อสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ โดยงบประมาณของโรงเรียน และนำเอาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีการเผยแพร่มาปรับใช้ คิดเป็นร้อยละ 58.01 และ 46.46 ตามลำดับ

หลักในการเลือกสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่าส่วนใหญ่ใช้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ

90.29 รองลงมา คือ สอดคล้องกับวัยหรือพัฒนาการของผู้เรียน และสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 74.54 และ 70.34 ตามลำดับ

การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่ได้จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อม คิดเป็นร้อยละ 75.79 รองลงมา คือ ศึกษาและทดลองใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้น ๆ ก่อนนำไปใช้จริง และ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้น ๆ แก่ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 71.39 และ 54.59 ตามลำดับ

การประเมินการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่ได้ประเมิน คิดเป็นร้อยละ 76.38 รองลงมา คือ ไม่ได้ประเมิน คิดเป็นร้อยละ 23.62 โดยส่วนใหญ่พิจารณาจากการปฏิบัติ การแสดงออก ความสำเร็จและผลที่เกิดกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 76.29 รองลงมาคือ กระบวนการเรียนการสอนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 72.51

ส่วนปัญหาในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 81.10 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 18.90 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ จำนวนสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ไม่เพียงพอกับความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 79.94 รองลงมา คือ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ชำรุดหรือไม่สมบูรณ์ และ ขาดความรู้และทักษะในการใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 42.07 และ 39.81 ตามลำดับ

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้พัฒนา คิดเป็นร้อยละ 83.73 รองลงมาคือ ไม่ได้พัฒนา คิดเป็นร้อยละ 19.34 โดยส่วนใหญ่ได้ปรับปรุง พัฒนาเทคนิค วิธีการ ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 78.37 รองลงมา คือ การผลิต คิดค้น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ การคิดค้นเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 53.92 และ 61.13 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 80.66 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 19.34 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ ในการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 55.43 รองลงมา คือ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 48.69

ตารางที่ 7 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
1. แหล่งเรียนรู้ที่ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน		
- ไม่ได้ใช้	2	0.52
- ได้ใช้	379	99.48
แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ได้แก่ (n =379)		
- แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน	369	97.36
- บุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ	224	59.10
- แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	243	64.12
- แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทวัดและอาคารสถานที่	220	58.05
- สิ่งประดิษฐ์ ในท้องถิ่น	152	40.11
- เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคโนโลยีระดับสูง	78	20.58
- สื่อท้องถิ่นประเภทเพลงพื้นบ้าน	84	22.16
2. การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน		
- ไม่ได้ส่งเสริม	8	2.10
- ส่งเสริม	373	97.90
ส่งเสริมโดยวิธี (n =373)		
- เชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน	174	46.65
- ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน	329	88.20
- นำผู้เรียนออกไปศึกษาหาความรู้จากบุคคล หรือสถานที่ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	237	63.54
- นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน	198	53.08
- ใช้แหล่งเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตจริง ของผู้เรียน	237	63.54
- จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ที่จูงใจ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	184	49.33
- ให้ผู้เรียนเสนอผลงานที่เป็นผลจากการสร้างความรู้ ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้	180	48.26

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้		
- ไม่มีส่วนร่วม	9	2.36
- มีส่วนร่วม	372	97.64
มีส่วนร่วม โดย (n =372)		
- จัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนของตน เช่น มุมหนังสือ ป้ายนิเทศ	337	90.59
- ร่วมกับคณะครูและนักเรียนจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้	280	75.27
- ร่วมกับชุมชนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน	124	33.34
- จัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อ ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้	109	29.30
- ส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียน และชุมชน	274	73.66
- ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	137	36.83
- ร่วมจัดกิจกรรมด้านวิชาการ ประเพณีวัฒนธรรม และอื่น ๆ ในแหล่งเรียนรู้	219	58.87
- อนุรักษ์และทะนุบำรุงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้คนรุ่นหลัง ได้ใช้ประโยชน์	161	43.28
- ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน	133	35.75

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
4. ปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้		
- ไม่พบปัญหา	73	19.62
- พบปัญหา	299	80.38
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 299)		
- สถานที่หรือพื้นที่ในโรงเรียนไม่เพียงพอต่อการจัดแหล่งเรียนรู้	110	36.79
- ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการจัดแหล่งเรียนรู้	31	10.37
- ไม่มีการสำรวจและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ อย่างเป็นระบบ	151	50.50
- ขาดการบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดี	118	39.46
- ขาดการสนับสนุนส่งเสริมในการนำแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนมาใช้ในการเรียนรู้	94	31.44
- ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ไม่คุ้มค่า	136	45.48
- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้	54	18.06
- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แหล่งเรียนรู้	41	13.71
- ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	91	30.43
- ขาดการติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	114	38.13

จากตารางที่ 7 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้พบว่า ในด้านการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 99.48 รองลงมาคือไม่ได้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 0.52

ซึ่งส่วนใหญ่ แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ คือ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.36 รองลงมา คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ ด้านต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 64.12 และ 59.10 ตามลำดับ

การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่มีการส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 97.90 รองลงมา คือ ไม่ได้ส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 2.10 ซึ่งวิธีส่งเสริมส่วนใหญ่ คือ ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 88.20 รองลงมา คือ นำผู้เรียนออกไปศึกษาหาความรู้จากบุคคลหรือสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 63.54 เท่ากัน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 97.64 รองลงมา คือ ไม่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 2.36 ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการจัด แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนของตน เช่น มุมหนังสือ ป้ายนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 90.59 รองลงมา คือ ร่วมกับคณะครูและนักเรียนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมให้นัก เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนและชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75.27 และ 73.66 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 80.38 รองลงมาคือไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 19.62 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ไม่มีการสำรวจและ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้อย่างเป็นระบบ คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมา คือ ใช้ประโยชน์ จากแหล่งเรียนรู้ไม่คุ้มค่า และขาดการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี คิดเป็นร้อยละ 45.48 และ 39.46 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
1. การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน		
- ไม่ได้จัด	5	1.31
- ได้จัด	376	98.69
โดยมีบทบาทคือ (n = 376)		
- ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	221	58.78
- เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาแก่คณะครู	57	15.16
- เป็นผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียน	141	37.50
- เป็นผู้รับการนิเทศ	325	86.44
2. กิจกรรมการนิเทศที่ใช้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน (n = 376)		
- การปฐมนิเทศ	104	27.66
- การสังเกตการสอนในห้องเรียน	275	73.14
- การเยี่ยมเยียนชั้นเรียน	306	81.38
- การสนทนาทางวิชาการ	234	62.23
- การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ	188	50.00
- การอบรม	173	46.01
- การสัมมนา	116	30.85
- การสาธิตการสอน	81	21.54
- การประชุมอภิปราย	111	29.52
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ	154	40.96
- การศึกษาดูงาน	177	47.07
- การจัดนิทรรศการ	178	47.34
- การบรรยาย	63	16.76
- การสัมภาษณ์	95	25.26

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การนิเทศการศึกษา	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
3. การติดตาม ประเมินผลการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน (n = 376)		
- ไม่ได้ติดตาม ประเมินผล	20	5.32
- ได้ติดตาม ประเมินผล	356	94.68
โดยมีบทบาท คือ (n = 356)		
- เป็นกรรมการในการติดตาม ประเมินผล	113	31.74
- เป็นผู้ให้ข้อมูล	328	92.13
4. ปัญหาในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน (n = 376)		
- ไม่พบปัญหา	156	41.49
- พบปัญหา	220	58.51
ปัญหาที่พบได้แก่ (n = 220)		
- ขาดความรู้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน	96	43.64
- มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการรับการนิเทศ	68	30.91
- ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน	94	42.73
- ขาดการส่งเสริมจากผู้บริหารในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน	37	16.82
- ขาดความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	65	29.55
- ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน	14	6.37

จากตารางที่ 8 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการจัดการนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 98.69 รองลงมาคือไม่ได้จัด คิดเป็นร้อยละ 1.31

โดยการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการนิเทศส่วนใหญ่ คือ การเป็นผู้รับการนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 86.44 รองลงมาคือ ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน และ เป็นผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 58.78 และ 37.50 ตามลำดับ

กิจกรรมการนิเทศที่ใช้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ คือ การเยี่ยมชมชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.38 รองลงมาคือ การสังเกตการสอนในห้องเรียน และการสนทนาทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 73.14 และ 62.23 ตามลำดับ

การติดตามประเมินผลการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีการติดตาม คิดเป็นร้อยละ 94.68 รองลงมาคือ ไม่ได้ติดตาม คิดเป็นร้อยละ 5.32 โดยส่วนใหญ่ครูมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 92.13 รองลงมาคือ เป็นคณะกรรมการในการติดตาม ประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 31.74

ปัญหาในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 58.51 รองลงมาคือ ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 41.49 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดความรู้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.64 รองลงมา คือ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาด้านการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการรับการนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 42.73 และ 30.91 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการแนะแนวการศึกษา

การแนะแนวการศึกษา	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
1. การจัดบริการแนะแนวแก่ผู้เรียน		
- ไม่ได้จัด	25	6.56
- ได้จัด	356	93.44
โดยมีบทบาท คือ (n = 356)		
- รวบรวมข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน	231	64.89
- ให้คำปรึกษาเรื่องการเรียน	311	87.89
- ให้คำปรึกษาเรื่องส่วนตัว	266	74.72
- บริการข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ	184	51.69
- สอดส่องดูแลนักเรียนและประสานข้อมูลกับครูแนะแนว	223	62.64
- ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการบริการแนะแนวแก่ผู้เรียน	215	60.39
2. การติดตาม ประเมินผลการแนะแนวการศึกษา (n = 356)		
- ไม่มีการติดตาม	87	24.44
- ติดตาม	269	75.56
ติดตามโดย (n = 269)		
- การติดตามจากศิษย์เก่า	198	73.61
- การให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม	58	21.56
- การติดต่อกับผู้ปกครอง	193	71.75
- การติดต่อกับเพื่อนหรือนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน	208	77.32
- ติดตามจากครูประจำชั้นที่รับช่วงต่อ	19	7.06

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การแนะแนวการศึกษา	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
3. ปัญหาในการดำเนินการแนะแนวการศึกษา (n = 356)		
- ไม่พบปัญหา	103	28.93
- พบปัญหา	253	71.07
ปัญหาที่พบได้แก่ (n =253)		
- ขาดการส่งเสริมในการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียน	71	28.06
- ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการแนะแนว	87	34.39
- นักเรียนในห้องมีจำนวนมากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง	90	35.57
- ขาดการประสานงานระหว่างครูในโรงเรียนในการส่งต่อข้อมูลนักเรียน	76	30.04
- นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการรับบริการแนะแนวเท่าที่ควร	89	35.18
- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง	73	28.85
- ขาดการติดตามประเมินผลการแนะแนวอย่างเป็นระบบ	83	32.81

ตารางที่ 9 สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูด้านการแนะแนวการศึกษา พบว่า ในการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียน ส่วนใหญ่ได้จัด คิดเป็นร้อยละ 93.44 รองลงมาคือ ไม่ได้จัด คิดเป็นร้อยละ 6.56 ซึ่งส่วนใหญ่จัดบริการในการให้คำปรึกษาเรื่องเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.36 รองลงมา คือ ให้คำปรึกษาเรื่องส่วนตัว และ รวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 74.72 และ 64.89 ตามลำดับ

การติดตามประเมินผลการแนะแนว พบว่า ส่วนใหญ่มีการติดตาม คิดเป็นร้อยละ 75.56 รองลงมาคือ ไม่ได้ติดตาม คิดเป็นร้อยละ 24.44 ซึ่งส่วนใหญ่ติดตามโดยการติดต่อกับเพื่อนหรือนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 77.32 รองลงมา คือ ติดตามจากศิษย์เก่า และการติดต่อกับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 73.61 และ 71.75 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการดำเนินการแนะแนว ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 71.07 รองลงมาคือไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 28.93 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ นักเรียนในห้อง มีจำนวนมากดูแลไม่ทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 35.57 รองลงมา คือ ผู้เรียนไม่ให้ความสนใจรับบริการแนะแนว และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการแนะแนว คิดเป็นร้อยละ 35.18 และ 34.39 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ข้อมูลการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ
แก่ชุมชน

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
1. การวางแผนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน		
- ไม่ได้วางแผน	159	41.73
- วางแผน	222	58.27
ดำเนินการโดย (n =222)		
- ศึกษาสำรวจ ความต้องการของชุมชน	138	62.16
- ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	151	68.02
- จัดหางบประมาณ	55	24.77
2. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนหรือไม่		
- ไม่มีส่วนร่วม	125	32.81
- มีส่วนร่วม	256	67.19
มีส่วนร่วมโดย (n =256)		
- เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชนด้านต่าง ๆ	45	17.58
- จัดฝึกอบรมอาชีพแก่คนในชุมชน	31	12.11
- จัดนิทรรศการทางวิชาการให้เยี่ยมชม	162	63.28
- จัดทำเอกสาร หรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน	127	49.61
- การบริการให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุด หรือ แหล่งเรียนรู้อื่นในโรงเรียน	119	46.48
- ร่วมติดตามประเมินผลการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ แก่ชุมชน	51	19.92

ตารางที่ 10 (ต่อ)

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	จำนวน (n =381)	ร้อยละ
3. ปัญหาในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (n=256)		
- ไม่พบปัญหา	58	22.66
- พบปัญหา	198	77.34
ปัญหาที่พบได้แก่ (n=198)		
- ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	21	10.61
- โรงเรียนขาดความพร้อม ด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์	108	54.55
- ครูขาดความรู้ทางวิชาการในเรื่องที่ชุมชนต้องการ	61	30.81
- ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก	126	63.64
- ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดกิจกรรม	53	26.77
- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน	34	17.18
- ขาดการติดตาม ประเมินผล	79	39.90

จากตารางที่ 10 การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน พบว่า ในด้านการวางแผนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ส่วนใหญ่ได้วางแผน คิดเป็นร้อยละ 58.27 รองลงมาคือ ไม่ได้วางแผน คิดเป็นร้อยละ 41.73 โดยส่วนใหญ่ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 68.02 รองลงมา คือศึกษา สำนวณความต้องการของชุมชน และ จัดหางบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 62.16 และ 24.77

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 67.19 รองลงมาคือไม่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 32.81 ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการจัดนิทรรศการทางวิชาการให้เยี่ยมชม คิดเป็นร้อยละ 63.28 รองลงมา คือ จัดทำเอกสาร

หรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน และ การบริการให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุด หรือ แหล่งเรียนรู้อื่นในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 49.61 และ 46.48 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ส่วนใหญ่พบปัญหา คิดเป็น ร้อยละ 77.34 รองลงมาคือไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 22.66 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก คิดเป็นร้อยละ 63.64 รองลงมา คือ โรงเรียนขาด ความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และขาดการติดตาม ประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 54.55 และ 39.90 ตามลำดับ

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ปีการศึกษา 2547 ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำนวน 450 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือให้ครูตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 450 ฉบับ ซึ่งได้รับกลับคืนมาและสมบูรณ์จำนวน 381 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.67 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 20 ปี มีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ในภาคเรียนที่ 2/2547 ระหว่าง 21-25 ชั่วโมง และส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมอบรม สัมมนาทางด้านวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ การเข้าอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และส่วนใหญ่พบปัญหาในการเตรียมการจัดทำหลักสูตร คือ มีเวลาจำกัดในการเตรียมความพร้อม รองลงมาคือ ขาดเอกสารหรือแหล่งในการศึกษาค้นคว้าที่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยากต่อการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์เพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดทำหลักสูตรระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ เป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และเป็นวิทยากรในการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

โดยในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้ จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเวลาและหน่วยกิตตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ รองลงมาได้ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่พบปัญหาคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีน้อย รองลงมาคือ มีเวลาจำกัดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนหรือชุมชน

การดำเนินการในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ครูส่วนใหญ่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม และปฏิบัติ การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการนำหลักสูตรไปใช้คือการขาดทักษะในการวัดผล ประเมินผล และการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน รองลงมาคือ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ และขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านการปรับปรุงพัฒนาเทคนิค วิธีสอน

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ในการเตรียมการสอน ครูส่วนใหญ่ ได้ทำแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน และศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ส่วนการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่ได้ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา เทคโนโลยีสารสนเทศ และ ศึกษาข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ส่วนปัญหาที่พบส่วนใหญ่ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ครูมีเวลาจำกัดเพราะได้รับมอบหมายให้สอนหลายวิชา รองลงมาคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกัน และขาดแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนนั้น ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม รองลงมาคือ จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งวิธีสอนที่มักนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ได้แก่ การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบบรรยาย และการสอนแบบสาธิต โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการจัดการเรียนรู้ คือ ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไปและวิชาที่สอนไม่ตรงกับความถนัดและความรู้ความสามารถของครูผู้สอน

ในการจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่าครูส่วนใหญ่มีการสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับผู้เรียน และร่วมกับผู้เรียนในการจัดตกแต่งห้องเรียนให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ส่วนปัญหาในการจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบบ่อยคือนักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป รวมถึงการที่ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก และ ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดตกแต่งห้องเรียน

ด้านการจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้สอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่เรียนอ่อน ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ และผู้เรียนที่ขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน โดยส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน มีการศึกษาข้อมูลและปัญหาของผู้เรียน และติดตามประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนวิธีสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนใหญ่ให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม รองลงมา คือ ให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน และสอนโดยใช้เกม ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสอนเสริมให้ผู้เรียน ที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ ส่วนผู้ที่ได้สอนจะใช้วิธีให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า จากห้อง

สมุดหรือแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ โดยอยู่ในความดูแลของครู โดยร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน และจัดให้นักเรียนที่มีสติปัญญาเลิศที่มีความสามารถใกล้เคียงกันเรียนร่วมกัน ส่วนปัญหาในการจัดสอนซ่อมเสริม ส่วนใหญ่พบปัญหา คือ ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก รองลงมา คือ ผู้เรียนมีชั่วโมงเรียนมากเกินไปไม่มีเวลาเข้ารับการสอนซ่อมเสริม และไม่มีการจัดตารางเวลาในการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยมีบทบาทในการร่วมจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ และร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาของผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน เช่น กิจกรรมโครงงาน กิจกรรมชมรมต่าง ๆ ส่วนปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ จำนวนครูในโรงเรียนมีน้อยทำให้ไม่สะดวกต่อการจัดกิจกรรม และไม่ได้ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

2.3 การวัดผล ประเมินผลการศึกษา

ในการวางแผนการวัดผล ประเมินผล ครูส่วนใหญ่มีการวางแผนโดยกำหนดเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและลักษณะหรือสิ่งที่จะวัดผล ประเมินผลให้สอดคล้อง และสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนใหญ่ คือ แบบทดสอบที่ครูจัดทำขึ้นเอง รองลงมา คือ แบบประเมินแฟ้มสะสมงาน และแบบสังเกต โดยการดำเนินการวัดผล ประเมินผลส่วนใหญ่จะให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง และใช้วิธีการและเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้

การรายงานผลการวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ครูทุกคนได้รายงานผล โดยส่วนใหญ่รายงานผลด้วยแบบรายงานแสดงผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล ระเบียบแสดงผลการเรียน และ ระเบียบสะสม ซึ่งครูทุกคนได้นำผลการวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้ไปใช้ โดยส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รองลงมาใช้เป็นข้อมูลของครูเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป และเพื่อเป็นข้อมูลในการสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน

ส่วนปัญหาในการวัดผล ประเมินผล พบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ รองลงมา คือ การขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ประเมินผลมาให้คำปรึกษาแนะนำ และ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้ทำวิจัย ซึ่งวิธีที่ใช้เพื่อศึกษาหาความรู้ในการทำวิจัยส่วนใหญ่คือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย การปรึกษากับเพื่อนครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย และหาข้อมูลจาก ตำรา เอกสาร วารสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งลักษณะงานวิจัยที่ทำเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ การพัฒนาแนวคิด เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาวิธี หรือเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล

ในการเผยแพร่ผลงานวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้เผยแพร่ด้วยการแสดงผลงาน โดยการจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ รองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายเพื่อนครูนักวิจัยเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน และเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับผลงานวิจัยของตน

ส่วนปัญหาของครูในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ขาดความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย รองลงมา คือ ขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัย และขาดเอกสารและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย

2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนที่ เอกสารต่าง ๆ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ รองลงมาคือ ประเภท เทคนิค วิธีการ แนวคิด เช่น โครงงาน การทดลอง การบูรณาการ เกม เพลง การสาธิต การเสริมแรง ซึ่งวิธีการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้น ส่วนใหญ่ผลิตคิดค้น หรือพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง รองลงมา คือ จัดซื้อสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ โดยงบประมาณของโรงเรียน และนำเอาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีการเผยแพร่มาปรับใช้ โดยส่วนใหญ่มีหลักในการเลือกสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และกิจ

กรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือ ให้สอดคล้องกับวัยหรือพัฒนาการของผู้เรียน และสอดคล้องกับ ความสนใจของผู้เรียน

ในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่ ได้จัดเตรียม อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อม ได้ศึกษาและทดลองใช้สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีนั้น ๆ ก่อนนำไปใช้จริง และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีนั้น ๆ แก่ผู้เรียน และส่วนใหญ่มีการประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอนโดยพิจารณาจากการปฏิบัติ การแสดงออก ความสำเร็จและผลที่เกิดกับผู้ เรียน และพิจารณาจากกระบวนการเรียนการสอนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ส่วนปัญหาในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน ส่วน ใหญ่ปัญหาที่พบ คือ จำนวนสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีไม่เพียงพอกับความต้องการ รองลง มาคือ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีชำรุดหรือไม่สมบูรณ์ และขาดความรู้ และทักษะในการใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้พัฒนาโดยการปรับปรุงพัฒนาเทคนิค วิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น รองลงมาคือ การผลิต คัดค้น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ การคิดค้นเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ โดยปัญหาส่วนใหญ่ในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ ในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาในการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี รองลงมา คือ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ได้ใช้แหล่ง เรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และบุคคลใน ชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ

ส่วนการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่าส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นำผู้เรียนออกไป ศึกษาหาความรู้จากบุคคลหรือสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยง กับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน

ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการจัดแหล่งเรียนรู้ในห้อง เรียนของตน เช่น มุมหนังสือ ป้ายนิเทศ รองลงมา คือ ร่วมกับคณะครูและนักเรียนจัดสภาพ

แวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนและชุมชน

ส่วนปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ไม่มีการสำรวจและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้อย่างเป็นระบบ ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ไม่คุ้มค่า และขาดการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี

2.7 การนิเทศการศึกษา

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้รับการนิเทศ ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน และเป็นผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียน โดยกิจกรรมการนิเทศที่ใช้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ การเยี่ยมเยียนชั้นเรียน การสังเกตการสอนในห้องเรียน และการสนทนาทางวิชาการ

ส่วนการติดตามประเมินผลการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล และเป็นคณะกรรมการในการติดตาม ประเมินผล

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือครูขาดความรู้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมา คือ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาด้านการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน และครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการรับการนิเทศ

2.8 การแนะแนวการศึกษา

ในการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียนครูส่วนใหญ่ได้จัดบริการในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนเรื่องเรียน ให้คำปรึกษาเรื่องส่วนตัว และ รวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน มีการติดตามประเมินผลการแนะแนว โดยส่วนใหญ่ติดตามโดยการติดต่อกับเพื่อนหรือนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ ติดตามจากศิษย์เก่าและการติดต่อกับผู้ปกครอง ส่วนปัญหาในการดำเนินการแนะแนว ส่วนใหญ่พบปัญหา คือ นักเรียนในห้องมีจำนวนมากดูแลไม่ทั่วถึง รองลงมาคือ นักเรียนไม่ให้ความสนใจรับบริการแนะแนว และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการแนะแนว

2.9 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ครูส่วนใหญ่มีการวางแผนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนโดยการ

ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษา สำรวจ ความต้องการของชุมชน และ จัดหางบประมาณ

นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยการจัดนิทรรศการทางวิชาการให้เยี่ยมชม จัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน และการบริการให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุด หรือแหล่งเรียนรู้อื่นใน

ส่วนปัญหาในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนส่วนใหญ่ คือ ครูไม่มีเวลา เนื่องจากมีภาระงานสอนมาก รวมทั้งโรงเรียนขาดความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และขาดการติดตาม ประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การปฏิบัติงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเข้าอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชาวณี ผสมทรัพย์ (2546) ที่พบว่า ในการเตรียมความพร้อมให้กับครูโรงเรียนได้ส่งครูเข้ารับการอบรมที่จัดโดยกรมวิชาการ และจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่ครูมีการเตรียมความพร้อมดังกล่าวจะช่วยให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดียิ่งขึ้น ส่วนในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูได้มีได้ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้ จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเวลาและหน่วยกิตตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนการดำเนินการในการนำหลักสูตรไปใช้นั้นครูส่วนใหญ่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม และ ปฏิบัติการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังได้กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับที่ รัชชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545) ที่กล่าวถึงบทบาทครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจกระจ่างศึกษาหลักการ วิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ร่วมวางแผนและร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัดทำขึ้นตามสภาพปัญหา/ ความต้องการของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระมาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้ นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของกรมวิชาการ (2545) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ส่วนปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีเวลาจำกัดในการเตรียมความพร้อมและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาดเอกสารหรือแหล่งในการศึกษาค้นคว้าที่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยากต่อการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์เพื่อการนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย จำรัสเลิศลักษณ์ (2546) ที่พบว่าปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตร คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร และผลการวิจัยของ เซาวณี ผสมทรัพย์ (2546) ที่พบว่า ระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร และความลึกซึ้งในเนื้อหาต่อการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เป็นปัญหาในระดับปานกลางต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากปัญหาดังกล่าว พบว่า ถึงแม้ว่าครูส่วนใหญ่เคยได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยด้านเตรียมความพร้อม พบว่า ครูมีเวลาจำกัดจึงเป็นสาเหตุให้ครูที่ได้รับการอบรมยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรมากนัก นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังพบปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การขาดทักษะในการวัดผล ประเมินผลและการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ และขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านการปรับปรุงพัฒนาเทคนิค วิธีสอน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าทางโรงเรียนควรมีการสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ศึกษาต่อ รวมทั้งสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะการนำหลักสูตรไปใช้ จึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังที่

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูในการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูต้องปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียน และผู้เรียน และโรงเรียนควรให้การสนับสนุนจัดเตรียมบุคลากรโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมชี้แจงฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในการเตรียมการสอน ครูส่วนใหญ่ได้ทำแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน และศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม เพราะการเตรียมการสอนเท่ากับเป็นการเตรียมตัวของครูที่จะช่วยให้จัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับที่ บำรุง กัดเจริญ และนวิวรรณ กินาวงษ์ (2527) กล่าวว่า การเตรียมการสอน คือ การวางแผนการสอนล่วงหน้านั่นเอง เป็นการเตรียมตัวครูผู้สอน โดยการบันทึกการสอน เตรียมสื่อการสอน และอื่น ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้น และบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ และสอดคล้องกับที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความเห็นว่า การวางแผนการสอนเป็นการเตรียมการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกำหนดการสอน และแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ได้ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา เทคโนโลยีสารสนเทศ และ ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีเพราะจะช่วยให้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ และได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน ดังที่ ณัฐวดี กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545) ที่กล่าวว่า ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครูจะต้อง ศึกษาหลักสูตร ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ศึกษาาระบบและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ ศึกษาเนื้อหาความรู้ ศึกษาสภาพของผู้เรียน ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ ศึกษาสื่อการเรียนการสอน และศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน เมื่อพิจารณาถึงการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และ จัดกิจ

กรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งวิธีสอนที่มักนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ได้แก่ การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบบรรยาย และ การสอนแบบสาธิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสม เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติ โดยมีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ทิศนา แจมมณี (2542) ได้กล่าวว่า การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความคิด Constructivism เชื่อว่าสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาผู้เรียนให้องงาม โดยอาศัยโครงสร้างของความรู้ภายในของบุคคล และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่าให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการจัดการเรียนรู้ คือ ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป และวิชาที่สอนไม่ตรงกับ ความถนัดและความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่ครูส่วนใหญ่ประสบ ซึ่งปัญหาที่จำนวนนักเรียนมีมากเกินไปและวิชาที่สอนไม่ตรงกับ ความถนัดและความรู้ความสามารถของครูผู้สอนนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากครูในโรงเรียนมีจำนวนจำกัดหรือ การขาดแคลนครูนั่นเอง จึงต้องเป็นภาระของครูที่จะต้องพยายามศึกษาและพัฒนาวิธีสอนให้เหมาะสมเพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว ส่วนปัญหาการขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้อาจแก้ไขได้โดยการครูเป็นผู้ผลิตสื่อเอง หรือร่วมกับผู้เรียนในการผลิตสื่อโดยนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับที่วนิดา จึงประสงค์ (2533) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากการผลิตสื่อขึ้นใช้เองว่า เป็นการประหยัด เพราะสามารถใช้วัสดุท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการสอนได้ อีกทั้งยังผลิตได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ได้มากที่สุด

ในด้านการจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าครูส่วนใหญ่มีการสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับผู้เรียน และร่วมกับผู้เรียนในการจัดตกแต่งห้องเรียนให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสม เพราะการจัดบรรยากาศที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ช่วยจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน เกิดเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน และการเรียนส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามมา สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ได้กล่าวว่าการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เป็นการจ

สภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้องและส่งเสริมการเรียนการสอน และการกระทำใด ๆ ก็ตามให้เป็นที่น่าสนใจ และจูงใจนักเรียนในการเรียน อันจะทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย ต่อการเรียน และสอดคล้องกับ อำภา บุญช่วย (2537) ที่กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในโรงเรียนที่ดีมีอิทธิพลในการหล่อหลอมพฤติกรรม ทักษะคิด ค่านิยม สติปัญญา ของนักเรียนได้อย่างมากมายทั้งบรรยากาศในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ด้านการจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้สอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่เรียนอ่อน ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ และผู้เรียนที่ขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน โดยส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน มีการศึกษาข้อมูลและปัญหาของผู้เรียน และติดตามประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการจัดสอนเสริมให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ พบว่าครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสอนเสริมให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ อาจเนื่องมาจากครูส่วนใหญ่เน้นสอน ซ่อมเสริมเฉพาะผู้เรียนที่เรียนอ่อน และอาจไม่ได้สำรวจหรือไม่ได้คัดแยกผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษจากนักเรียนปกติ ซึ่งการที่ผู้เรียนเหล่านั้นไม่ได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมความสามารถที่มีอยู่อาจทำให้ความสามารถถูกยับยั้งจนเหมือนผู้เรียนทั่วไป สำหรับครูที่ได้สอนเสริมให้กับผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีให้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดหรือแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ โดยอยู่ในความดูแลของครู โดยร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน และจัดให้นักเรียนที่มีสติปัญญาเลิศที่มีความสามารถใกล้เคียงกันเรียนร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม และเห็นว่าครูและผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และ แสดงความสามารถของตนตามความถนัดหรือความสามารถของผู้เรียน ดังผลการวิจัยของ ทศนีย์ ศรีพิพัฒน์ (2546) ที่พบว่า บทบาทของครูผู้สอนเด็กปัญญาเลิศ คือ มีการจัดเตรียมกิจกรรมเพิ่มเติมให้เด็กปัญญาเลิศทำในบางรายวิชา เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำและเข้าใจธรรมชาติทางพฤติกรรมและความต้องการของเด็กปัญญาเลิศ เตรียมการสอนที่สอดคล้องกับศักยภาพของของเด็ก มีเทคนิคการสอนที่ไม่น่าเบื่อ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยอมรับความคิดเห็น จัดการเรียนรู้อันเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ส่วนบทบาทของผู้ปกครอง คือ ให้ความรัก ให้กำลังใจ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาด้วยตนเอง คอยให้คำปรึกษาและส่งเสริมด้านวิชาการ ส่วนปัญหาในการจัดสอนซ่อมเสริม ส่วนใหญ่พบปัญหา คือ ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก และผู้เรียนมีชั่วโมงเรียนมากเกินไปไม่มีเวลาเข้ารับการสอนซ่อมเสริม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาไลดา ยศโต (2534) ที่พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนในการสอน ซ่อมเสริมคือ จำนวนชั่วโมงสอนและภาระงานของครูมากเกินไป และปัญหาด้านตัวนักเรียน คือ นักเรียน

มีกิจกรรมหลายอย่างที่ต้องปฏิบัติมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้โดยการจัดตารางสอนซ่อมเสริมเพื่อให้ครูและผู้เรียนมีเวลาที่ตรงกัน และสะดวกต่อการจัดสอนซ่อมเสริม

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยมีบทบาทในการร่วมจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ และร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนที่โรงเรียนจัดขึ้น รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาของผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การมีส่วนร่วมของครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวมีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ระบุให้จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้น (กรมวิชาการ, 2545)

3. การวัดผลประเมินผลการศึกษา

ในการวัดผล ประเมินผล พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการวางแผนการวัดผล ประเมินผล โดยกำหนดเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อ กำหนดจุดมุ่งหมายและลักษณะหรือสิ่งที่วัดผลประเมินผลให้สอดคล้อง และ สร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่ครูได้วางแผนการวัดผล ประเมินผล ช่วยให้กำหนดรูปแบบและช่วงเวลาการประเมินผลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมายการประเมิน สอดคล้องกับที่ วรรษ วรรณรัตน์ (2539) ได้กล่าวไว้ส่วนหนึ่งในการวางแผนการวัดผล ประเมินผลว่า ต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดลักษณะหรือสิ่งที่วัด กำหนดเครื่องมือในการวัดผล และสร้างเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล ส่วนเครื่องมือที่ครูใช้ในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนใหญ่ คือ แบบทดสอบที่ครูจัดทำขึ้นเอง รองลงมา คือ แบบประเมินแฟ้มสะสมงาน และแบบสังเกต โดยการดำเนินการวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่ วัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร วัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง และใช้วิธีการและเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีและมีความเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้วัดผล ประเมินผลได้สอดคล้องและตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และได้ผลการวัดผล ประเมินผลที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้อง

กับที่กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลประเมินผลต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน

ส่วนปัญหาในการวัดผล ประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ รองลงมาคือการขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ประเมินผลมาให้คำปรึกษาแนะนำ และ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้ โดยการที่ครูต้องมีการพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาจากเอกสารตำราต่าง ๆ การเข้ารับการอบรม การร่วมกันของคณะครูในการจัดทำเครื่องมือวัดผลที่เป็นมาตรฐานของโรงเรียน หรืออาจนำเครื่องมือที่มีคุณภาพอยู่แล้วมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสม ซึ่ง สุวิมล ว่องวานิช (2546) กล่าวว่า หากผู้สอนจะสร้างเครื่องมือเองควรจะได้ศึกษาตัวอย่างของเครื่องมือที่เคยมีผู้สร้างไว้ก่อน และใช้ความพิถีพิถันในการดัดแปลงหรือสร้างเครื่องมือใหม่ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน เพื่อให้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนให้มากที่สุด และผู้สอนควรจะต้องตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยเสมอ อย่างน้อยที่สุดควรได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งวิธีที่ใช้เพื่อศึกษาหาความรู้ในการทำวิจัยส่วนใหญ่คือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย การปรึกษากับเพื่อนครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย และหาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การปฏิบัติดังกล่าวช่วยให้ครูมีความรู้และเข้าใจในการทำวิจัย และสามารถทำวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังผลการวิจัยของ เขียวภา เจริญบุญ (2537) ที่พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน คือ เพื่อนครูให้ความร่วมมือ ร่วมทำวิจัยในชั้นเรียน ในด้านการเผยแพร่งานวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยด้วยการแสดงผลงานโดยการจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่ายเพื่อนครูกวิจัยเพื่อช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการวิจัยใน ชั้นเรียนร่วมกัน และรวมถึงการเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับผลงานวิจัยของตน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่ครูมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนจะเป็นประโยชน์ต่อครูคนอื่นที่พบปัญหาเดียวกัน หรือต้องการที่จะพัฒนารูปแบบเพื่อการแก้ปัญหากับผู้เรียนของตน และการเผยแพร่หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยซึ่งกันและกันจะทำให้ครูมีมุมมองในการทำงานและการแก้ปัญหาในชั้นเรียน

ที่หลากหลาย มีความมั่นใจที่จะคิดริเริ่มแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับที่ พจน์ สะเพียรชัย (2525) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลงานวิจัยจะทำให้ นักวิจัยพัฒนาวุฒิภาวะทางการวิจัย ทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูตระหนักและให้ความสำคัญกับการวิจัย เพื่อใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ส่วนปัญหาของครูในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ขาดความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย ขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัย และขาดเอกสารและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วีรพล ฉลาดเข้ม (อ้างถึงใน สุพรรณิ สินโพธิ์, 2546) พบว่า อุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ทำให้เกิดปัญหา คือ การขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการวิจัย ขาดความรู้ในกระบวนการที่เกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการ และผลการวิจัยของ เขียวภา เจริญบุญ (2537) ที่พบว่า ครูต้องการให้มีแหล่งค้นคว้า แหล่งความรู้ในระดับอำเภอที่รวบรวมเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการวิจัย นอกจากนี้ สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ (2544) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการทำวิจัยในชั้นเรียนว่า การขาดผู้รู้ที่สามารถให้คำแนะนำได้ จะทำให้ครูประสบปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการทำวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากผลการวิจัยในตอนต้นพบว่า ครูส่วนใหญ่ได้เข้ารับการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการทำวิจัย แต่ครูยังคงพบปัญหาในการขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัย ซึ่งอาจมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับระยะเวลาและ จำนวนครั้งในการเข้าอบรม ที่ไม่เพียงพอ รวมไปถึงการขาดความต่อเนื่องในการอบรม หรือจากการที่ไม่เคยได้เรียนเกี่ยวกับการวิจัย หรือไม่เคยได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยมาก่อน ดังผลการวิจัยของ สุพรรณิ สินโพธิ์ (2546) ที่พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อสมรรถภาพ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ได้แก่ จำนวนครั้งที่ครูเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย ในช่วง 1 ปี จำนวนเวลาที่ครูศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ความเป็นครูที่มี ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำวิจัย ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย และความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าอาจแก้ไขได้โดยการที่ผู้บริหารให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ได้เข้ารับการศึกษอบรม และทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังที่กรมวิชาการ (2544) ได้ระบุว่า การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ควรมีลักษณะเป็นการวิจัยและ พัฒนาที่กระทำอย่างต่อเนื่องจนได้นวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านอื่น ๆ ต่อไป และผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในด้านเอกสาร

ตำรา แหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับการทำวิจัย และนอกจากนี้การที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในการวิจัยและสามารถให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยแก่ครูในโรงเรียนได้ย่อมจะส่งผลให้การทำวิจัยของครูมีคุณภาพมากขึ้น เพราะผู้บริหารสามารถให้เวลาสำหรับครูและรู้ปัญหาของครู และปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ดีกว่าวิทยากรจากภายนอก ดังผลการวิจัยของ นลินี วารี (อ้างถึงใน สุพรรณิ สีนโพธิ์, 2546) ที่พบว่า ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนต้องการให้ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุน อำนวยความสะดวกอย่างจริงจัง และต้องการให้เป็นผู้สามารถให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการวิจัยในชั้นเรียนได้ และผลการวิจัยของ บุญยาพร นิมพลอย (2544) ที่พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้ครูทำวิจัยได้สำเร็จ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารที่ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และการได้รับยกย่องจากผู้บริหาร

5. นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ทั้งประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และประเภท เทคนิค วิธีการ ซึ่งวิธีการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้น ส่วนใหญ่ผลิตคิดค้น หรือพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ส่วนหนึ่งได้จากการจัดซื้อสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ประเภทเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์โดยงบประมาณของโรงเรียน และนำเอาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีการเผยแพร่มาใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญโญ สายบุญ (2533) ซึ่งพบว่า มีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนโดยซื้อด้วยเงินงบประมาณของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่มีหลักในการเลือกสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงให้สอดคล้องกับวัยหรือพัฒนาการของผู้เรียน และสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจวรรณ ศิริพรชัยกุล (2543) ที่พบว่า ครูเลือกซื้อสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้ และบำรุงรักษา และสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2544) ได้เสนอหลักการเลือกซื้อการสอนไว้ว่า การเลือกซื้อการสอนต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่จะสอน เหมาะสมกับผู้เรียน พิจารณาความเป็นไปได้และค่าใช้จ่าย ความสะดวกและความสามารถในการใช้สื่อด้วย ส่วนการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่ได้จัดเตรียม อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ได้ศึกษาและทดลองใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้น ๆ ก่อนนำไปใช้จริงและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้นแก่ผู้เรียน และมีการประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากปฏิบัติ การแสดงออก ความสำเร็จและผลที่เกิดกับผู้เรียน และพิจารณาจากกระบวนการเรียนการสอนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอด

คล้องกับที่ กิดานันท์ มลิทอง (2539) ได้กล่าวการประเมินการใช้สื่อที่สรุปได้ว่าสามารถกระทำได้ โดยการประเมินกระบวนการสอน ประเมินความสำเร็จของผู้เรียน และประเมินโดยการให้ผู้เรียน อภิปรายและวิจารณ์การใช้สื่อ และเทคนิควิธีสอนว่าเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่ตระหนักและให้ความสำคัญของสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยมีการเตรียมการ มีหลักในการเลือกใช้สื่อและดำเนินการในการใช้สื่อที่เหมาะสม ตลอดจนมีการประเมินการใช้สื่อ ซึ่งจะช่วยให้สามารถใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ส่วนการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่าส่วนใหญ่มีการส่งเสริมโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นำผู้เรียนออกไปศึกษาหาความรู้จากบุคคลหรือสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนของตน เช่น มุมหนังสือ ป้ายนิเทศ รองลงมาคือ ร่วมกับคณะครูและนักเรียนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนและชุมชน

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาที่ครูปฏิบัติเช่นนี้เป็นสิ่งที่ดีและมีความเหมาะสม เพราะการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา และลงมือปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริงในชุมชนของผู้เรียน รวมทั้งเห็นคุณค่า มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ที่ระบุให้จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และสอดคล้องกับที่ สุนน อมรวีวัฒน์ (2544) กล่าวว่า การจัดการศึกษาควรขยายวงกว้างออกสู่ชุมชนและธรรมชาติ โดยมีหลักการพื้นฐานความคิดคือ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ ทุกเวลา และการเรียนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข สร้างสรรค์ความคิดและประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า

ส่วนปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือไม่มีการสำรวจ

และรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้อย่างเป็นระบบ ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ไม่คุ้มค่า และขาดการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งบุคคลในโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และมีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาและใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ดังที่ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้กล่าวถึงการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนกับคนในชุมชนเพื่อส่งเสริม พัฒนาและเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ส่วนหนึ่งว่า ให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สำรวจแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และจัดทำเนียบแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าแก่ประชาชนทั่วไป และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้จากชุมชน และให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ชุมชน รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและดูแลแหล่งเรียนรู้เอง

7 การนิเทศการศึกษา

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปส่วนใหญ่ได้จัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้รับการนิเทศ ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนและเป็นผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในปัจจุบันครูผู้สอนนอกจากจะเป็นผู้รับการนิเทศแล้วยังมีบทบาทในการเป็นผู้นิเทศมากขึ้นเนื่องจากครูในปัจจุบันมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการอบรม หรือการศึกษาต่อมากขึ้น ทำให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น เช่น ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ซึ่งสามารถให้การนิเทศ ช่วยเหลือแนะนำเพื่อนครูด้วยกันได้ สอดคล้องกับที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) กล่าวว่า ผู้นิเทศภายในโรงเรียนคือ บุคลากรที่อยู่ภายในโรงเรียน เช่น ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสาขาวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่โรงเรียนได้คัดเลือกหรือแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดความรู้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมาคือ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาด้านการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน และครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการรับการนิเทศ

นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการขาดความต่อเนื่องในการจัดการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พินิจ น้อยอินทร์ (2538) ที่พบว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมการนิเทศได้แก่ ขาดความรู้และขัดแย้งกันในการเลือกกิจกรรมการนิเทศ ขาดความรู้ในการเตรียมเครื่องมือนิเทศ ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ ศิริสุข (2533) ไพศาล เทียมเวช (2534) และ นันทนา เต่าทอง (2542) ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและไม่มีเวลาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้

วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้โดยการที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ซึ่งอาจทำได้โดยการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรม การจัดหาและอำนวยความสะดวกด้านเอกสาร ตำรา ข้อมูลสารสนเทศด้านการนิเทศการศึกษาให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองให้สามารถเป็นผู้นิเทศแก่เพื่อนครูและสามารถให้การนิเทศซึ่งกันและกันได้ รูปแบบการนิเทศที่ครูมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการนิเทศ เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) กัลยาณมิตรนิเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ และจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

8 การแนะแนวการศึกษา

ในการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียนครูส่วนใหญ่ได้จัดบริการแนะแนวแก่ผู้เรียน โดยการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมเพราะถือว่าครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนวแก่ผู้เรียน สอดคล้องกรมวิชาการ (2545) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูทุกคนในการดำเนินการแนะแนวแก่นักเรียนไว้ส่วนหนึ่ง คือ รวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน ให้คำปรึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน เพื่อการวางแผนในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรพร ยุนยะสิทธิ์ (2532) ที่พบว่า ด้านแนะแนวการศึกษา ครูประจำชั้นมีการศึกษาและเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยศึกษาจากระเบียนสะสม มีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนโดยการเชิญผู้ปกครองมาพบแล้วช่วยกันแก้ไข ได้เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับเรื่องสถานศึกษาและวิธีเตรียมตัวในการศึกษาต่อ ครูส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลการแนะแนวโดยการติดตามจากครูประจำชั้นที่รับช่วงต่อ ติดต่อกับเพื่อนหรือนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน และการติดต่อกับผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการแนะแนวให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ กรมวิชาการ (2545) ได้ระบุว่า การติดตามประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าได้ผลเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคที่ต้องแก้ไข หรือประสบความสำเร็จที่ควรดำเนินการต่อไป การติดตามและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาโดยไม่มี การตัดสินใจผิดพลาด แต่เป็นการทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าในการติดตามประเมินผลควรมีการประสานข้อมูลด้านการแนะแนวของครูในโรงเรียน และมีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการสืบค้น ซึ่งจะเป็ นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการแนะแนวต่อไป

9. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยมีการประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษา สำรวจ ความต้องการของชุมชน และจัดหางบประมาณ ได้ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนโดยการจัดนิทรรศการทางวิชาการให้เยี่ยมชม จัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน และ การบริการให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุด หรือแหล่งเรียนรู้อื่นในโรงเรียน ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรควรปฏิบัติและตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชนร่วมกับบุคคล และหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ดังปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2528) ได้กล่าวถึงการบริการชุมชนด้านความรู้ว่าเป็นบริการที่พัฒนาคนให้มีความคิดและความรู้ ตลอดจนสติปัญญาอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โรงเรียนควรจัดรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น การบรรยายธรรมะ การปกครอง การเกษตร การเลี้ยงดูทารก การอนามัย เป็นต้น นอกจากนี้ เกี่ยวกับวิชาชีพ ควรสนับสนุนอย่างเต็มที่และพร้อมที่จะเป็นแหล่งสาธิต ทดลอง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และอาจจัดบริการห้องสมุด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านหรือเสียงตามสาย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และให้บริการด้านข่าวสารแก่ประชาชน สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาเบาะวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

ส่วนปัญหาในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนส่วนใหญ่ คือ ครูไม่มีเวลา เนื่องจากมีภาระงานสอนมาก รวมทั้งโรงเรียนขาดความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และขาดการติดตาม ประเมินผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริณา กระสาทอง (2529) และ โทม บัญตอ (2532) พบว่า ปัญหาอุปสรรคส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู คือ ขาดงบประมาณที่จะใช้สนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชน ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้บริการแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

- 1.1.1 ควรส่งเสริมให้ครูได้ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ด้านการวิจัย พร้อมทั้งให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกด้านแหล่งค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์ และส่งเสริมให้ทำวิจัยในชั้น เรียนในลักษณะการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูในโรงเรียนได้
- 1.1.2 ควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผล โดยการจัดฝึกอบรมภายในโรงเรียน หรือการศึกษาดูงาน
- 1.1.3 ควรจัดให้มีการนิเทศภายใน โรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาครูในทุกด้าน และส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ ได้มีบทบาทในการเป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียนมากขึ้น

1.2 ครูผู้สอน

เนื่องจากครูผู้สอนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ พบปัญหาในการปฏิบัติงานวิชาการหลายด้าน โดยเฉพาะการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การทำวิจัย การสร้างเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ดังนี้ จึงควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
- 2.2 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหในการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัญญารัตน์ ขอบคุณ. การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. การบริหารกิจการนักเรียน เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เอดิสัน เพรส
โปรดักส์, 2536.
- กิติมา ปรีดีติติก. การบริหารและการนิเทศเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา, 2532.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการประเมินการเรียนรู้อ.
กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานประเมินผล สกศ., 2545.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน. คู่มือ
มือผู้บริหาร: ชุดพัฒนาการบริหารโรงเรียน ลำดับที่ 117. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2539.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถม
ศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจริญพานิช, 2529.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการวิจัยการ
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ สกศ., 2544.
- โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน, สำนักงาน. ข้อมูลโรงเรียนที่ดำเนิน
งานโครงการวิจัยย่อยในชุดโครงการ วพร. จำแนกตามสังกัด. คณะครุศาสตร์ จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2547. (เอกสารอัดสำเนา)
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ อลิอัน เพรส, 2539.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. ทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร: พัทธอักษร, 2525.

- เขาวินี ผสมทรัพย์. การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชณีย์ เชาว์ดำรงค์. ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: เพลิดเพลินพิมพ์ (1998), 2545.
- ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. การประเมินผลการเรียนการสอน. เอกสารประกอบการสอนวิชาการประเมินผลการเรียนการสอน. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- โถม บุญต่อ. บทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและคณะกรรมการหมู่บ้าน ในหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ทวี ทิมจำ. โรงเรียนชุมชน. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2529.
- ทัศนีย์ ศรีพิพัฒน์. การศึกษารายกรณีเด็กปัญญาเลิศระดับมัธยมศึกษาที่เรียนข้ามชั้นสองระดับชั้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ทิสนา แจมมณีและคณะ. คู่มือการจัดทำและดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. 2544. (เอกสารอัดสำเนา)
- ทิสนา แจมมณีและคณะ. ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน : รายงานความก้าวหน้าของโครงการระยะที่ 5 (ช.ค. 46 – พ.ค. 47). 2547. (เอกสารอัดสำเนา)
- ทิสนา แจมมณีและคณะ. ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน : รายงานความก้าวหน้าของโครงการระยะที่ 1 (พ.ย. 44 – เม.ย. 45). 2545. (เอกสารอัดสำเนา)
- ทิสนา แจมมณี. “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิปปา”. วารสารครุศาสตร์. 3 (มีนาคม-มิถุนายน 2542): 1-17.

- ทิสนา แคมมณี, พิมพ์พันธ์์ เดชะคุปต์ และชนาธิป พรกุล. กระบวนการเรียนรู้แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.), 2545.
- ทิสนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2545.
- ธวัชชัย ชัยจิราภยากุล, ปราณีย์ สังฆะตะววรรณ, และประภาพรรณ เอี่ยมสุภายิต. หลักสูตรสถานศึกษา. 9 เล่ม. ชุดฝึกอบรมครู :ประมวลสาระ ลำดับที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2545.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์, 2531.
- ธีรพร ยุนยะสิทธิ์. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแนะแนวของครูประจำชั้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ธีรยุทธ เสนิงศ์ ณ อรุณยา. บทบาทของครูต่อชุมชน. เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชาการศึกษากับชีวิตและชุมชน (หน่วยที่ 1-5). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช, 2532.
- ธีรวัฒน์ นิเจนตร. การศึกษากับพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2528.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน. เอกสารเผยแพร่ในโครงการ วพร. ลำดับที่ 02. สำนักงานโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- นวลจิตต์ เขาวงศ์พิงศ์, เบญจลักษณ์ น้าฟ้า และชัชเจน ไทยแท้. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. 9 เล่ม. ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลสาระ ลำดับที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2545.
- นันทนา เต่าทอง. การศึกษาดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี. เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้. 9 เล่ม. ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลสาระ ลำดับที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2545.
- เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างเพื่อเด็กมิได้สร้างเพื่อใคร. วารสารวิชาการ. 12 (ธันวาคม 2544): 26-37.
- บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2527.

- บุญมี เฌรยอด. ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตร. ใน จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช และคณะ, ประมวลบทความหลักสูตร: สารร่วมสมัย, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- บุญยาพร นิมพลอย. ผลการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เบญจวรรณ ศิริพรชัยกุล. การศึกษาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. ชุดฝึกอบรมผู้นำชุมชน: ประมวลสาระ. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส, 2545.
- ปนัดดา พรพิณเนต. สภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ประคอง วรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ปราณี สาระจิตต์. การพัฒนาชุดการศึกษาด้วยตัวเอง เรื่องการจัดการในชั้นเรียนสำหรับครูอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2543.
- ปาลิตา ยศโต. สภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ผดุง อารยะวิญญู. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา, 2533.
- พจน์ สะเพียรชัย. แนวทางในการเพิ่มคุณภาพของการวิจัยและการประเมินผลการศึกษานอกระบบโรงเรียน. วิจัยสนเทศ. 2 (มิถุนายน 2525) : 1 – 7.
- พนม ลิ้มอารีย์. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯพรินติ้ง เฮ้าส์, 2533.

- พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2529.
- พัชรินทร์ ศิริสุข. การศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. หลักการวัดประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์, 2545.
- พินิจ น้อยอินทร์. การจัดกิจกรรมการนิเทศในโรงเรียนทดลองตามโครงการการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พุทธิพงษ์ พาเจริญ. การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- ไพจิตร สดวกการ และศิริกาญจน์ โกสุมภ์. การวิจัยในชั้นเรียน. 9 เล่ม. ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระ ลำดับที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2545.
- ไพศาล เทียมเวช. การดำเนินงานเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนตามแนวทางเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ภัทรา นิคมานนท์. การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์, 2540. ภาควิชาประถมศึกษา. เอกสารทางวิชาการ เนื่องในงาน “วันประถมศึกษาสัมพันธ์ ครั้งที่ 9. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ภิญโญ สายนุ้ย. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- มณีภรณ์ ทฤณาวดี. เอกสารประกอบการสอนวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, มปป.

- มานะ อุณารัตน์. การเปรียบเทียบการจัดการในห้องเรียนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สูงกับต่ำ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ยุพิน จายะภูมิ. การศึกษาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ยุภา บุญทิวสุข. ผลการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีที่สอนน้อง ที่มีผลต่อความสามารถในการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- เยาวภา เจริญบุญ. การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- รุจิร ภู่อาระ. การพัฒนาหลักสูตร ตามแนวปฏิบัติการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บู้ค พอยท์, 2545.
- วนิดา จึงประสงค์. การบริหารและการบริการโสตทัศนศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.
- วรรษ วรรณรัตน์. การวัดและประเมินผลการศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อาร์ตกราฟฟิค, 2538.
- วัชรมา เล่าเรียนดี. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2545.
- วัชรวิ ททรัพย์มี. การแนะแนวในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีร์ยาสาส์น, 2537.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ธเนศการพิมพ์, 2525.
- วิชากร, กรม. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

- วิชาการ, กรม. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2544.
- วิชาการ, กรม. คู่มือประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, 2534.
- วิชาการ, กรม. คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- วิชาการ, กรม. แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- วิชาการ, กรม. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- วิระ พลอยครบุรี. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่น เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ศิริชัย จำรัสเลิศลักษณ์. การศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2545. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ศิริณา กระสาทอง. การรับรู้บทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่ชนบทยากจน เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545-2552. มปท, 2547.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- สังัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. การสอนซ่อมเสริม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.

- สรรพค์ วรอินทร์ และทิพวรรณ คำคง. คู่มือการจัดการศึกษาของชุมชน. 9 เล่ม. ชุดฝึกอบรม
ครู:ประมวลสาระ ลำดับที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2545.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ และคณะ. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา. สารานุกรมศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร:
ก๊อปปี้ แอนพริ้นท์, 2545.
- ลำลี ทองชีว. นวัตกรรมทางการศึกษา. วารสารครูศาสตร์. 4 (ตุลาคม- ธันวาคม 2526): 1-11.
- ลีปนนท์ เกตุทัต. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโลกทัศน์ใหม่. วารสารวิชาการ. 1 (มกราคม
2542): 12-16.
- สุคน สินธุพานนท์ และคณะ. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. นนทบุรี: อักษรเจริญทัศน์, 2545.
- สุพรรณิ สินโพธิ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถภาพการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถม
ศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์. ตัวอย่างการวิจัยในชั้นเรียนประสบการณ์ตรงของครูต้นแบบ.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซนจูรี่จำกัด, 2544.
- สุมน อมรวิวัฒน์. กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ.
กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2544.
- สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523.
- สุรีย์พร ระดมกิจ. การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุวิมล ว่องวานิช. การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ. CHILD CENTER: STORYLINE METHOD: การบูรณาการ
หลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร:
ภาพพิมพ์, 2544.
- อังกา บุญช่วย. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน
สโตร์, 2527.
- อุทัย บุญประเสริฐ. หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิ
ชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

- อุทุมพร จามรมาน(ทองอุไทย). การสัมพัทธ์อย่างทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โครงการ
ตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม, 2530.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. หลักบริหารการศึกษาทั่วไป. ภาควิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์,
2545.

ภาษาอังกฤษ

- Harris Ben M. Supervisory Behavior in Education. 3 rd ed. Englewood Clifts, NJ : Prentice-
Hall, 1985.
- Taba, Hilda. Curriculum Development: Theory and Practice. New York : Harcourt, 1962.

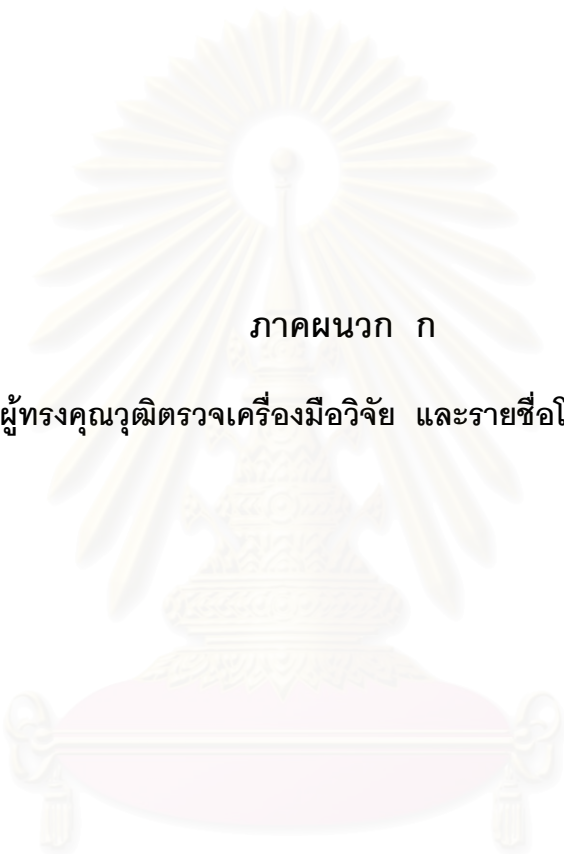

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย และรายชื่อโรงเรียนผู้ให้ข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อโรงเรียนผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	รายชื่อโรงเรียน	สังกัดเดิม
1	โรงเรียนบ้านหนองจิก	สปช.
2	โรงเรียนบ้านสามขา	สปช.
3	โรงเรียนวัดทัพหลวง	สปช.
4	โรงเรียนเขาสระนางสง	สปช.
5	โรงเรียนบ้านวังสาร	สปช.
6	โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์บำรุง	สปช.
7	โรงเรียนลุ่มระวีวิทยา	สปช.
8	โรงเรียนวัดหนองพันจันทร์	สปช.
9	โรงเรียนบ้านหนองหมากแซว	สปช.
10	โรงเรียนบ้านทูนเสียน	สปช.
11	โรงเรียนอนุบาลเวียงกาหลง	สปช.
12	โรงเรียนทองทิพย์วิทยา	สปช.
13	โรงเรียนบ้านเมืองสิง	สปช.
14	โรงเรียนวัดสระจรเข้	สปช.
15	โรงเรียนวัดหนองเสือ	สปช.
16	โรงเรียนวัดโคกเกต	สปช.
17	โรงเรียนบ้านทรายมูล	สปช.
18	โรงเรียนวัดห้วยยาง	สปช.
19	โรงเรียนวัดท่าช้าง	สปช.
20	โรงเรียนบ้านหมื่นแก้ว	สปช.
21	โรงเรียนบ้านค้อท่อนน้อย	สปช.
22	โรงเรียนวัดวังตะกู	สปช.
23	โรงเรียนวัดพิบูลสันทรธรรม	สปช.
24	โรงเรียนบ้านวังกว้าง	สปช.
25	โรงเรียนชุมชนบ้านกะมียอ	สปช.
26	โรงเรียนบ้านคลองสงค์	สปช.
27	โรงเรียนไพศาลสถิต	สปช.
28	โรงเรียนวัดกู่คำ (เมธาวิสัยคณาทร)	สปช.

รายชื่อโรงเรียนผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	รายชื่อโรงเรียน	สังกัดเดิม
29	โรงเรียนบ้านนางัว (เจริญวิทยาคาร)	สปช.
30	โรงเรียนบ้านสร้างถ่อ	สปช.
31	โรงเรียนชุมชนเปือยหัวดง	สปช.
32	โรงเรียนบ้านคูเมือง (อ่อนอนุเคราะห์)	สปช.
33	โรงเรียนชุมชนหนองกุ้งวิทยา	สปช.
34	โรงเรียนบ้านผาแก้ว	สปช.
35	โรงเรียนมหาวิรานุวัตร	สปช.
36	โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ	สปช.
37	โรงเรียนพญาไท	สปช.
38	โรงเรียนอุบลวิทยาคม	สปช.
39	โรงเรียนขอนแก่นคริสเตียน	สปช.
40	โรงเรียนบ้านกระทุ่ม	สปช.
41	โรงเรียนบ้านหนองตะเฒ่า-หนอง	สปช.
42	โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม	สรภ.
43	โรงเรียนประถมสาธิตสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา	สรภ.
44	โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏมหาสารคาม	สรภ.
45	โรงเรียนสัตยาไส	สช.
46	โรงเรียนวรพัฒน์	สช.
47	โรงเรียนบางพลีพัฒนศึกษาลัย	สช.
48	โรงเรียนศิริวงศ์วิทยา	สช.
49	โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย	สช.
50	โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา	สช.
51	โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย	สช.
52	โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ สามพราน	สช.
53	โรงเรียนนักบุญเปโตร	สช.
54	โรงเรียนไผทอุดมศึกษา	สช.
55	โรงเรียนมารีย์วิทยา	สช.
56	โรงเรียนรวมมิตรวิทยา	สช.

รายชื่อโรงเรียนผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	รายชื่อโรงเรียน	สังกัดเดิม
57	โรงเรียน ตชด. บ้านชำปะโด	ตชด.
58	โรงเรียน ตชด. บ้านรุน	ตชด.
59	โรงเรียน ตชด. บ้านปาก่อ	ตชด.
60	โรงเรียน ตชด. บ้านห้วยซ้อย	ตชด.
61	โรงเรียนบางน้ำชน	กรุงเทพมหานคร
62	โรงเรียนรุ่งเรืองอุบลัมภ์	กรุงเทพมหานคร
63	โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี	เทศบาล
64	โรงเรียนเทศบาลวัดเกษมจิตตาราม	เทศบาล
65	โรงเรียนเทศบาลวัดไผ่ล้อม	เทศบาล
66	โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา	เทศบาล
67	โรงเรียนเทศบาล 2 เขิงชุมอนุชนวิทยา	เทศบาล
68	โรงเรียนเทศบาลวัดคลองโพธิ์	เทศบาล
69	โรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาด	เทศบาล
70	โรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญา	เทศบาล
71	โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ	เทศบาล
72	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (โครงการการศึกษาพหุปัญญา)	ทบวงมหาวิทยาลัย
73	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)	ทบวงมหาวิทยาลัย
74	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ประถมศึกษา)	ทบวงมหาวิทยาลัย
75	โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)	ทบวงมหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
วิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

ผู้วิจัย

นางสาวอรุณณี พรพงศ์

สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำ-
ทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- คำชี้แจง**
1. ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้คือครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
 2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ
 3. แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ตามกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย ดังนี้
 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 3. การวัดผล ประเมินผลการศึกษา
 4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 7. การนิเทศการศึกษา
 8. การแนะแนวการศึกษา
 9. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย
และ พัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ

- 1) ชาย
2) หญิง

2. อายุ

- 1) ต่ำกว่า 25 ปี
2) 25 – 30 ปี
3) 31 – 40 ปี
4) 41 – 50 ปี
5) มากกว่า 50 ปี

3. การศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
2) ปริญญาตรี
3) ปริญญาโท
4) ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ในการสอน

- 1) ต่ำกว่า 5 ปี
2) 5 - 10 ปี
3) 11 - 15 ปี
4) 16 - 20 ปี
5) มากกว่า 20 ปี

5. จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ในภาคเรียนที่ 2/2547

- 1) น้อยกว่า 12 ชั่วโมง
- 2) 12 - 16 ชั่วโมง
- 3) 17 - 20 ชั่วโมง
- 4) 21 - 25 ชั่วโมง
- 5) มากกว่า 25 ชั่วโมง

6. ท่านเคยเข้าร่วมอบรม สัมมนาเกี่ยวกับงานวิชาการหรือไม่

- ไม่เคย
- เคย

ถ้าเคย ท่านได้ร่วมอบรม สัมมนางานวิชาการเกี่ยวกับอะไรบ้าง

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผล ประเมินผลการศึกษา
- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 7) การนิเทศการศึกษา
- 8) การแนะแนวการศึกษา
- 9) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่เป็นจริงหรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด (ในแต่ละข้อสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

(ได้แก่ การเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้)

1. ท่านได้เตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

ไม่ได้เตรียม (ถ้าไม่ได้เตรียมโปรดข้ามไปตอบข้อ 3)

ได้เตรียมการ

ถ้าได้เตรียมการท่านดำเนินการอย่างไรบ้าง

- 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 3) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) เข้าร่วมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 6) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน ทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัญหาและความต้องการในชุมชน
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านพบปัญหาในการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดเอกสารหรือแหล่งในการศึกษาค้นคว้าที่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 3) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยากต่อการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์เพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 4) มีเวลาจำกัดในการเตรียมความพร้อม
- 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่
- ไม่มีส่วนร่วม (ถ้าไม่มีส่วนร่วมโปรดข้ามไปตอบข้อ 6)
- มีส่วนร่วม
- ถ้ามีส่วนร่วมท่านมีบทบาทอย่างไร
- 1) เป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
 - 2) เป็นคณะทำงานในการจัดทำหลักสูตรระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3) เป็นวิทยากรในอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. ท่านได้ดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไรบ้าง
- 1) ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2) กำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 3) จัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
 - 4) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง, กำหนดสาระการเรียนรู้, จัดทำคำอธิบายรายวิชา, จัดทำหน่วยการเรียนรู้, กำหนดเวลาและหน่วยกิตตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 5) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 - 6) ตรวจสอบความสอดคล้องภายในของหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้น
 - 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
5. ท่านพบปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่
- ไม่พบปัญหา
- พบปัญหา
- ถ้าพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง
- 1) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2) ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนหรือชุมชน
 - 3) ขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรมาให้คำปรึกษาแนะนำ
 - 4) ขาดความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 5) ขาดงบประมาณในการดำเนินการ
 - 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีน้อย
 - 7) มีเวลาจำกัดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

6. ท่านได้ดำเนินการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างไร

- 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 2) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 3) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนปฏิบัติการสอน
- 4) จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้
- 6) จัดเตรียมเครื่องมือวัดผล ประเมินผล
- 7) ปฏิบัติการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 8) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะด้วยเทคนิค วิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม
- 9) ปรับปรุงพัฒนาวิธีสอนให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน
- 10) ร่วมประเมินการใช้หลักสูตร
- 11) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ท่านพบปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้หรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 2) ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) ขาดเอกสาร แหล่งค้นคว้าในการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาเทคนิควิธีสอน
- 4) ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านการปรับปรุงพัฒนาเทคนิค วิธีสอน
- 5) สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ
- 6) ขาดทักษะด้านการวัดผล ประเมินผลและการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การเตรียมการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพ และ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน)

8. ท่านได้เตรียมการสอนอย่างไร

- 1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
- 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน
- 3) ทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 4) เตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน
- 5) เตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

9. ท่านได้ดำเนินการในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างไร

- 1) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร
- 2) ศึกษาข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
- 3) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 4) ปรึกษารื้อกับหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 5) ปรึกษารื้อและ ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กับเพื่อนครูในระดับชั้นเดียวกัน
- 6) วางแผนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน
- 7) วางแผนและจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองคนเดียว
- 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10. ท่านพบปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้หรือไม่

 ไม่พบปัญหา

 พบปัญหา

ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 2) ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง, สาระการเรียนรู้, กิจกรรมการเรียนรู้, สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกัน
- 3) ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) ขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบวิธีสอนต่าง ๆ
- 5) ขาดการช่วยเหลือแนะนำในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) ขาดแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 7) มีเวลาจำกัดเพราะได้รับมอบหมายให้สอนหลายวิชา
- 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. ท่านมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างไร

- 1) จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ
- 2) จัดการเรียนรู้โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง
- 4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม
- 5) จัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 6) จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ
- 7) จัดกิจกรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน
- 8) ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 9) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน
- 10) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

12. วิธีสอนแบบใดที่ท่านมักนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

- 1) การสอนแบบบรรยาย
- 2) การสอนแบบบูรณาการ
- 3) การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้
- 4) การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
- 5) การสอนแบบ STORY LINE
- 6) การสอนแบบ 4 MAT
- 7) การสอนแบบสาธิต
- 8) การสอนด้วยรูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL)
- 9) การใช้บทเรียนสำเร็จรูป
- 10) การสอนโดยใช้เกม
- 11) การสอนโดยใช้นิทาน
- 12) การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ
- 13) การสอนโดยใช้โครงงาน
- 14) การสอนโดยการไปทัศนศึกษา
- 15) การสอนโดยใช้การทดลอง
- 16) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

13. ท่านพบปัญหาในการจัดการเรียนรู้หรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์สภาพผู้เรียน
- 3) ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
- 4) วิชาที่สอนไม่ตรงกับความถนัดและความรู้ความสามารถ
- 5) นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป
- 6) ห้องเรียน หรือสถานที่ไม่อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
- 7) ขาดความร่วมมือ และปรึกษากันของครูในระดับชั้นเดียวกันในการจัดการเรียนรู้
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

14. ท่านจัดบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนอย่างไร

- 1) ร่วมกับผู้เรียนในการจัดตกแต่งห้องเรียนให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ
- 2) จัดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) จัดป้ายนิเทศ สื่อการเรียนรู้ มุมอ่านหนังสือ มุมแสดงผลงานผู้เรียนในห้องเรียน
- 4) สร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับผู้เรียน
- 5) เอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
- 6) ยิ้มแย้มแจ่มใสแสดงอารมณ์ดี
- 7) ใช้คำพูดที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์
- 8) ให้ความรัก ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ
- 9) ให้ความยุติธรรม
- 10) ให้ความไว้วางใจและยกย่อง
- 11) ให้แรงเสริมหรือรางวัล
- 12) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
- 13) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

15. ท่านพบปัญหาในการจัดบรรยากาศเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดตกแต่งห้องเรียน
- 2) สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดตกแต่ง และการจัดกิจกรรม
- 3) สภาพห้องเรียน หรืออาคารเรียนชำรุด
- 4) ไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก
- 5) นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป
- 6) สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน อากาศไม่ถ่ายเท แสงสว่างไม่พอ
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

16. ท่านได้จัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนหรือไม่

ไม่ได้สอน (ถ้าไม่ได้สอน โปรดข้ามไปตอบข้อ 21)

ได้สอน

ถ้าได้สอน ท่านได้จัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนประเภทใดบ้าง

- 1) ผู้เรียนที่เรียนอ่อน
- 2) ผู้เรียนที่ขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน
- 3) ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้
- 4) ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ
- 5) ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศ
- 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

17. ท่านมีแนวทางในการจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนอย่างไรบ้าง

- 1) ศึกษาข้อมูล และปัญหาของผู้เรียน
- 2) เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน
- 3) ติดตาม ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ปรีกษา และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนในการจัดสอนซ่อมเสริม
- 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

18. ท่านมีวิธีสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างไร

- 1) ให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน
- 2) สอนโดยใช้ชุดการสอน
- 3) สอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป
- 4) การใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- 5) สอนโดยใช้เกม
- 6) การให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

19. ท่านได้จัดสอนเสริมให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษหรือไม่

ไม่ได้สอน

ได้สอน

ถ้าได้สอน ท่านมีวิธีการอย่างไรในการสอนเสริมให้ผู้เรียน

- 1) จัดนักเรียนสติปัญญาเลิศที่มีความสามารถใกล้เคียงกันเรียนร่วมกัน
- 2) จัดนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษคล้ายกันมาเรียนร่วมกัน
- 3) จัดให้นักเรียนไปเรียนร่วมกับนักเรียนระดับชั้นอื่นตามความสามารถ
- 4) ให้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดหรือแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ โดยอยู่ในความดูแลของครู
- 5) ให้เรียนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป
- 6) ขอความร่วมมือให้ครูที่มีความสามารถเฉพาะด้านมาช่วยสอน
- 7) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

20. ท่านพบปัญหาในการจัดสอนซ่อมเสริมหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ไม่มีความรู้เพียงพอในหลักการและวิธีการสอนซ่อมเสริม
- 2) ไม่มีความรู้สามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีสติปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ
- 3) ไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก
- 4) ผู้เรียนมีชั่วโมงเรียนมากเกินไปไม่มีเวลาเข้ารับการสอนซ่อมเสริม
- 5) ไม่มีการจัดตารางเวลาในการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ
- 6) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน
- 7) ผู้บริหารไม่ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการสอนซ่อมเสริม
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

21. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านกิจกรรมนักเรียนหรือไม่

ไม่มีส่วนร่วม (ถ้าไม่มีส่วนร่วม โปรดข้ามไปตอบข้อ 23)

มีส่วนร่วม

ถ้ามีส่วนร่วม ท่านมีบทบาทอย่างไร

- 1) เป็นที่ปรึกษาของผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน เช่น กิจกรรมโครงงาน กิจกรรมชมรมต่าง ๆ ฯลฯ
- 2) ร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของ ผู้เรียน ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ฯลฯ
- 3) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญ ประโยชน์
- 4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

22. ท่านพบปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2) ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3) ขาด สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 4) สถานที่ไม่อำนวยต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 5) จำนวนครูในโรงเรียนมีน้อยทำให้ไม่สะดวกต่อการจัดกิจกรรม
- 6) ขาดความร่วมมือ ส่งเสริมจากผู้ปกครองในชุมชนในการจัดกิจกรรม
- 7) ไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนอย่างเป็นระบบ
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวัดผล ประเมินผลการศึกษา

23. ท่านได้วางแผนการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้หรือไม่

- ไม่ได้วางแผน
 วางแผน

ถ้าได้วางแผน ท่านได้ดำเนินการอย่างไร

- 1) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล
- 2) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและ ลักษณะหรือสิ่งที่วัดผล ประเมินผลให้สอดคล้อง
- 3) กำหนดเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล
- 4) สร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผล
- 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

24. ท่านใช้เครื่องมือใดบ้างในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

- 1) แบบทดสอบที่จัดทำขึ้นเอง
- 2) แบบทดสอบจากหนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ
- 3) แบบสังเกต
- 4) แบบสอบถาม
- 5) แบบสัมภาษณ์
- 6) แบบบันทึกเหตุการณ์
- 7) แบบสำรวจ
- 8) แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน
- 9) แฟ้มสะสมงาน
- 10) แบบสังเกตมิตติ
- 11) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

25. ท่านมีแนวทางดำเนินการวัดผลประเมินผลอย่างไร

- 1) วัดผล ประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร
- 2) วัดผล ประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและการนำไปใช้
- 3) ใช้วิธีการ และเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้
- 4) ใช้วิธีการ และเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน
- 5) ใช้วิธีการวัดผล ประเมินผลหลากหลายวิธีประกอบกัน
- 6) วัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง
- 7) วัดผลประเมินผลแบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย
- 8) วัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 9) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

26. ท่านได้รายงานผลการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่

ไม่ได้รายงาน

รายงาน

ถ้าได้รายงาน ท่านปฏิบัติอย่างไร

- 1) การติดป้ายประกาศ
- 2) การรายงานผลทางอินเทอร์เน็ต
- 3) การแจ้งทางจดหมาย
- 4) ใช้กระเบียนแสดงผลการเรียนรู้
- 5) ใช้แบบรายงานแสดงผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล
- 6) ใช้กระเบียนสะสม
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

27. ท่านได้นำผลการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้หรือไม่

ไม่ได้นำไปใช้

นำไปใช้

ถ้าได้นำไปใช้ ท่านใช้เพื่ออะไรบ้าง

- 1) เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
- 2) เป็นข้อมูลในการประเมินความก้าวหน้าก่อนเรียนและหลังเรียน
- 3) เป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน
- 4) เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียน
- 5) เป็นข้อมูลของครูเพื่อนำไปพัฒนาการปรับปรุงจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป
- 6) เป็นข้อมูลในการจัดทำสื่อ นวัตกรรม หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

28. ท่านพบปัญหาในการวัดผล ประเมินผลการศึกษาหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย
- 2) ขาดเอกสาร หรือแหล่งค้นคว้าเพื่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องการวัดผล ประเมินผล
- 3) ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ประเมินผลมาให้คำปรึกษาแนะนำ
- 4) ขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ
- 5) ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดวิธีวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้
- 6) ขาดการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการวัดผล ประเมินผล
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

29. ท่านได้ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือไม่

ไม่ได้ทำ (ถ้าไม่ได้ทำวิจัย โปรดข้ามไปตอบข้อ 33)

ได้ทำวิจัย

ถ้าได้ทำวิจัยท่านใช้วิธีการใดในการศึกษาเกี่ยวกับการทำวิจัย

- 1) หาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2) ปรึกษากับเพื่อนครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย
- 3) เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย
- 4) ขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ
- 5) การทัศนศึกษาดูงาน
- 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

30. ท่านได้นำการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างไร

- 1) แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) พัฒนา แนวคิด เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้
- 3) ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร
- 4) พัฒนาวิธี หรือเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล
- 5) การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ประเภทเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์
- 6) เป็นผลงานทางวิชาการ
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

31. ท่านได้เผยแพร่ผลงานวิจัยของท่านหรือไม่

ไม่ได้เผยแพร่

เผยแพร่

ถ้าได้เผยแพร่ ท่านใช้วิธีการใดบ้าง

- 1) การแสดงผลงาน โดยการจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ
- 2) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับผลงานวิจัยของตน
- 3) เขียนรายงานการวิจัยในรูปแบบของบทความเพื่อเผยแพร่ทางวารสาร
- 4) เล่าเรื่องหรือเล่าประสบการณ์เพื่อเผยแพร่ทางวิทยุหรือโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
- 5) การสร้างเครือข่ายเพื่อนครุนักวิจัยเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้
ประสบการณ์ในการวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน
- 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

32. ท่านพบปัญหาในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย
- 2) ขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัย
- 3) ขาดเอกสารและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย
- 4) ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมในการทำวิจัยจากผู้บริหาร
- 5) ขาดการร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำวิจัยของครูในโรงเรียน
- 6) ขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำวิจัย
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค วิธีการ แนวคิด ที่ผลิต คิดค้น หรือพัฒนาขึ้นเพื่อใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น)

33. ท่านได้ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ประเภทใดบ้าง

- 1) ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนที่ เอกสารต่าง ๆ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ วิทย์ โทรทัศน์
- 2) ประเภท เทคนิค วิธีการ แนวคิด เช่น โครงงาน การทดลอง การบูรณาการ เกม เพลง การสาธิต การเสริมแรง

34. ท่านได้ สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี มาใช้ในการเรียนรู้ ด้วยวิธีการใด

- 1) ผลิต คิดค้น หรือพัฒนาขึ้นด้วยตัวเอง
- 2) ร่วมมือกับครูในระดับชั้น หรือกลุ่มสาระเดียวกันในการผลิตหรือพัฒนาขึ้น
- 3) นำเอาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ที่มีการเผยแพร่มาปรับใช้
- 4) ยืมสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ จากศูนย์ สื่อของโรงเรียน หรือจากแหล่งอื่น ๆ
- 5) จัดซื้อสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ โดยงบประมาณของโรงเรียน
- 6) ขอบริจาคสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีประเภท เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ จากผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

35. ท่านมีหลักในการเลือกสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างไร

- 1) สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้
- 2) สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน
- 3) สอดคล้องกับวัยหรือพัฒนาการของผู้เรียน
- 4) มีราคาเหมาะสม
- 5) สะดวกต่อการใช้
- 6) สะดวกต่อการจัดหา
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

36. ท่านมีแนวทางในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างไร
- 1) ศึกษาและทดลองใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้น ๆ ก่อนนำไปใช้จริง
 - 2) จัดเตรียม อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อม
 - 3) เตรียมสถานที่ให้อยู่ในสภาพเหมาะสมและพร้อมใช้งาน
 - 4) ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนั้น ๆ แก่ผู้เรียน
 - 5) ใช้ตามแผนการที่วางไว้
 - 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
37. ท่านได้ประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนหรือไม่
- ไม่ได้ประเมิน
- ประเมิน
- ถ้าได้ประเมิน ท่านพิจารณาจากอะไรบ้าง
- 1) การปฏิบัติ การแสดงออก ความสำเร็จและผลที่เกิดกับผู้เรียน
 - 2) กระบวนการเรียนการสอนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์
 - 3) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
38. ท่านพบปัญหาในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนหรือไม่
- ไม่พบปัญหา
- พบปัญหา
- ถ้าท่านพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง
- 1) สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีไม่ทันสมัย
 - 2) จำนวนสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี ไม่เพียงพอกับความต้องการ
 - 3) สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีชำรุดหรือ ไม่สมบูรณ์
 - 4) ขาดความรู้และทักษะในการใช้ สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยี
 - 5) ไม่ได้ได้รับความสะดวกในการบริการด้าน สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยี จากทางโรงเรียน
 - 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

39. ท่านได้พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอนหรือไม่

ไม่ได้พัฒนา (ถ้าไม่ได้พัฒนา โปรดข้ามไปตอบข้อ 41)

ได้พัฒนา

ถ้าได้พัฒนา ท่านพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี อะไรบ้าง

- 1) การคิดค้นเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้
- 2) การปรับปรุง พัฒนาเทคนิค วิธีการ ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 3) การผลิต คิดค้น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้
- 4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

40. ท่านพบปัญหาในการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี
- 2) มีความยุ่งยากในการเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี
- 3) ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ เทคนิค วิธีการ ในการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี
- 4) ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยี
- 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

41. ท่านได้ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนหรือไม่

ไม่ได้ใช้

ได้ใช้

ถ้าได้ใช้ ท่านใช้แหล่งเรียนรู้ใดบ้าง

- 1) แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน
- 2) บุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ
- 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
- 4) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทวัดและอาคารสถานที่
- 5) สิ่งประดิษฐ์ ในท้องถิ่น
- 6) เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคโนโลยีระดับสูง
- 7) สื่อท้องถิ่นประเภทเพลงพื้นบ้าน
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ

42. ท่านได้ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนหรือไม่

ไม่ได้ส่งเสริม

ส่งเสริม

ถ้าได้ส่งเสริม ท่านมีวิธีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

- 1) เชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน
- 2) ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 3) นำผู้เรียนออกไปศึกษาหาความรู้จากบุคคล หรือสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 4) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน
- 5) ใช้แหล่งเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน
- 6) จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ที่จูงใจและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
- 7) ให้ผู้เรียนเสนอผลงานที่เป็นผลจากการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

43. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือไม่

ไม่มีส่วนร่วม (ถ้าไม่มีส่วนร่วม โปรดข้ามไปตอบข้อ 45)

มีส่วนร่วม

ถ้ามีส่วนร่วม ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง

- 1) จัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนของตน เช่น มุมหนังสือ ป้ายนิเทศ
- 2) ร่วมกับคณะครูและนักเรียนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้
- 3) ร่วมกับชุมชนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน
- 4) จัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้
- 5) ส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนและชุมชน
- 6) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 7) ร่วมจัดกิจกรรมด้านวิชาการ ประเพณีวัฒนธรรม และอื่น ๆ ในแหล่งเรียนรู้
- 8) อนุรักษ์และทะนุบำรุงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์
- 9) ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน
- 10) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

44. ท่านพบปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) สถานที่หรือพื้นที่ใน โรงเรียนไม่เพียงพอต่อการจัดแหล่งเรียนรู้
- 2) ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 3) ไม่มีการสำรวจและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้อย่างเป็นระบบ
- 4) ขาดการบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดี
- 5) ขาดการสนับสนุนส่งเสริมในการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนรู้
- 6) ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ไม่คุ้มค่า
- 7) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้
- 8) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้
- 9) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 10) ขาดการติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
- 11) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การนิเทศการศึกษา

45. โรงเรียนของท่านได้จัดการนิเทศภายในโรงเรียนหรือไม่

ไม่ได้จัด (ถ้าไม่ได้จัด โปรดข้ามไปตอบข้อ 49)

ได้จัด

ถ้าได้จัดการนิเทศ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอย่างไร

- 1) ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
- 2) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาแก่คณะครู
- 3) เป็นผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียน
- 4) เป็นผู้รับการนิเทศ
- 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

46. ท่านใช้กิจกรรมการนิเทศใดในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน

- 1) การปฐมนิเทศ
- 2) การสังเกตการสอนในห้องเรียน
- 3) การเขียนเขียนชั้นเรียน
- 4) การสนทนาทางวิชาการ
- 5) การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ
- 6) การอบรม
- 7) การสัมมนา
- 8) การสาธิตการสอน
- 9) การประชุมอภิปราย
- 10) การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 11) การศึกษาดูงาน
- 12) การจัดนิทรรศการ
- 13) การบรรยาย
- 14) การสัมภาษณ์
- 15) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

47. โรงเรียนของท่านได้ติดตาม ประเมินผลการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนหรือไม่

ไม่ได้ติดตาม

ได้ติดตาม ประเมินผล

ถ้าได้ติดตาม ประเมินผล ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง

- 1) เป็นกรรมการในการติดตาม ประเมินผล
- 2) เป็นผู้ให้ข้อมูล
- 3) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

48. ท่านพบปัญหาในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดความรู้ในการจัดการนิเทศภายใน โรงเรียน
- 2) มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการรับบริการนิเทศ
- 3) ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายใน โรงเรียน
- 4) ขาดการส่งเสริมจากผู้บริหารในการจัดการนิเทศภายใน โรงเรียน
- 5) ขาดความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนในการนิเทศภายในโรงเรียน
- 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การแนะแนวการศึกษา

49. ท่านได้จัดบริการแนะแนวแก่นักเรียนหรือไม่

ไม่ได้จัด (ถ้าไม่ได้จัด โปรดข้ามไปตอบข้อ 52)

จัด

ถ้าได้จัด ท่านได้ดำเนินการในการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียนอย่างไรบ้าง

- 1) รวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน
- 2) ให้คำปรึกษาเรื่องการเรียน
- 3) ให้คำปรึกษาเรื่องส่วนตัว
- 4) บริการข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ
- 5) สอดส่องดูแลนักเรียนและประสานข้อมูลกับครูแนะแนว
- 6) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการบริการแนะแนวแก่นักเรียน
- 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

50. ท่านได้ติดตาม ประเมินผลการแนะแนวการศึกษาผู้เรียนที่จบการศึกษาแล้วหรือไม่

ไม่มีการติดตาม

ติดตาม

ถ้าได้ติดตาม ท่านใช้วิธีการใดบ้าง

- 1) ติดตามจากศิษย์เก่า
- 2) การให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม
- 3) การติดต่อกับผู้ปกครอง
- 4) การติดต่อกับเพื่อนหรือนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน
- 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

51. ท่านพบปัญหาในการดำเนินการแนะแนวการศึกษาหรือไม่

ไม่พบปัญหา

พบปัญหา

ถ้าพบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง

- 1) ขาดการส่งเสริมในการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียน
- 2) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการแนะแนว
- 3) นักเรียนในห้องมีจำนวนมากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง
- 4) ขาดการประสานงานระหว่างครูในโรงเรียนในการส่งต่อข้อมูลนักเรียน
- 5) นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการรับบริการแนะแนวเท่าที่ควร
- 6) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง
- 7) ขาดการติดตามประเมินผลการแนะแนวอย่างเป็นระบบ
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

52. ท่านได้วางแผนในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนหรือไม่

ไม่ได้วางแผน

วางแผน

ถ้าได้วางแผน ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง

- 1) ศึกษาสำรวจ ความต้องการของชุมชน
- 2) ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) จัดหางบประมาณ
- 4) จัดให้ความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
- 5) ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน
- 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

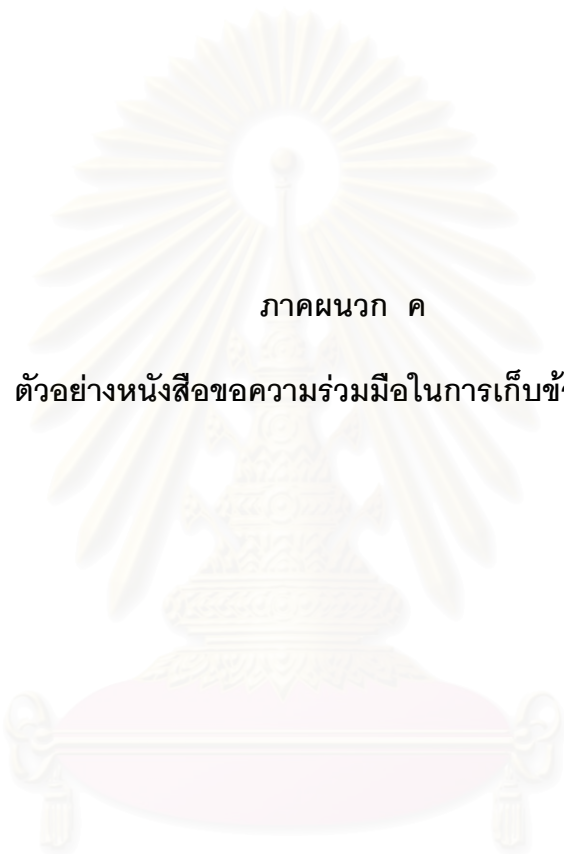
53. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนหรือไม่

- ไม่มีส่วนร่วม (ถ้าไม่มีส่วนร่วม ท่านไม่ต้องตอบข้อ 54)
- มีส่วนร่วม ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง
- 1) เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชนด้านต่าง ๆ
 - 2) จัดฝึกอบรมอาชีพแก่คนในชุมชน
 - 3) จัดนิทรรศการทางวิชาการให้เยี่ยมชม
 - 4) จัดทำเอกสาร หรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน
 - 5) การบริการให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุด หรือแหล่งเรียนรู้อื่นในโรงเรียน
 - 6) ร่วมติดตามประเมินผลการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
 - 7) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

54. ท่านพบปัญหาในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนหรือไม่

- ไม่พบปัญหา
- พบปัญหา ได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง
- 1) ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
 - 2) โรงเรียนขาดความพร้อม ด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์
 - 3) ขาดความรู้ทางวิชาการในเรื่องที่ชุมชนต้องการ
 - 4) ครูไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก
 - 5) ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดกิจกรรม
 - 6) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน
 - 7) ขาดการติดตาม ประเมินผล
 - 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

.....ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม.....

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/2779

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

16 กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอรุณณี พรพงศ์ นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและความ เป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการ เรียนรู้ทั้งโรงเรียน" โดยมี อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการ เรียนรู้ทั้งโรงเรียน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวอรุณณี พรพงศ์ ได้ทำการเก็บข้อมูล วิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สุทธิจิตต์)

รองคณบดีด้านหลักสูตรและการสอน

งานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/2773

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

16 กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอรุณณี พรพงศ์ นิสิตชั้นปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน" โดยมี อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในงานนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวอรุณณี พรพงศ์ ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นงุทธ์ สุทธจิตต์)
รองคณบดีด้านหลักสูตรและการสอน

งานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680

ที่ พบ.0512.6(2770.0902.505/1)

สำนักงาน โครงการวิจัยและพัฒนา
เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

กุมภาพันธ์ 2548 ~

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติกรเก็บข้อมูล

เรียน

เนื่องจากนางสาวอรุณฉวี พรพงศ์ นิติกรระดับปริญญาโทที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขานิติศาสตร์ การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (โครงการ วพร.) และประสงค์จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน" โดยมีอาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา เป็นที่ปรึกษา

เนื่องจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว จะช่วยขยายพรมแดนของความรู้ทางด้านวิชาการ รวมทั้งช่วย ค่อยออกข้อความรู้ของโครงการ วพร. ด้วย ดิฉันจึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือจากท่าน ได้โปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นิติกรในการเก็บข้อมูล ตามรายละเอียดที่นิติกรจะแจ้งให้ท่านทราบ

โครงการ วพร. ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านและคณะครู มา ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง และ ขอส่งความระลึกถึงและความปรารถนาดีมายังทุกท่าน

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แชมมณี)

หัวหน้าชุดโครงการ วพร.

โทร 0-2218-2589

โทรสาร 0-2215-3588

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอรุณฉวี พรพงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2520 ที่จังหวัดหนองคาย สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2542 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 ปัจจุบันรับราชการครูที่โรงเรียนบ้านเหล่าทองหลาง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย